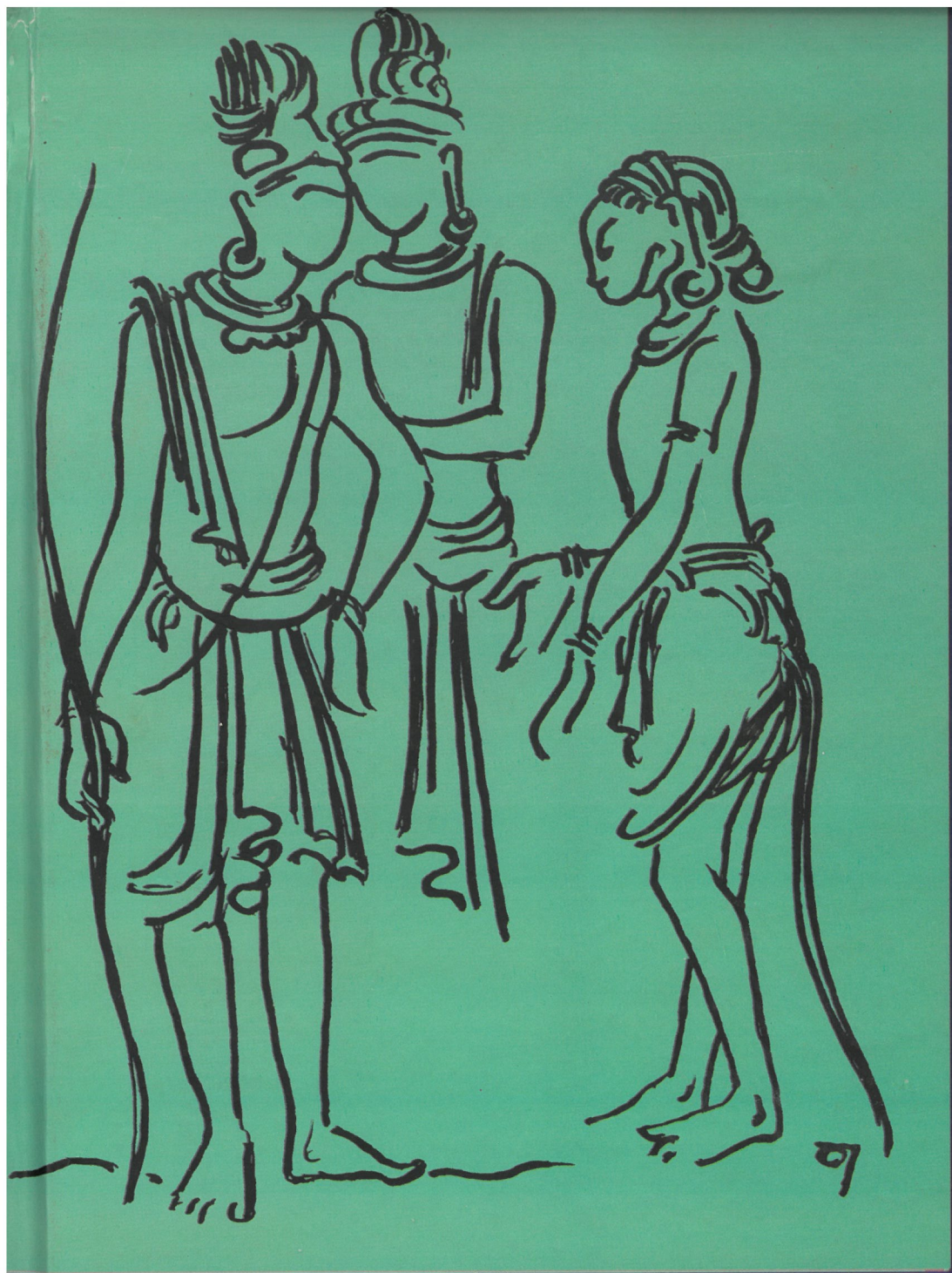




ಚಿತ್ರ ರಾಮಾಯಣ

ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಶೃಂಗ ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್

Citra Rāmāyaṇa

S.K. Ramachandra Rao

ಚಿತ್ರ ರಾಮಾಯಣ

ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್

Citra Rāmāyaṇa

Sāligrāma Kṛṣṇa Rāmacandra Rao



ಮಾಸ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ

'ಮಾಸ್ತಿ ಮನೆ' ೪೯, ಡಾ|| ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ರಸ್ತೆ,
ಗವಿಪುರದ ವಿಸ್ತರಣ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೧೯.

ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

ಚಿತ್ರ ರಾಮಾಯಣ : ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್

ಪ್ರಕಾಶನ : ಮಾಸ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ (ರ.), 'ಮಾಸ್ತಿಮನೆ' ಗವಿಪುರದ ವಿಸ್ತರಣ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೧೯.

ಪುಟಗಳು xiv + ೨೧೮

ಕ್ರಯ: ರೂ. ೩೦೦

ಆಗಸ್ಟ್ ೨೦೦೩

ISBN: 81-88070-07-6



ಗ್ರಂಥ ಸ್ವಾಮ್ಯ : ಪ್ರೊ|| ಎಸ್.ಕೆ. ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್
ಪ್ರಕಾಶನ ಸ್ವಾಮ್ಯ : ಮಾಸ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ

ಗಣಕ ಪ್ರತಿ ತಯಾರಿಕೆ, ಗಣಕ ಪ್ರಕಟಣ ನಿರ್ವಹಣೆ,
ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣ : ಮಾಸ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦ ೦೧೯
ಮುಖಪುಟ ಮುದ್ರಣ : ಡಿಜಿ ಸ್ಕ್ಯಾನ್ - ಪ್ರೊ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦ ೦೦೮

Citra Rāmāyaṇa : Sāligrāma Kṛṣṇa Rāmacandra Rao

A Collection of sketches inspired by *Rāmāyaṇa* by Prof. S.K. Ramachandra Rao

Published by Māsti Adhyayana Peetha, Gavipura Extn., Bangalore-560 019.

Pages: xiv + 218

Price: Rs. 300

August 2003

ISBN: 81-88070-07-6



Copyright : Prof. S.K. Ramachandra Rao
Publication rights : Māsti Adhyayana Peetha;
Production, Cover Design : Māsti Adhyayana Peetha
DTP & Printing : Māsti Adhyayana Peetha
Cover Printing : Digi Scan - Pro, Bangalore 560 008

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಅರಿಕೆ

ಮಾಸ್ತಿ ಸ್ಮಾರಕ ವಿಶೇಷ ವಾರ್ಷಿಕ ಉಪನ್ಯಾಸ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಷ ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡಲು ಒಪ್ಪಿದ ಆಚಾರ್ಯವರೇಣ್ಯ ಶ್ರೀ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್ ಅವರಿಗೆ ಪೀಠದ ಗೌರವ ನಮನಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಅವರದೇ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಸುವುದೇ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದೆವು. ಈ ನಮ್ಮ ಹಂಬಲವನ್ನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ನಿಜವಾಗಿಸಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲದ್ದೆ ಅವರ “ಚಿತ್ರ ರಾಮಾಯಣ” ನಮಗೆ ನೆರವಾಯಿತು. ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಹಿರಿಯರು, ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಣ ಶೈಲಿಯ ಒಂದು ಮುಖವನ್ನು ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಲು ಒಪ್ಪಿದುದು, ಮಾಸ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಕೊಟ್ಟುದು, ಎರಡೂ ನಮ್ಮ ಸುಕೃತವೇ ಸರಿ. ರಾಮಾಯಣವು ಮಾಸ್ತಿಯವರಿಗೂ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕೃತಿ ಆಗಿತ್ತು ಎಂಬುದೂ, ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್ ಅವರು ನಮಗಿತ್ತ ಈ ಕೃತಿಯೂ ರಾಮಾಯಣದಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡಿರುವುದೂ ಯೋಗಾಯೋಗವೇ ಆಗಿದೆ.

ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶ್ಲೋಕ-ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು, ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರತರಲು ನಮಗೆ ನೆರವಾದ ಈ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿ,
ಸ್ವಭಾನು ಸಂವತ್ಸರ,
೨ನೇ ಆಗಸ್ಟ್ ೨೦೦೩.

ಧರ್ಮದರ್ಶಿಗಳು,
ಮಾಸ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ, 'ಮಾಸ್ತಿ ಮನೆ',
೪೯, ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ರಸ್ತೆ,
ಗವಿಪುರದ ಹರವು, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦ ೦೧೯

Publisher's Note

This book is being released on the occasion of the Fourth Māsti Memorial Special Annual Lecture that is to be delivered by one of the most renowned scholars of our times - Vidyālañkāra Prof. Sāligrāma Kṛṣṇa Rāmachandra Rao. It seemed fitting that the *Peetha* - Māsti Memorial Foundation and Research Centre, should offer a work of his own to honour him in this connection. Sri S.K. Ramachandra Rao is known for his prolific and erudent writings that extend from the Vedas, the Upanishads, Indian Philosophy, and Mythology, to Iconography, Art (paintings and sculpture), Music, Buddhist and Tibetan Tantric traditions. It is just fortuitous that Prof. Ramachandra Rao had an unpublished work, the subject matter of which was dear to Māsti himself. *Citra Rāmāyaṇa* thus is a proud addition to our list of publications, and we are very grateful to Prof. Ramachandra Rao for permitting the *Peetha* to publish his work.

2nd August 2003
Bangalore

Trustees,
Māsti Adhyayana Peetha, 'Māsti's House',
49, Dr. Māsti Venkateśa Iyengar Road,
Gavipur Extension, Bangalore 560 019

ಪರಿವಿಡಿ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಅರಿಕೆ	ಪುಟ iii
ಮೊದಲ ಟಿಪ್ಪಣಿ	iv-v
ಸಂಜ್ಞಾಸೂಚಿ	vi
ಲೇಖಕರ ಮೊದಲಮಾತು	vii-xiii
ಚಿತ್ರಣ-ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳು	೧-೨೦೭

Contents

Publisher's Note	Page iii
List of Sketches & Text	iv-v
Diacritical signs used	vi
Author's Foreword	vii-xiii
Sketches - Text	1-207

ಸಂಖ್ಯೆ	ಚಿತ್ರ	ಪುಟ	No	Sketch	Page
೧-೪	ವಾಲ್ಮೀಕಿ	೨-೯	1-4	Vālmiki	2-9
೫	ಕ್ರೌಂಚಪಕ್ಷಿ	೧೦-೧೧	5	bird	10-11
೬	ವ್ಯಾಧ	೧೨-೧೩	6	hunter	12-13
೭-೧೫	ವಾಲ್ಮೀಕಿ	೧೪-೩೧	7-15	Vālmiki	14-31
೧೬	ದಶರಥ	೩೨-೩೩	16	Daśaratha	32-33
೧೭-೧೮	ಮಂಥರಾ	೩೪-೩೭	17-18	Mantharā	34-37
೧೯	ಕೈಕೇಯಿ	೩೮-೩೯	19	Kaikeyi	38-39
೨೦-೨೨	ದಶರಥ	೪೦-೪೫	20-22	Daśaratha	40-45
೨೩	ಗುಹ	೪೬-೪೭	23	Guha	46-47
೨೪	ಸುಮಂತ್ರ	೪೮-೪೯	24	Sumantra	48-49
೨೫	ಗುಹ	೫೦-೫೧	25	Guha	50-51
೨೬-೨೭	ಭರತ	೫೨-೫೫	26-27	Bharata	52-55
೨೮	ಕೌಸಲ್ಯ	೫೬-೫೭	28	Kausalya	56-57
೨೯	ವಸಿಷ್ಠ	೫೮-೫೯	29	Vasiṣṭha	58-59
೩೦	ತಾಪಸ	೬೦-೬೧	30	ascetic	60-61
೩೧	ಖರ	೬೨-೬೩	31	Khara	62-63
೩೨	ತಾಪಸ ಪಲಾಯನ	೬೪-೬೫	32	Fleeing hermit	64-65
೩೩	ವಿರಾಧ	೬೬-೬೭	33	Virādha	66-67
೩೪	ಖರ	೬೮-೬೯	34	Khara	68-69
೩೫	ರಾವಣ	೭೦-೭೧	35	Rāvaṇa	70-71
೩೬	ಶೂರ್ಪನಖಾ	೭೨-೭೩	36	Śūrpanakhā	72-73
೩೭, ೩೮	ಮಾರೀಚ	೭೪-೭೭	37, 38	Mārīca	74-77
೩೯	ಮಾಯಾಮೃಗ	೭೮-೭೯	39	The deer	78-79
೪೦	ಮಾರೀಚವಧೆ	೮೦-೮೧	40	Mārīca shot	80-81
೪೧	ಜಟಾಯು	೮೨-೮೩	41	Jatāyu	82-83
೪೨-೪೪	ಕಬಂಧ	೮೪-೮೯	42-44	Kabandha	84-89
೪೫	ಶ್ರಮಣಿ ಶಬರಿ	೯೦-೯೧	45	Śabari	90-91
೪೬-೪೭	ಸುಗ್ರೀವ	೯೨-೯೫	46-47	Sugrīva	92-95
೪೮-೪೯	ಹನುಮಂತ	೯೬-೯೯	48-49	Hanumanta	96-99
೫೦	ಹನುಮಂತ-ಸುಗ್ರೀವ	೧೦೦-೧೦೧	50	Hanumanta-Sugrīva	100-101
೫೧-೫೪	ಹನುಮಂತ	೧೦೨-೧೦೯	51-54	Hanumanta	102-109

ಸಂಖ್ಯೆ	ಚಿತ್ರ	ಪುಟ	No	Sketch	Page
೫೫	ಹನುಮಂತ-ಸುಗ್ರೀವ	೧೧೦-೧೧೧	55	Hanumanta-Sugrīva	110-111
೫೬	ಸುಗ್ರೀವ	೧೧೨-೧೧೩	56	Sugrīva	112-113
೫೭	ಸುಗ್ರೀವ-ಆಭರಣ	೧೧೪-೧೧೫	57	Sugrīva & Jewels	114-115
೫೮	ಸುಗ್ರೀವ	೧೧೬-೧೧೭	58	Sugrīva	116-117
೫೯	ವಾಲಿ	೧೧೮-೧೧೯	59	Vāli	118-119
೬೦	ತಾರಾ-ವಾಲಿ	೧೨೦-೧೨೧	60	Tārā-Vāli	120-121
೬೧-೬೨	ವಾಲಿ	೧೨೨-೧೨೫	61-62	Vāli	122-125
೬೩	ಸುಗ್ರೀವ	೧೨೬-೧೨೭	63	Sugrīva	126-127
೬೪-೬೫	ವಾಲಿವಧೆ	೧೨೮-೧೩೦	64-65	Vali shot	128-131
೬೬	ವಾನರ ಭೀತಿ	೧೩೨-೧೩೩	66	Vānara fright	132-133
೬೭	ತಾರಾ	೧೩೪-೧೩೫	67	Tārā	134-135
೬೮	ಹನುಮಂತ-ತಾರಾ	೧೩೬-೧೩೭	68	Hanumanta-Tārā	136-137
೬೯	ಸುಗ್ರೀವ	೧೩೮-೧೩೯	69	Sugrīva	138-139
೭೦	ಅಂಗದ	೧೪೦-೧೪೧	70	Aṅgada	140-141
೭೧	ಸುಗ್ರೀವ	೧೪೨-೧೪೩	71	Sugrīva	142-143
೭೨	ಅಂಗದ	೧೪೪-೧೪೫	72	Aṅgada	144-145
೭೩	ಹನುಮಂತ	೧೪೬-೧೪೭	73	Hanumanta	146-147
೭೪-೭೬	ಸುಗ್ರೀವ	೧೪೮-೧೫೩	74-76	Sugrīva	148-153
೭೭	ರುಮಾ	೧೫೪-೧೫೫	77	Rumā	154-155
೭೮-೮೧	ಸುಗ್ರೀವ	೧೫೬-೧೬೩	78-81	Sugrīva	156-163
೮೨	ಸುಷೇಣ	೧೬೪-೧೬೫	82	Suṣeṇa	164-165
೮೩	ತಾರ	೧೬೬-೧೬೭	83	Tāra, a Vānara	166-167
೮೪-೯೮	ಹನುಮಂತ-ಸಮುದ್ರಲಂಘನ	೧೬೮-೧೯೭	84-98	Hanumanta-crossing	168-197
೯೯	ಮಧುವನದಲ್ಲಿ ವಾನರ	೧೯೮-೧೯೯	99	in Madhuvana	198-199
೧೦೦	ಮಧುವನದಲ್ಲಿ ಅಂಗದ	೨೦೦-೨೦೧	100	Aṅgada in Madhuvana	200-201
೧೦೧	ವಾನರ	೨೦೨-೨೦೩	101	vānara	202-203
೧೦೨	ವಾನರ-ಯುದ್ಧಸಿದ್ಧತೆ	೨೦೪-೨೦೫	102	war preparation	204-205
೧೦೩	ವಿಭೀಷಣ	೨೦೬-೨೦೭	103	Vibhiṣaṇa	206-207
೧೦೪-೧೦೫	ವಾನರ-ಯುದ್ಧ	೨೦೮-೨೧೧	104-105	Vānara at war	208-211
೧೦೬	ಮಾರುತಿ-ಸಂಜೀವಿನಿ	೨೧೨-೨೧೩	106	Hanumān-Sanjivini mountain	212-213
೧೦೭	ರಾವಣವಧೆ	೨೧೪-೨೧೫	107	Rāvaṇa killed	214-215
೧೦೮	ಭರತ -ರಾಮನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ	೨೧೬-೨೧೭	108	Bharata awaiting Rāma	216-217

A List of Diacritical Signs Adopted in this Publication

Vowel	Pronounced as in	Consonants	Pronounced as in
अ	a	क	k - seek
आ	ā	ख	kha
इ	i	ग	g
ई	ī	घ	gha
उ	u	ङ	ñ
ऊ	ū	च	c
ऋ	r	छ	cha
ए	e	ज	ja
ऐ	ai	झ	jha
ओ	o	ञ	ñ
औ	au	ट	ṭ
अं	m	ठ	ṭha
अः	h	ड	ḍ
		ढ	ḍh
		ण	ṇ

Consonants	Pronounced as in	Consonants	Pronounced as in
त	t	य	ya
थ	tha	र	ra
द	d	ल	la
ध	dh	व	va
न	n	श	ś
प	p	ष	ṣ
फ	pha	स	s
ब	b	ह	h
भ	bh	क्ष	ksha
म	ma	ज्ञ	gna

ಸಂಖ್ಯಾಸೂಚಿ
(ಕಾಂಡ, ಸರ್ಗ, ಶ್ಲೋಕ)

ರಾಮಾಯಣದ ಭಾಗಗಳು
(ಈಗ ಇರುವವು)

ಬಾಲಕಾಂಡ	೧
ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ	೨
ಅರಣ್ಯಕಾಂಡ	೩
ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡ	೪
ಸುಂದರಕಾಂಡ	೫
ಯುದ್ಧಕಾಂಡ	೬

Guide to Numerical Ref. quoted
(Part, Canto, verse)

Parts of Rāmāyaṇa
(in current use)

BālaKāṇḍa (BK)	1
AyodhyāKāṇḍa (AyK)	2
AranyaKāṇḍa (ArK)	3
KiskindhāKāṇḍa (KK)	4
SundaraKāṇḍa (SK)	5
YuddhaKāṇḍa (YK)	6

ಮೊದಲ ಮಾತು

ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ರಚಿಸಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು. ನಾನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ಭಕ್ತ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಇಡೀ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು (ಉತ್ತರಕಾಂಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಪಾರಾಯಣಮಾಡುವ ವಾಡಿಕೆ ನನ್ನ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ನಾನೂ ಅದನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆ ವರ್ಷವರ್ಷವೂ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಪಾರಾಯಣಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಒಂದೊಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಾರಾಯಣ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಮೂಲಶ್ಲೋಕಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಗೋ ಆಲೋಚನೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮನನ ಹೀಗೆ ಮೊದಲಾದಾಗ, ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸುತ್ತ ಕಲ್ಪನೆ ಮೇಲೆದ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಭಾವ, ಕ್ರಿಯೆ, ರೂಪಗಳು ಮೈದುಂಬಿ ಬಂದು, ಒಡನೆಯೆ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಗೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹಾಗೆ ನಾನು, ಆಗಾಗ, ಮನಸ್ಸಿನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ತಂದುಕೊಂಡ ಚಿತ್ರಗಳು ಇವು. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳು ಹೀಗೆ ತೋರಿಕೊಂಡಿದ್ದುವು; ಆದರೆ ಅವು ಈಗ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿವೆ. ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ರಾಮಾಯಣದ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ; ನನಗೆ ತೋರಿಕೊಂಡವು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಈ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈದಳಿದುವಲ್ಲ. ಕಲವು ದಿನಗಳ, ಮಾಸಗಳ, ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದುವು. ಹಾಗಾಗಿ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿ ತೋರಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಗಮನಿಸಿಯಾರು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯ ನಿಲುವು! ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಭಾವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ರೂಪವು ಭಾವದೊತ್ತಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ರೂಪವಿರಲಿ ಬಿಡಿ!

ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮವರಿತು, ಚಿತ್ರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ನನಗಿರದು. ಆಗಾಗ ಮನನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತೋರಿಕೊಂಡ ಚಿತ್ರಗಳು ಇವು. ಯಾವ ಸಂದರ್ಭವು ಮನನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೋ ಅದನ್ನು ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಆಕರಸಾಮಗ್ರಿಗೆ ಮೂಲಪಾಠ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾವಾನುವಾದ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಅನುವಾದ ಇವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅನುವಾದದ ಜೊತೆಗೆ ಸಂದರ್ಭದ ಅರಿವೂ ತೋರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರವಲ್ಲ; ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಶ್ಲೋಕ!

ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮ, ಸೀತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮೈದಳಿದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಸುಳಿದಾಡಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಅವರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿಡುವುದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ! ಮತ್ತೆ, ಆ ಸಾಹಸವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಆತ್ಮನೇ ಎಂದಾದಮೇಲೆ ಆಕಾರದ ಗೊಡವೆಯಲ್ಲಿ ಬಂತು? ಹೀಗೆಯೇ ಸೀತೆಯೆಂದರೆ ವಿದ್ಯೆ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ, ಅದನ್ನು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಚಿತ್ರಿಸುವ ಚಾಪಲ್ಯಕ್ಕೂ ಮಿತಿಯಿರಬೇಕಲ್ಲ? ರಸವನ್ನು ಹೇಗೋ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಕಾಣಿಸಬಹುದು; ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕಂಡರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?

ಈ ಆದಿಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳು, ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿರುವಷ್ಟು, ಆಳವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಸಂಶೋಧನೆಯೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ಮಾತನ್ನು ನನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಏರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದಿದಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದುವು. ನಾನು ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳಿವು :

ಬಾಲಕಾಂಡ, ಉತ್ತರಕಾಂಡ ಎರಡೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲ.

ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡದಿಂದ ಯುದ್ಧಕಾಂಡದವರೆಗೆ ಇರುವುದೇ ರಾಮನ ಕಥೆ.

‘ರಾಮಾಯಣಂ ಮಹತ್’, ‘ಸೀತಾಯಾಶ್ಚರಿತಂ’, ‘ರಾವಣಸ್ಯ ವಧಂ’ - ಇದೇ ಕಾವ್ಯ.

ಇಲ್ಲಿ ರಾಮ ದೇವತೆಯಲ್ಲ, ಅವತಾರವಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರದವನಾದರೂ ತನ್ನ ಬದುಕಿನಿಂದ ಲೋಕೋತ್ತರನೆನಿಸಿದವನು. ಅತಿ ಮಾನುಷವೆಂಬಂಥ ಯಾವ ಲೀಲೆಯೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ರಾಮನಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ಆದರ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಊನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ರಾಮಭಕ್ತನೇ.

ಈಗಿರುವ ರಾಮಾಯಣದ ಮೊದಲಲ್ಲೇ ರಾಮಾಯಣದ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಸರ್ಗವಿದೆ. ಇದನ್ನು ‘ಮೂಲರಾಮಾಯಣ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬಾಲಕಾಂಡದ ಮೂರನೆಯ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹತ್ತನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಮೂವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶ್ಲೋಕದವರೆಗೆ ರಾಮಾಯಣದ ಸಮಗ್ರ ಪರಿವಿಡಿಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಡೀ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ಯೋಗಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅರಿತುಕೊಂಡನೆಂದು ಹೇಳುವ ಅವತರಣಿಕೆಯಿದೆ (೬) —

‘ತತಃ ಪಶ್ಯತಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ತತ್ಸರ್ವಂ ಯೋಗಮಾಸ್ಥಿತಃ |

ಪುರಾ ಯತ್ ತತ್ರ ನಿರ್ವೃತ್ತಂ ಪಾಣೌ ಆಮಲಕೋ ಯಥಾ ||’

ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವೇ ಇದು; ಇತಿಹಾಸದ ಸ್ವರೂಪದ್ದೇ. ಅದನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ತನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ನಡೆದಂತೆ, ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿರುವ ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯಿಯಂತೆ, ಕಂಡುಕೊಂಡನಂತೆ. ನಾರದನಿಂದ ಇದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡದ್ದೂ ದಿಟವೇ. ಆದರೆ ಅದು ಸಮಾಧಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ('ಸ ಯಥಾ ಕಥಿತಂ ಪೂರ್ವಂ ನಾರದೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ', ೯). ನಾರದರು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ತನ್ನ ಅನುಭವದಲ್ಲೇ ತಂದುಕೊಂಡದ್ದು ಯೋಗದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ.

ಈ ಸರ್ಗದ ಒಕ್ಕಣೆ ರಾಮನ ಜನನದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಜನ್ಮ ರಾಮಸ್ಯ' ಎಂಬುದೇ ಮೊದಲ ಮಾತು. ದಶರಥನ ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿಯಾಗ, ಪಾಯಸಪ್ರದಾನ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ವಿವರವೂ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನೊಂದಿಗೆ ರಾಮ ಹೊರಟದ್ದೇ ಎರಡನೆಯ ವಿವರ. ಧನುರ್ಭಂಗಮಾಡಿ ಸೀತೆಯೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯಾದದ್ದು ('ಜಾನಕಾಶ್ಚ ವಿವಾಹಂ ಚ ಧನುಷಶ್ಚ ವಿಭೇದನಂ') ಮೂರನೆಯ ವಿವರ. ಇಷ್ಟು ಮೊದಲ ಕಥೆ. ಅನಂತರ ರಾಮನಿಗೆ ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕದ ಯೋಜನೆ, ಕೈಕೇಯಿಯ ದುಷ್ಟಭಾವನೆ, ದಶರಥನ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಮರಣ ಹೀಗೆ ಕಥೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ (ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ). ಈ ಸರ್ಗದ ನಿರೂಪಣೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವಾಗ ರಾಮನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದು, ಸೀತೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ('ಅಯೋಧ್ಯಾಯಾಶ್ಚ ಗಮನಂ'), ಅಭಿಷಿಕ್ತನಾದದ್ದು ('ರಾಮಾಭಿಷೇಕಾಭ್ಯುದಯಂ'), ಸೈನ್ಯ ವಿಸರ್ಜನೆ, ಸ್ವರಾಷ್ಟ್ರರಂಜನೆ ಇಷ್ಟರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು, ಕಡೆಯಲ್ಲಿ 'ವೈದೇಹ್ಯಾಶ್ಚ ವಿಸರ್ಜನಂ' ಎಂಬ ಮಾತು ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಯಾವ ವಿವರವೂ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮೇಲಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 'ವರ್ಷಸೈನ್ಯವಿಸರ್ಜನಂ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ 'ವೈದೇಹ್ಯಾಶ್ಚ ವಿಸರ್ಜನಂ' ಎಂದು ಎರಡನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನದ ಪುನರುಕ್ತಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇದು ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವೆಂದು ಭಾಸವಾಗದಿರದು ; ಮೊದಲಿದ್ದ ಮಾತು ಯಾವುದೋ ತಿಳಿಯದು. ಕಡೆಯ ಶ್ಲೋಕ (೩೯) —

‘ಅನಾಗತಂ ಚ ಯತ್ಕಿಂಚಿದ್ರಾಮಸ್ಯ ವಸುಧಾತಲೇ |

ತಚ್ಚಕಾರೋತ್ತರೇ ಕಾವ್ಯೇ ವಾಲ್ಮೀಕಿಭಗವಾನ್ಮುನಿಃ ||’

ಇದು ಉತ್ತರಕಾಂಡವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೆಂದು ಹಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲೇ ವೈದೇಹಿ ವಿಸರ್ಜಿತಳಾಗಿದ್ದವಳಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಅವಳನ್ನು ವಿವಾಸನ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೇನು ಈ ಶ್ಲೋಕ ಸೂಚಿಸಲಾರದು. ಈ ಶ್ಲೋಕವೂ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವೆನ್ನಿಸದೆ ಇರದು. ಈ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಮೊದಲು 'ರಘುವಂಶಸ್ಯ ಚರಿತಂ ಚಕಾರ ಭಗವಾನ್ ಮುನಿಃ' ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಉತ್ತರಕಾಂಡದ ಕಥೆ ರಘುವಂಶದ ಚರಿತೆಯೆನ್ನಲಾಗದು.

ಇಡೀ ಉತ್ತರಕಾಂಡವು ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಸಂಗತವಾಗಲಾರದು. ಇದಕ್ಕೆ ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಹಲವಾರು ಸಮರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಬೇರೆಡೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ ('ರಾಮಾಯಣ ಸಮೀಕ್ಷೆ', ಸುರಮಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು). ಮಾಸ್ತಿಯವರೂ ಇದೇ ನಿಲುವನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದವರು; ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರದೊಂದು ಸಣ್ಣ ಪುಸ್ತಕವೇ ಇದೆ ('ಉತ್ತರಕಾಂಡ ವಿಚಾರ'). ಬಾಲಕಾಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಭಾಗಗಳೇ ಇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಕಥೆಗಳು, ಆಖ್ಯಾನಗಳು, ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳು, ಇವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ನಿರೂಪಣೆ ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡದಿಂದ ಯುದ್ಧಕಾಂಡದವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿನ ಕಥೆಗಳ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ; ಇತಿಹಾಸದ ಶೈಲಿಯೇ. ಬಾಲಕಾಂಡ - ಉತ್ತರಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ಪುರಾಣಶೈಲಿಯನ್ನು. ಇದನ್ನು ಹಲವು ವಿಮರ್ಶಕ - ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ವಿಚಾರದ ಧಾಟಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಾನು ಈ ಚಿತ್ರಗಳಿಗಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡದಿಂದ ಯುದ್ಧಕಾಂಡ (ಲಂಕಾಕಾಂಡ)ದವರೆಗೆ ನಡೆದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ. ಉಪೋದ್ಭೂತರೂಪವಾಗಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನಷ್ಟೇ ಬಾಲಕಾಂಡದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಮತ್ತೆ, ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಾನರರು (ಹನುಮಂತ, ಸುಗ್ರೀವ, ವಾಲಿ ಮೊದಲಾದವರು), ಗೃಧ್ರರು (ಜಟಾಯು, ಸಂಪಾತಿ), ಭಲ್ಲೂಕರು (ಜಾಂಬವಂತ ಮೊದಲಾದವರೂ), ರಾಕ್ಷಸರು (ರಾವಣ, ಖರ, ದೂಷಣ, ಮಾರೀಚ, ಅಕಂಪನ, ವಿಭೀಷಣ ಮೊದಲಾದವರು), ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದಿಟವಾಗಿ ಮಾನವರೇ; ಇವೆಲ್ಲ ಹಲವು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಅಷ್ಟೆ. ವಾನರರು ಕಪಿಲಾಂಭನವನ್ನು (ಮುಖ, ಬಾಲ) ತೊಡುತ್ತಿದ್ದರಷ್ಟೆ; ಕೋತಿಗಳೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಈ ವಾಡಿಕೆ ಹಲವು ಕಡೆ ಮೊನ್ನೆಮೊನ್ನೆಯವರೆಗೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಹೀಗೆಯೇ ಇತರ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಲಾಂಭನಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು. ಇದನ್ನರಿಯದೆ, ರಾಮನ ಒಡನಾಟ ಕೋತಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಕರಡಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಹದ್ದುಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ, ರಾವಣನಿಗೆ ಹತ್ತು ತಲೆಗಳಿದ್ದವೆಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮಾರೀಚನ ನೆರವನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ, ಸೀತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ, ಜಟಾಯು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದಾಗ, ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತ ಅವನನ್ನು ಕಂಡಾಗ, ಕಡೆಗೆ ರಾಮ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದಾಗ ರಾವಣನಿಗಿದ್ದುದು ಒಂದೇ ತಲೆ. 'ದಶಕಂಠ', 'ದಶಾನನ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಹತ್ತು ತಲೆಯವನು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದರೆ ದಶರಥನಿಗೆ ಹತ್ತು ರಥಗಳಿದ್ದವು ಎಂದರ್ಥವೇ? 'ದಶ' ಎನ್ನುವುದು ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದ. ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳು, ನಾಲ್ಕು ವಿಧಿಕ್ಕುಗಳು, ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ - ಇಷ್ಟೂ ಕಡೆ ಯಾರ ರಥ ಅಡೆತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಓಡಬಲ್ಲದೋ ಅವನು 'ದಶರಥ'; ಮೇಲಾಗಿ ಅವನ ಹೆಸರು ಅದು ಅಷ್ಟೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾರ ಪ್ರತಾಪ ಹತ್ತೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವುದೋ ಅವನು 'ದಶಾನನ'. ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು

ಮಣಿಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದರಲ್ಲೂ ಅವನ ಮೋರೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ರಾವಣನಿಗೆ 'ದಶಾನನ' ನೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತೆಂದು ಜೈನರಾಮಾಯಣಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಹನುಮಂತನು ಶತಯೋಜನವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹಾರಿ ದಾಟಿದನೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಲ್ಪನೆಯಷ್ಟೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ಬಳಸಿರುವ ಮಾತು 'ಪ್ಲವನ' — ಎಂದರೆ, ಈಜುವುದು. 'ಪ್ಲವತಾಮುತಮೋ ಹ್ಯಸಿ' (ಜಾಂಬವಂತ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು - ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡ, ೬೬, ೩೫), 'ಪ್ಲವಗರ್ಷಭ' (ಹನುಮಂತನ ವರ್ಣನೆ - ಅಲ್ಲಿಯ, ೬೭, ೧೬; ಯುದ್ಧಕಾಂಡ, ೨, ೭), 'ಪ್ಲವಮಾನಸ್ಯ ಸಾಗರಂ' (ಹನುಮಂತ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟುವಾಗ - ಯುದ್ಧಕಾಂಡ, ೧, ೬೪), 'ಪ್ಲವಮಾನಾಮಿವಾಕಾಶೇ' (ಯುದ್ಧಕಾಂಡ, ೨ ೨೦) ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೆ ಅಷ್ಟೆ) ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಈಜುವ ಅರ್ಥವೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಹನುಮಂತನು ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ಹಾರಿದ್ದಲ್ಲ; ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಈಜಿಕೊಂಡು ದಾಟಿದ. 'ಸಮುದ್ರಲಂಘನ' ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಬಳಕೆಯೇನೋ ಇದೆ; ಆದರೆ 'ಲಂಘನ' ಎಂದರೆ ಹಾರುವುದೆಂದಲ್ಲ, ದಾಟುವುದು ಎಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. ಯುದ್ಧಕಾಂಡದ ಎರಡನೆಯ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ (೫) ಬಂದಿರುವ ಒಕ್ಕಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ —

‘ಸ ತು ವೀರ್ಯವತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಪ್ಲವತಾಮಪಿ ಚೋತ್ತಮಃ |

ಜಗಾಮ ವೇಗವಾಲ್ಮುಕಾಂ ಲಂಘಯಿತ್ವಾ ಮಹೋದಧಿಂ ||’

ಪ್ಲವನದಿಂದ ಲಂಘನ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ; ಈಜಿ ದಾಟಿದನು ಎಂದೇ ಸೂಚನೆ. ಇದೊಂದು ಕವಿಸಮಯದ ಎಣಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು (ಯುದ್ಧಕಾಂಡ, ೪, ೧೧೫)

‘ಸಾಗರಂ ಚಾಂಬರಂ ಪ್ರಖ್ಯಮಂಬರಂ ಸಾಗರೋಪಮಂ |

ಸಾಗರಂ ಚಾಂಬರಂ ಚೇತಿ ನಿರ್ವಿಶೇಷಮದ್ಭುತ ||

ಸಮುದ್ರವೇ ಆಕಾಶ; ಆಕಾಶವೇ ಸಮುದ್ರ. ಎರಡರ ನಡುವೆ ಅಂತರವನ್ನು ಎಣಿಸಲಾಗದು. ಆಕಾಶದ ಮೇಲಾದರೆ ಹಾರುವುದು, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಾದರೆ ಈಜುವುದು. ಎರಡೂ ಪ್ಲವನವೇ. ಒಂದೇ ಕಡೆ ಎರಡೂ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವುದೂ ಇದೆ. ಯುದ್ಧಕಾಂಡದಲ್ಲೇ ವಾನರರು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಮಾಡಿದ್ದು - ‘ಆಪ್ಲವಂತಃ ಪ್ಲವಂತಶ್ಚ ಗರ್ಜಂತಶ್ಚ ಪ್ಲವಂಗಮಾಃ’ (೪, ೨೬; ಮತ್ತೆ ೩೩, ೭೭ - ಇದೇ ಮಾತುಗಳು); ಎಂದರೆ ಹಾರಿದ್ದು, ನೆಗೆದದ್ದು, ಈಜಿದ್ದು. ಬೇಗನೆ ವೇಗದಿಂದ ಹೋಗುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯ (ಪ್ಲವಗೈಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಕಾರಿಭಿಃ - ೩೩, ೭೨). ನಳನು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಮೇಲೂ ಕೆಲವರು ವಾನರರು ‘ಸುಪರ್ಣಾ ಇವ ಪುಷ್ಪವುಃ’ (೩೩, ೮೫). ‘ಪ್ಲವಗ’, ‘ಪ್ಲವಂಗಮ’ ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರುಗಳು ಕವಿಗಳಿರುವುದೂ ಇದೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ.

ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ನನ್ನ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಕೆಲವು ವಿವರಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳೇ ಮುಖ್ಯ, ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲ ಎಂದೂ ಹೇಳಬೇಕು. ಚಿತ್ರಗಳಾಗಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಕೊಂಡುವೇ; ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಇರವು.

ನಾನು ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು ನನ್ನ ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದಷ್ಟೆ. ನನಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಪ್ರದರ್ಶನ, ಪ್ರಕಾಶನಗಳ ಬಯಕೆಯಂತೂ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೆಲವರು ಮಿತ್ರರು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಇವು ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅವರೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಾರು ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕಾರಣ ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ದೂಡುತ್ತಲೆ ಬಂದೆ. ಮಾಸ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠದ ಶ್ರೀಮತಿ ವಸಂತಶ್ರೀಯವರು (ನನಗೆ ಹಿರಿಯರೂ ಪೂಜ್ಯರೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರೂ ಆಗಿದ್ದ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಮೊಮ್ಮಗಳು) ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠದ ಕಡೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು; ಅದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಶ್ರಮವಹಿಸಿ, ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಈಗ ಈ ಭವ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಸ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ ಒಂದು ಸಮಷ್ಟಿ ರೂಪದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಡಾ|| ವಸಂತಶ್ರೀಯವರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ, ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ಪೀಠದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಹಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ.ಶ್ಯ.ಶಿವಕುಮಾರ್ ರಾವ್



FOREWORD

I would like to give here a bit of the background that seems relevant and pertinent to my sketches included in this book. I am devoted to Vālmiki's Rāmāyaṇa. To read through this Epic Work, with reverence (the practice termed Pārāyaṇa in Indian Household), has been a daily practice in my family for generations, and I too have tried my best to sustain this tradition. These readings exclude the Uttarakāṇḍa.

Over all these years of daily readings, occasionally my Pārāyaṇa has halted - while a few of the verses, lines and words went rambling in my thoughts and I dwelt on them. Meditation on the verses was an inevitable aftermath of this and in due course, at times, the chief character - the environment and the implications emerged on the visual canopy. Dwelling on these pictures, glimpsing them as I meditated upon each, the character - its expression, form and features would then slide as sketches on paper - any paper that was close at hand (The backs of invitation cards - of various sizes, have been very useful as art boards!). So, these sketches have made their appearance as a progression from visualisation - and are just some of those which have survived - many have been lost actually.

The sketches did not appear in any quick succession one after another. Often days, months and even years have gone by between sketches - that being so, the same character appears different on two different occasions - a stance or features at one time - a totally different one in another appearing much much later in another episode. I have emphasised more on depicting feelings on the premises that picturisation or form should capture the elusive, but vibrant feeling pertinent to the expression it eludes to - and thus characters appear different at different times - why should they not? I have left them just as they came...

Again, the sketches were not intended to depict the Rāmāyaṇa in any sequence or order or in its entire detail, but are those which appeared to me as a few of those verses, clauses, and words and I, dwelt together from time to time. To bring them out in this book, editing the order of the Kāṇḍa was needed of course, and I have appended the verse/s or line/s from the original which the drawing relates itself to. A paraphrase of the text is also given in Kannada and some explanatory words in English. Thus the text presented complements the sketch - and it is not the sketch for the verse!

In my presentation, Rāma, Sītā or Lakshmaṇa appear nowhere - yet are never not there. Not that I did not view them during meditations but I could not and would not capture them on hard copy! Indian philosophy interpretes Rāma as the very Supreme Soul - Paramātma, the Formless. Need there be a form to the Formless? Likewise, Sītā is the very personification of knowledge and Supreme Consciousness. How to apprehend these as they are? Emotions are depictable ; but implications, ripples and vibrations? There I drew a line to the ambition of sketching the unsketchable!

Within my limits, I have studied the Prime Epic deeply, without being deterred by any qualified sanctity that could well blind facts as they should be, although I refrain from dubbing it as research! Repeated contemplation on the great poet's work has led me to evolve some aspects of facts and details, and reasoning on incidents, which I am aware, are divergent from those in popular belief. Given below is an exposition of what I believe in personally:

Neither BālaKāṇḍa nor UttaraKāṇḍa is an authentic part of Vālmiki Rāmāyaṇa.

Rāma's story is that encapsuled between AyodhyāKāṇḍa and YuddhaKāṇḍa. *Rāmāyaṇam mahat - sītāyāscaritam - Rāvaṇasya vadham* - this is the Poet's Work (there are interstitials and additons in these Kāṇḍas as well). In Vālmiki Rāmāyaṇa, Rāma is not a *deva* nor is he an incarnation. As a human being, he became exemplary to the whole world by the very manner he lived his life. Nowhere in

Vālmiki's work does a superhuman event appear. Even as I declare this, my own devotional love towards Rāma does not dent by an iota - I am a *Rāmabhakta* - as ever.

At the very outset, in the current version of Rāmāyaṇa, there is a canto (*sarga*) that paraphrases the entire Rāmāyaṇa, and this is called the *MūlaRāmāyaṇa*. Again, BālaKāṇḍa, verses 10-39 of Canto 3 provide Rāmāyaṇa as a whole event. This is represented as that absorbed by the sage Vālmiki in the state of *YogaSamādhi* - (6)

*tataḥ paśyati dharmātmā tatsarvaṃ yogamāsthitaḥ
purā yat tatra nirvṛttam pāṇau āmalako yathā*

“This indeed happened in the past; Vālmiki saw this as seen in the crystal ball held in the palm - (*āmalaka* - gooseberry)”.

The sage verily took this story from the sage Nārada prior to the Yogic vision - (*sa yathā kathitaṃ pūrvaṃ nāradena mahātmanā* - 9). It was in the state of *yogasamādhi*, that the sage-poet experienced the story he had heard earlier from Narada.

The *sarga* begins with Rāma's birth - *janma rāmasya* is the first statement. Details such as Dasaratha's *putrakāmeṣṭi yāga* and *pāyasa pradāna* are not there. The second bit is Rāma leaving with sage Viśvāmitra followed by the third where Rāma weds Sītā after shattering the mighty bow - *jānakyāśca vivāhaṃ ca dhuṇuśasca vibhedanaṃ*. This is the first part of the story. The saga then continues in AyodhyāKāṇḍa, with the plan for crowning Rāma as the prince-successor, the revolting thoughts of Kaikeyi, Daśaratha's overwhelming grief followed by his death. In the concluding piece of this part, Rāma slaying Rāvaṇa in the war, returning to Ayodhyā with Sītā and being crowned, winding up the (*vānara*?) army, and building up the kingdom - all these get referred to, and at the end, a pair of words - *vaidehyāśca visarjanaṃ* appears which rhyme with the pair in the line above - viz. *sarvasainya visarjanaṃ*, with the second word common in both the pairs. It is but obvious that this is alien and an addition - it is unclear as to what must have been the original text.

The last verse (39) -

*anāgataṃ ca yatkincidrāmasya vasudhātale
taccakārottare kāvyē vālmikirbhagavānṛṣiḥi*

is deemed to have indicated the UttaraKāṇḍa. The argument arises - if Vaidehi has already been abandoned where is the occasion for her deportation? Clearly this *sloka* is also an addition. The statement *raghuvamśasya caritaṃ cakāra bhagavān muniḥ* obviates the inclusion of UttaraKāṇḍa as part of Rama's story. Indeed the entire UttaraKāṇḍa is totally alien to Vālmiki Rāmāyaṇa, and I have substantiated this elsewhere*. Māsti also held a similar view and has written a book on it*. (*These two publications are in Kannada language. Edited versions in English will be presented due to popular demand - Peeṭha Trustees) BālaKāṇḍa is full of added, improvised and devised versions, incidents and stories suiting to theories, which are hardly referred to in the entire stretch from AyodhyāKāṇḍa to YuddhaKāṇḍa. The style in the latter group is completely different, is narrative - historical. That noticed in both Bālakāṇḍa and UttaraKāṇḍa is mythological. A few critics and reviewers have also mentioned this in earlier works.

Following this line of reasoning, I have apprehended incidents only from AyodhyāKāṇḍa to YuddhaKāṇḍa (LaṅkāKāṇḍa). Only for the episodic narration regarding the sage-poet have I considered a section of BālaKāṇḍa.

Further, characters which appear in Vālmiki Rāmāyaṇa, such as, the Vānaras (Hanumantha, Sugrīva, Vālī and others), the Gṛdhras (jatāyu, Sampāti), Bhallūkas (Jāmbavanta and his associates), and finally the Rākṣasas (Rāvaṇa, Khara, Dūṣaṇa, Mārīca, Akampana, Vibhīṣaṇa and others) are really human beings, belonging to different tribes, areas and civilizations. The Vānaras adopted the logo of a monkey, and adopted the appearance of it as a part of their apparel as well - it should not be surmised that they were monkeys! Logo emulative apparel has been evident in several tribes and civilisation until recently. It follows that it is ridiculous to ascribe Rāma to have befriended and dialogued with monkeys,

bears, eagles/vultures.

There is no instance in Vālmīki Rāmāyaṇa which declares Rāvaṇa to have had ten heads. When Rāvaṇa asked Mārīca's help, abducted Sītā, had a duel with Jatāyu, was confronted by Hanumān, and finally got beheaded by Rāma, he had one and the only head! To translate Daśakanṭha as ten necks and Daśānana as ten faces is as imbecile as declaring Daśaratha to have had ten chariots! The word Daśa implies the ten directions - the East, West, North South, NE, SE, SW, NW, the zenith and the nethermost. He who had the skill to control his chariot in all the ten directions was hailed as Daśaratha. Moreover, it was merely his name. He whose might and valour has reached in all directions, and the world over, became renown as Daśānana. The Jain Rāmāyaṇa provides a smart solution that Rāvaṇa wore a necklet of nine beads in each of which his face was reflected - and thus he became known as the man with ten faces!

It is a popular belief that Hanumān flew across the wide sea that separated the mainland from the island called Laṅkā. The word used by Vālmīki is *plavana* meaning 'to swim'. Several references to this word, and forms of it - *plavatāmuttamo hyasi* (Jāmbavanta telling Hanumān, KK 66,35), *plavagarṣabha* (description of Hanumān, KK, 67,16, YK,2,2), *plavamānasya sāgaraṃ* (when Hanumān crosses the ocean, YK,1,64), substantiate swimming as the act performed. Hanumanta did not fly across but swam across the sea. The latter half of the word *Samudralanghana* implies crossing and not flying.

The verse below provides these words related to each other:

*sa tu vīryavatām śreṣṭhaḥ plavatāmapī cottamah
jagāma vegavāllaṅkāṃ langhayitvā mahodadhīm* (YK,2,5)

The poetic beauty in the verse below draws attention:

*sāgaraṃ cāmbara prakhyamambaram sāgaropamam
sāgaram cāmbaram ceti nirviśeṣamadrśyata* (YK, 4,115)

The sea is the sky itself, and the sky the sea. The space between is immeasurable anyway - (but the horizon is where they meet). Fly in the sky and swim in the sea, and in the horizon of our vision flying merges with swimming. Both acts are *plavana*. The vānaras jumped in joy - *āplavantaḥ plavantaśca garjantaśca plavaṅgamāḥ* (4,- 26,33,77) the word or its implication appears again and again - used to express jumping, flying, swimming, moving rapidly and so on. Even after Naḷa bridged the two shores between the mainland and the island of Laṅkā, some vānaras - *suparṇā iva pupluvuḥ* (YK,33,85) - almost flew the sea like an eagle. The reason monkeys are called *plavaga* and *plavaṅgama* also follows this. The agility of the species ascribed to human beings implies swimming as if flying.

Imaging on these lines provided the backdrop for the sketches given in this book, and hence the exposition given so far. The pictures are by themselves significant here and not the abstract thought that preceded them. Both the imaging and picturing are indigenous products of my own thinking and not reflections of, or substantiation of, any source external.

Picturing, to me, was an act of pure pleasure and was done out of keen interest, to register that which was envisioned. Exhibiting them, or publishing in a book were far removed from thought and definitely not contemplated! However, a few of my friends who glimpsed these urged me to publish them so others may enjoy too. Even so, I kept procrastinating until Dr. Vasantasree of Māsti Adhyayana Peetha took the decision out of my hands and declared that she would put it to the Peetha for publication. Māsti Venkateśa Iyengar has been my revered mentor, and Vasantasree is his granddaughter. It seemed the easiest to give in to her persuasion and agree. But for her insistence, this collection of sketches, dormant for so long, would not have appeared in such a well produced format. I am deeply appreciative of this and grateful to the Peetha for its painstaking work with attention to production details and publishing this book.

S. K. Ramachandrasekhar



यथावत्पूजतिस्तेन देवर्षिर्नारदस्तथा ।

आपृच्छैवाभ्यनुज्ञातः स जगाम विहायसम् ॥

(१,२,२)

ಯಥಾವತ್ಪೂಜಿತಸ್ತೇನ ದೇವರ್ಷಿರ್ನಾರದಸ್ತಥಾ ।

ಆಪೃಚ್ಛೈವಾಭ್ಯನುಜ್ಞಾತಃ ಸ ಜಗಾಮ ವಿಹಾಯಸಂ ॥

(೧,೨,೨)

yathāvatpūjitastena devarṣirnāradasthathā

āpṛchaivābhyānugnātaḥ sa jagāma vihāyasam

(1, 2, 2)

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿತರಾಗಿ ದೇವರ್ಷಿ
ನಾರದರು ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಟರು ...

Nārada, the celestial sage, narrated to sage Vālmiki the story of Śrī
Rāma in brief, and honoured by him, returned to his own realm



जगाम तमसातीरं जाह्नव्यास्त्वविदूरतः ॥

(१,२,४)

ಜಗಾಮ ತಮಸಾತೀರಂ ಜಾಹ್ನವ್ಯಾಸ್ತ್ವವಿದೂರತಃ ॥

(೧,೨,೪)

jagāma tamasātīraṃ jahnavyāstvavidūrataḥ

(1,2,4)

ನಾರದರು ತೆರಳಿದ ನಂತರ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಿಂದ, ಗಂಗಾನದಿಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ
ತಮಸಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೊರಟರು ...

Thereupon, Vālmīki went out of his hermitage for a stroll on the banks of
the river Tamasā, not far from the mighty river Gangā ...



ವಿಚಾರ ಹಿ ಪಶ್ಯಂಸ್ತತ್ ಸರ್ವತೋ ವಿಪುಲಂ ವನಮ್ ||

(೧,೨,೮)

ವಿಚಾರ ಹಿ ಪಶ್ಯಂಸ್ತತ್ ಸರ್ವತೋ ವಿಪುಲಂ ವನಂ ||

(೧,೨,೮)

vicacāra hi paśyamstat sarvatō vipulam vanam

(1,2,8)

ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವನದಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ಎತ್ತೆತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಚೆಲುವನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತ
ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳು ತಿರುಗಾಡತೊಡಗಿದರು ...

On the banks of the river was a dense and spreading forest. Vālmīki
roamed about there in the midst of nature's beauty and splendour ...





ದದರ್ಶ ಭಗವಾಂಸ್ತತ್ರ ಕ್ರೌಂಚಯೋಶ್ವಾರುನಿಃಸ್ವನಮ್ ||

(೧,೨,೯)

ದದರ್ಶ ಭಗವಾಂಸ್ತತ್ರ ಕ್ರೌಂಚಯೋಶ್ವಾರುನಿಃಸ್ವನಮ್ ||

(೧,೨,೯)

dadarśa bhagavāṁstatra krauñcayoścārunisvanam

(1,2,9)

ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಇರುವಾಗ ಎರಡು ಕ್ರೌಂಚಪಕ್ಷಿಗಳ (ಅಂಚೆವಕ್ಕಿಗಳ) ನಲೆಯ
ಇಂಚರವನ್ನು ಸವಿದರು ...

Vālmīki, while wandering about there, listened to the splendid chirping
of a pair of *Krauñca* birds ...





ತಸ್ಮಾತ್ತು ಮಿಥುನಾದೇಕಂ ಪುಮಾಂಸಂ ಪಾಪನಿಶ್ಚಯಃ ।

ಜಘಾನ ವೈರನಿಲಯೋ ನಿಷಾದಸ್ತಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ ॥

(೧,೨,೧೦)

ತಸ್ಮಾತ್ತು ಮಿಥುನಾದೇಕಂ ಪುಮಾಂಸಂ ಪಾಪನಿಶ್ಚಯಃ ।

ಜಘಾನ ವೈರನಿಲಯೋ ನಿಷಾದಸ್ತಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ ॥

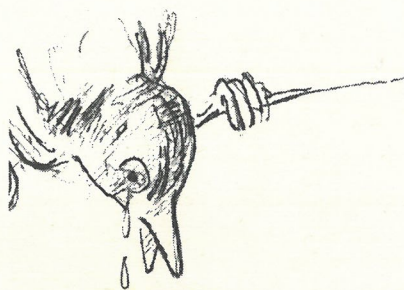
(೧,೨,೧೦)

*tasmāttu mithunādekam pumāmsam pāpaniścayah
jaghānavairanilayo niṣādastasya paśyataḥ*

(1,2,10)

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಎರಡು ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು (ಗಂಡನ್ನು) ಬೇಡನೊಬ್ಬ, ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳು
ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ, ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿದನು ...

All of a sudden, even as the sage was watching, a wicked hunter came
along and hit one of the pair of birds with his arrow ...





ತಥಾವಿಧಂ ದ್ವಿಜಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಷಾದೇನ ನಿಪಾತಿತಮ್ ।

(೧,೨,೧೩)

ತಥಾವಿಧಂ ದ್ವಿಜಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಷಾದೇನ ನಿಪಾತಿತಂ ।

(೧,೨,೧೩)

tathāvidham dvijaṃ dr̥ṣṭvā niṣādena nipātitaṃ

(1,2,13)

ಹಾಗೆ ಬೇಡನ ಬಾಣದಿಂದ ಸತ್ತ ಕ್ರೌಂಚ ಪಕ್ಷಿಯು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದದನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳು ಕಂಡರು. ಬೇಡನ ಕಡೆಗೂ ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದರು. ಜೊತೆಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿಯು ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಕಿಟ್ಟಿದು ಕಿರುಚಿಕೊಂಡಿತು ; ಅದನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳು ಕೇಳಿದರು ...

Vālmiki beheld the poor bird that was felled on the ground by the hunter, and he also saw the hunter. The bird that was alive cried piteously ...





ऋषेर्धर्मात्मनस्तस्य कारुण्यं समपद्यत ॥

(१, २, १३)

ಋಷೇರ್ಧರ್ಮಾತ್ಮನಸ್ತಸ್ಯ ಕಾರುಣ್ಯಂ ಸಮಪದ್ಯತ ॥

(೧, ೨, ೧೩)

rṣerdharmātmanastasya kārūṇyam samapadyata

(1, 2, 13)

ಒಡನೆಯೆ ಧರ್ಮಾತ್ಮರೂ ಕರುಣಾಳುಗಳೂ ಆದ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಮರುಕ ಒದಗಿಬಂದಿತು. ಸತ್ತ ಹಕ್ಕಿಗಾಗಿ ಕೊರಗು, ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಅಗಲಿಕೆಯ ನೋವಿನಿಂದ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ಹಕ್ಕಿಗಾಗಿ ದುಃಖ, ಇವೆರಡನ್ನೂ ಋಷಿಯು ಅನುಭವಿಸಿದರು ...

Spontaneously thereupon, pity welled up in the heart of the sage, who was compassionate by nature and had a keen sense of what was right and what was not ...



निशम्य रुदतीं क्रौञ्चीं इदं वचनमब्रवीत् ॥

मा निषाद प्रतिष्ठां त्वमगमः शाश्वतीः समाः ।

यत्क्रौञ्चमिथुनादेकमवधीः काममोहितम् ॥

(१,२,१४-१५)

ನಿಶಮ್ಯ ರುದತೀಂ ಕ್ರೌಂಚೀಂ ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥

ಮಾ ನಿಷಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ತ್ವಮಗಮಃ ಶಾಶ್ವತೀಃ ಸಮಾಃ ।

ಯತ್ಕ್ರೌಂಚಮಿಥುನಾದೇಕಮವಧೀಃ ಕಾಮಮೋಹಿತಂ ॥

(೧,೨,೧೪-೧೫)

*niśamya rudatīm krauñcīm idam vacanamabravīt
mā niṣāda pratiṣṭhām tvamagamaḥ śāśvatīḥ samāḥ
yatkrauñcamithunādekamavadhīḥ kāmamōhitam*

(1,2,14-15)

ದುಃಖದಿಂದ ನೆಲೆತಪ್ಪಿದ ಹೆಣ್ಣುಹಕ್ಕಿಯ ಅರಚಾಟವನ್ನು ಕೇಳಿ ಋಷಿಗೆ ಬೇಡನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು ;
ಶಾಪದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಬಂದುವು : “ಒಲುಮೆಯಿಂದ ಒಡನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಎರಡು ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು
ಹೊಡೆದು ಸಾಯಿಸಿದೆಯಲ್ಲ ! ನಿನಗೆ ನೆಲೆ-ನೆಮ್ಮದಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ದೊರಕುವುದು ಬೇಡ !” ...

Moved by pity for the bird that was crying, Vālmīki became indignant and cursed the heartless hunter : “You have shot down one of the pair of birds that were making love, and so you will never attain to peace and prosperity ! ” ...



तस्येत्थं ब्रुवतश्चिन्ता बभूव हृदि वीक्षतः ।
शोकार्तेनास्य शकुनेः किमिदं व्याहृतं मया ॥

(१,२,१६)

ತಸ್ಯೇತ್ಥಂ ಬ್ರುವತಶ್ಚಿಂತಾ ಬಭೂವ ಹೃದಿ ವೀಕ್ಷತಃ |
ಶೋಕಾರ್ತೇನಾಸ್ಯ ಶಕುನೇಃ ಕಿಮಿದಂ ವ್ಯಾಹೃತಂ ಮಯಾ ||

(೧,೨,೧೬)

*tasyettham bruvataścintā babhūva hr̥di vīkṣataḥ
śōkārtēnāsyā śakuneḥ kimidaṁ vyāhṛtaṁ mayā*

(1,2,16)

ಹೀಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಶಾಪದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ, ಋಷಿಯ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಕೊರಗು ಮೂಡಿಕೊಂಡಿತು — “ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಬಿರುನುಡಿಗಳು ಹೇಗೆ ಹೊರಬಂದುವೋ ತಿಳಿಯೆನಲ್ಲ!” ...

Even as the words of curse issued forth, the mindful sage became distraught with regret. “I was no doubt beside myself with sorrow at the plight of the birds. But why were such cruel words of curse uttered by me?” ...



पादबद्धोऽक्षरसमस्तन्त्रीलयसमन्वितः ।

शोकार्तस्य प्रवृत्तो मे श्लोको भवतु नान्यथा ॥

(१,२,१८)

ಪಾದಬದ್ಧೋಽಕ್ಷರಸಮಸ್ತಂತ್ರೀಲಯಸಮನ್ವಿತಃ ।

ಶೋಕಾರ್ತಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತೋ ಮೇ ಶ್ಲೋಕೋ ಭವತು ನಾನ್ಯಥಾ ॥

(೧,೨,೧೮)

pādabddhōṣkṣarasamastantrīlayasamanvitaḥ

śōkārtasya pravṛttome śloko bhavatu nānyathā

(1,2,18)

ಆದರೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳಿಗೊಂದು ಸಮಾಧಾನ — ಶೋಕದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಮಾತುಗಳು ಶ್ಲೋಕರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದವು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಆಡಿದ ಮಾತೂ ಭಂದೋಬದ್ಧವಾಗಿ ಲಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶ್ಲೋಕ ಆಯಿತು. ಇದೊಂದು ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿತು ಅವರಿಗೆ. ಇದನ್ನು ಮನಗಂಡು, 'ಸದ್ಯ, ನಾನು ನುಡಿದದ್ದು ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವಾಗಲಿ ಅಷ್ಟೆ; ಕವಿತೆಯ ತುಣುಕು ಆಗಿರಲಿ. ಅದು ಶಾಪವಾಗುವುದು ಬೇಡ; ಬೇಡನೆಗೆ ಯಾವ ಕೆಡುಕೂ ಆಗದಿರಲಿ,' ಎಂದುಕೊಂಡರು ...

Even so, the sage was surprised and pleased that the words which encouched the curse that emerged from him in a moment of grief and anger, turned out to be a well-balanced and evenly articulated poem. He wished heartily, that his utterance become only a verse, a poetic piece, and not a curse by any means ...



ತಮೇವ ಚಿಂತಯನ್ನರ್ಥಂ ಉಪಾವರ್ತತ ವೈ ಮುನಿಃ ॥

(೧,೨,೨೦)

ತಮೇವ ಚಿಂತಯನ್ನರ್ಥಂ ಉಪಾವರ್ತತ ವೈ ಮುನಿಃ ॥

(೧,೨,೨೦)

tameva cintayannartham upāvartata vai munih

(1,2,20)

ಹೀಗೆ ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಋಷಿಯ ಮನಸ್ಸು ತಲ್ಲಣಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ನಡೆದದನ್ನೆಲ್ಲ
ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಲೇ, ಮೆಲುಕುಹಾಕುತ್ತಲೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು ...

However, what had happened had disturbed the sage. Deeply engrossed
in the unfortunate events (death of the bird he had witnessed, and his
having cursed the hunter), he returned to his hermitage ...



तद्गतेनैव मनसा वाल्मीकिर्ध्यानमास्थितः ।

पापात्मना कृतं कष्टं वैरग्रहणबुद्धिना ॥

(१,२,२८)

ತದ್ಗತೇನೈವ ಮನಸಾ ವಾಲ್ಮೀಕಿರ್ಧ್ಯಾನಮಾಸ್ಥಿತಃ ।

ಪಾಪಾತ್ಮನಾ ಕೃತಂ ಕಷ್ಟಂ ವೈರಗ್ರಹಣಬುದ್ಧಿನಾ ॥

(೧,೨,೨೮)

tadgatenaiiva manasā vālmīkirdhyānamāsthitaḥ

pāpātmanā kṛtaṁ kaṣṭaṁ vairagrahaṇabuddhinā

(1,2,28)

ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದಮೇಲೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳ ಮನಸ್ಸು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ (ಹಕ್ಕಿಯ ಶೋಕ, ತಾನು ಬೇಡನಿಗಿತ್ತ ಶಾಪ) ಮುಳುಗಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮರುಕವಿರದೆ ಅವನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವ ಸಂಕಲ್ಪವೇ ಇರುವ ಕೆಟ್ಟ ಸ್ವಭಾವದ ಬೇಡನಿಂದ ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಋಷಿಯು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಧ್ಯಾನಸ್ಥರಾದರು ...

Thinking about the same events (the bird's sorrow and his curse on the hunter), Vālmīki, engrossed as his mind was, lapsed into a deep state of intense contemplation (*dhyāna*) ...



पुनरन्तर्गतमना भूत्वा शोकपरायणः ।

(१,२,३०)

ಪುನರಂತರ್ಗತಮನಾ ಭೂತ್ವಾ ಶೋಕಪರಾಯಣಃ ।

(೧,೨,೩೦)

punarantargatamanā bhūtvā śōkaparāyaṇah

(1,2,30)

ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಹೊರಬಂದಾಗ, ಮತ್ತೆ ಋಷಿಯ ಮನಸ್ಸು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳತ್ತಲೇ ತೊಡಗಿ ಅವರು
ಕೊರಗಿನಲ್ಲೇ ಉಳಿದರು ...

When however, he emerged from the state of meditative absorption, his
mind returned to the sad events of the day, and he was deeply distressed
....



श्लोक एव त्वया बद्धो नात्र कार्या विचारणा ।

मच्छन्दादेव ते ब्रह्मन् प्रवृत्तेयं सरस्वती ॥

(१,२,३१)

ಶ್ಲೋಕ ಏವ ತ್ವಯಾ ಬದ್ಧೋ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ ।

ಮಚ್ಛಂದಾದೇವ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಪ್ರವೃತ್ತೇಯಂ ಸರಸ್ವತೀ ॥

(೧,೨,೩೧)

śloka eva tvayā baddhō nātra kāryā vicāraṇā

macchandādeva tē brahman pravṛtteyaṁ sarasvatī

(1,2,31)

ಆಗ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಋಷಿಗಳೆದುರು ತೋರಿಕೊಂಡು, “ನೀನು ಕೊರಗುವ ಕಾರಣವಿರದು ! ನಿನ್ನಿಂದ ಹೊರಬಂದದ್ದು ಶಾಪವಲ್ಲ, ಶ್ಲೋಕವೇ. ಅದು ಕೂಡ ಒದಗಿದ್ದು ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ. ನೀನೇನು ಕಳವಳಪಡಬೇಡ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು ...

In this very state of mind, the creator (Brahmā) flashed forth in front of him and reassured him: “ You do not need to regret and fret. It was but a verse; a poetic piece, that was articulated by you; and it was not a curse. And even that utterance was prompted by my own resolve!”



ततः सशिष्यो भगवान्मुनिर्विस्मयमाययौ ।

(१,२,३९)

ತತಃ ಸಶಿಷ್ಯೋ ಭಗವಾನ್ಮುನಿರ್ವಿಽಸ್ಮಯಮಾಯಯೌ ।

(೧,೨,೩೯)

tataḥ saśiṣyo bhagavānmunirvismayamāyayau

(1,2,39)

ಅನಂತರ, ನಡೆದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿತು. ಋಷಿಯಾಗಿದ್ದವರು ಕವಿಯಾದದ್ದು ಹೀಗೆ.

Thereupon, Vālmīki was greatly amazed at the sequence of events, that transformed a sage into a poet.



त्वया यतः प्रजाश्चेमाः स्वगुणैरनुरजिताः ।

तस्मात् पुष्ययोगेन यौवराज्यमवाप्नुहि ॥

(२,३,४०-४१)

ತ್ವಯಾ ಯತಃ ಪ್ರಜಾಶ್ಚೇಮಾಃ ಸ್ವಗುಣೈರನುರಂಜಿತಾಃ ।

ತಸ್ಮಾತ್ ತ್ವಂ ಪುಷ್ಯಯೋಗೇನ ಯೌವರಾಜ್ಯಮವಾಪ್ನುಹಿ ॥

(೨,೩,೪೦-೪೧)

tvayā yataḥ prajāścemāḥ svaguṇairanurañjitāḥ

tasmāt puṣyayogena yauvarājyamavāpnuhi

(2,3,40-41)

ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಅರಸ ದಶರಥನು ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ರಾಮನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ —
“ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರು ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಳೆ ಪುಷ್ಯಯೋಗ
ವಿರುವಾಗ ನಿನಗೆ ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇನೆ, ” ಎಂದು ...

Daśaratha, the King of Ayodhyā, sends for his eldest son, Rāma, and tells him -

“ The people of the country are very pleased with you for your excellent conduct and qualities. It is but proper that you should be installed as the crown-prince. That will take place tomorrow in the auspicious moment of *pushya-yoga* ”



आयोध्यां मन्थरा तस्मात्प्रासादादन्ववैक्षत ॥

(२,७,२)

ಅಯೋಧ್ಯಾಂ ಮಂಥರಾ ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಾಸಾದಾದನ್ವವೈಕ್ಷತ ॥

(೨,೭,೨)

ayodhyām mantharā tasmātpṛāsādādanvavaikṣata

(2, 7, 2)

ರಾಣಿ ಕೈಕೆಯಿಯ ದಾಸಿ ಮಂಥರೆಯು ನಗರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅರಮನೆಯ ಮಾಳಿಗೆಯನ್ನೇರಿ, ನಗರವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದಳು. ರಾಮನಿಗೆ ಮರುದಿನ ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ನಡೆಯಲಿರುವುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡಳು ...

Mantharā, the maid-in-waiting of Kaikeyi the queen, noticed unusual activity in the town, and out of curiosity, climbed the terrace of the palace and watched the town. She learnt that Rāma was to be crowned successor the next morning



उत्तिष्ठ मूढे किं शेषे भयं त्वामभिवर्धते ।

एवमुक्ता तु कैकेयी रुष्टया परुषं वचः । (२,७,१४-१६)

ಉತ್ತಿಷ್ಠ ಮೂಢೇ ಕಿಂ ಶೇಷೇ ಭಯಂ ತ್ವಾಮಭಿವರ್ಧತೇ ।

ಏವಮುಕ್ತಾ ತು ಕೈಕೇಯೀ ರುಷ್ಠಯಾ ಪರುಷಂ ವಚಃ । (೨,೭,೧೪-೧೬)

uttiṣṭha mūḍhe kiṃ śeṣe bhayaṃ tvāmabhivardhate

evamuktā tu kaikeyī ruṣṭayā paruṣaṃ vacaḥ (2, 7, 14-16)

ಮಂಥರೆಯು ನೇರವಾಗಿ ಕೈಕೇಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, “ಏಳು, ಎಚ್ಚಿಳು, ಮೂಢಳಂತೆ ಮಲಗಿರಬೇಡ. ನಿನ್ನನ್ನು ಬೆದರಿಕೆಯೊಂದು ಇನ್ನೇನು ಕಬಳಿಸಲಿದೆ. ರಾಮನಿಗೆ ನಾಳೆ ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ. ಅದಾದಮೇಲೆ ರಾಮನ ತಾಯಿ ಕೌಸಲ್ಯೆಯದೇ ಮೇಲುಗೈ ; ನೀನು ಅವಳಿಗೆ ದಾಸಿ ಅಷ್ಟೆ. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿನ್ನ ಮಗ ಭರತನಿಗೇ ಪಟ್ಟಕ್ಕಟ್ಟುವಂತೆ ದೊರೆಯನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸು,” ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದಳು ...

Immediately, Mantharā went straight to the queen Kaikeyi and upbraided her for indifference. She forewarned her that with Rāma being crowned as successor, his mother Kausalyā would gain the upper hand, and that Kaikeyi would end up becoming her maid-servant. She urged Kaikeyi to force King Daśaratha to banish Rāma and crown Bharata as the future king



एवमुक्ता तु कैकेयी क्रोधेन ज्वलितानना ।

दीर्घमुष्णं विनिश्वस्य ॥

(२,९,१)

ಎವಮುಕ್ತಾ ತು ಕೈಕೇಯೀ ಕ್ರೋಧೇನ ಜ್ವಲಿತಾನನಾ ।

ದೀರ್ಘಮುಷ್ಣಂ ವಿನಿಶ್ವಸ್ಯ॥

(೨,೯,೧)

evamuktā tu kaikeyī krodhena jvalitānanā

dīrghamuṣṇaṁ viniśvasya

(2,9,1)

ಮಂಥರೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಒಗೊಟ್ಟು ಕೈಕೇಯಿ, ಒಡನೆಯೆ ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡಳು ; ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಉರಿ ತೋರಿಕೊಂಡಿತು. ಮಂಥರೆಯ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ರಾಮನನ್ನು ಕಾಡಿಗಟ್ಟಿ ಭರತನಿಗೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರ ನೀಡುವಂತೆ ದಶರಥನನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಲು ಹೊರಟಳು

Kaikeyī was promptly persuaded, and became terribly annoyed with the king for planning to appoint Rāma as his successor



ತತಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಹಾರಾಜಃ ಕೈಕೇಯಾ ದಾರುಣಂ ವಚಃ |

ಚಿಂತಮಭಿಸಮಾಪೇದೇ ಮುಹೂರ್ದಂ ಪ್ರತತಾಪ ಚ ||

(೨,೧೨,೧)

ತತಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಹಾರಾಜಃ ಕೈಕೇಯಾ ದಾರುಣಂ ವಚಃ |

ಚಿಂತಮಭಿಸಮಾಪೇದೇ ಮುಹೂರ್ದಂ ಪ್ರತತಾಪ ಚ ||

(೨,೧೨,೧)

tataḥ śrutvā mahārājaḥ kaikeyā dāruṇaṁ vacaḥ

cintamabhisamāpede muhūrtaṁ pratatāpa ca

(2,12,1)

ಕೈಕೇಯಿಯ ಕಠೋರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವಳು ಹಿಡಿದಿರುವ ಹಟವನ್ನು ನೋಡಿ ದಶರಥನಿಗೆ
ಚಿಂತೆಯಾಯಿತು ; ಮೈಯೆಲ್ಲ ಉರಿಯೆದ್ದಿತು ...

Shocked by what Kaikeyī told him and urged him to do, Daśaratha
became concerned and sorrowful, and for a moment he burnt with rage

.....



स भूमिपालो विलपन् अनाथवत्
स्त्रिया गृहीतो हृदयेऽतिमात्रया ।
पपात देव्याश्चरणौ प्रसारिता -

वुभावसम्प्राप्य यथाऽऽतुरस्तथा ॥

(२,१२,११२)

ಸ ಭೂಮಿಪಾಲೋ ವಿಲಪನ್ ಅನಾಥವತ್
ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಗೃಹೀತೋ ಹೃದಯೇಽತಿಮಾತ್ರಯಾ ।
ಪಪಾತ ದೇವ್ಯಾಶ್ಚರಣೌ ಪ್ರಸಾರಿತಾ
ವುಭಾವಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಯಥಾಽಽತುರಸ್ತಥಾ ॥

(೨,೧೨,೧೧೨)

*sa bhūmipalo vilapan anāthavat
striyā grhīto hrdayeṣtimātrayā
papāta dēvyāścaraṇau prasāritā -
vubhāvasamprāpya yathāṣṢturastathā*

(2,12,112)

ಗತಿಯಿಲ್ಲದವನಂತೆ ದಶರಥನು ಅಳತೊಡಗಿದನು ; ಅವನ ಒಡಲನ್ನು ಈ ಹೆಣ್ಣು ಹಿಡಿದು
ಹಿಂಡತೊಡಗಿತು. ಅರಸನು ಅವಳ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದನು ...

Daśaratha felt helpless, for his heart was exceedingly captured by this woman (his very being was being gouged out - trampled - by this woman). He fell at her feet and begged her to change her mind ...



प्रतिबुद्ध्य ततो राजा इदं वचनमब्रवीत् ।

राममानय सूतेति यदस्याभिहितो मया ।

किमिदं कारणं येन ममाज्ञा प्रतिवाह्यते ॥

(२,१५,२५-२६)

ಪ್ರತಿಬುದ್ಧ್ಯ ತತೋ ರಾಜಾ ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ।

ರಾಮಮಾನಯ ಸೂತೇತಿ ಯದಸ್ಯಾಭಿಹಿತೋ ಮಯಾ ।

ಕಿಮಿದಂ ಕಾರಣಂ ಯೇನ ಮಮಾಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿವಾಹ್ಯತೇ ॥

(೨,೧೫,೨೫-೨೬)

pratibudhya tato rājā idaṃ vacanamabravīt

rāmamānaya sūteti yadasyābhihito mayā

kimidaṃ kāraṇaṃ yena māmāgnā prativāhyate

(2,15,25-26)

ಮೂರ್ಛಗೊಂಡು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಅರಸನು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಸೂತನಾದ ಸುಮಂತ್ರನನ್ನು ಕರೆದು ರಾಮನನ್ನು
ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು ...

Daśaratha, who had fallen unconscious, woke up and urged Sumantra
the charioteer, to bring Rāma immediately ...



ತತ್ರ ರಾಜಾ ಗುಹೋ ನಾಮ ರಾಮಸ್ಯಾತ್ಮಸಮಃ ಸಖಾ | ...

ತಮಾರ್ತಃ ಸಂಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಗುಹೋ ರಾಮಮಬ್ರವೀತ್ | (೨,೫೦,೩೩-೩೬)

ತತ್ರ ರಾಜಾ ಗುಹೋ ನಾಮ ರಾಮಸ್ಯಾತ್ಮಸಮಃ ಸಖಾ |

ತಮಾರ್ತಃ ಸಂಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಗುಹೋ ರಾಮಮಬ್ರವೀತ್ | (೨,೫೦,೩೩-೩೬)

tatra rājā guho nāma rāmasyātmāsamaḥ sakhā ...

tamārtah saṃpariṣvajya guho rāmamabravīt

(2,50,33-36)

ರಾಮನು ಕೈಕೇಯಿಯ ಆಣತಿಯಂತೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟನು; ಸೀತೆಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಸೂತ ಸುಮಂತ್ರನೇ ರಥವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಊರಿನಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ದನು. ಕಾಡಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಗಂಗಾ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ದಾಟಿಸಲು ಅಲ್ಲಿ ಗುಹನೆಂಬ ನಿಷಾದಾಧಿಪತಿಯಿದ್ದುದು ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಿತು. ರಾಮನಿಗೆ ಅವನು ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ರಾಮನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಗುಹನು ಅವನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡನು ...

Rāma, Lakshmaṇa and Sītā left Ayodhyā on the royal chariot driven by Sumantra, and reached the banks of Gangā on their way to the forest. The domain there was ruled by Guha, the chieftain of the hunter-tribe, and a dear friend to Rāma. When Guha learnt that Rāma had come, he went and embraced him ...



ತತೋಽಬ್ರವೀದ್ದಾಶರಥಿಃ ಸುಮನ್ತ್ರಂ

ಸ್ಪೃಶನ್ ಕರೇಣೋತ್ತಮದಕ್ಷಿಣೇನ ।

ಸುಮನ್ತ್ರ ಶೀಘ್ರಂ ಪುನರೇವ ಯಾಹಿ

ರಾಜಃ ಸಕಾಶೋ ಭವ ಚಾಪ್ರಮತ್ತಃ॥

(೨,೪೨,೧೩)

ತತೋಽಬ್ರವೀದ್ದಾಶರಥಿಃ ಸುಮಂತ್ರಂ

ಸ್ಪೃಶನ್ ಕರೇಣೋತ್ತಮದಕ್ಷಿಣೇನ ।

ಸುಮಂತ್ರ ಶೀಘ್ರಂ ಪುನರೇವ ಯಾಹಿ

ರಾಜಃ ಸಕಾಶೋ ಭವ ಚಾಪ್ರಮತ್ತಃ॥

(೨,೪೨, ೧೩)

tatoṣbravīddāśarathih sumantram

sprśan karenottamadakṣiṇena

sumantra śīghram punareva yāhi

rāgnaḥ sakāśo bhava cāpramattah

(2,52,13)

ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು ಗುಹನೊಡನೆ ದಾಟಿ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವ ಮೊದಲು, ತನ್ನ ರಥದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಸುಮಂತ್ರನನ್ನು ರಾಮನು ಆದರದಿಂದ ನೇವರಿಸಿ, “ಇನ್ನು ಹೊರಡು ಸುಮಂತ್ರ, ಬೇಗನೆ ಅರಸನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿಕೋ!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು ...

Before crossing the river Gangā with Guha's help, to enter into the thick forests, Rāma sent back Sumantra, the charioteer, affectionately patting him : “Return soon Sumantra, and look after the King with care and concern ...”





ನೆದಾನಿ ಗುಹ ಯೋಗ್ಯೋಽಯಂ ವಾಸೋ ಮೇ ಸಜನೇ ವನೇ ।

ಅವಶ್ಯಮಾಶ್ರಮೇ ವಾಸಃ ಕರ್ತವ್ಯಸ್ತದ್ಗತೋ ವಿಧಿಃ ॥

(೨,೪೨,೬೬)

ನೆದಾನೀಂ ಗುಹ ಯೋಗ್ಯೋಽಯಂ ವಾಸೋ ಮೇ ಸಜನೇ ವನೇ ।

ಅವಶ್ಯಮಾಶ್ರಮೇ ವಾಸಃ ಕರ್ತವ್ಯಸ್ತದ್ಗತೋ ವಿಧಿಃ ॥

(೨,೫೨,೬೬)

nedānīm guha yogyoṣyaṁ vāso me sajane vane

avaśyamāśrame vāsaḥ kartavyastadgato vidhiḥ

(2,52,66)

ಅನಂತರ ರಾಮನು ಗುಹನನ್ನು ಕುರಿತು, “ಈಗ ಇಲ್ಲಿ, ಜನರಿರುವ ವನದಲ್ಲಿ, ನಾನು ವಾಸಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ವಾಸಮಾಡಬೇಕು,” ಎಂದನು ...

Rāma then told Guha : “It is not proper that I should live here, in a forest inhabited by people around. I should move on and dwell in a hermitage, following all its rules ...”





ಶೃತ್ವಾ ಚ ಸ ಪಿತುರ್ವೃತ್ತಂ ಭ್ರತರೌ ಚ ವಿವಾಸಿತೌ ।

ಭರತೌ ದುಃಖಸಂತಪ್ತ ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥

(೨,೭೩,೧)

ಶ್ರುತ್ವಾ ಚ ಸ ಪಿತುರ್ವೃತ್ತಂ ಭ್ರತರೌ ಚ ವಿವಾಸಿತೌ ।

ಭರತೌ ದುಃಖಸಂತಪ್ತ ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥

(೨,೭೩,೧)

śrutvā ca sa piturvṛttam bhrātarau ca vivāsitau

bharato duḥkhasantapta idaṁ vacanamabravīt

(2, 73, 1)

ರಾಮನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ ಭರತನು ಸೋದರಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ತಂದೆ ತೀರಿಕೊಂಡನೆಂದೂ, ಅಣ್ಣಂದಿರು ಕಾಡಿಗೆ ಅಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟರೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಭರತನು ದುಃಖದಿಂದ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು

When Rāma was banished into the jungles, Bharata was in his uncle's place far away. When he learnt that his father was dead and that his elder brothers had been banished, he was overcome by grief and returned to Ayodhyā ...



एष त्विदानीमेवाहमप्रियार्थं तवानघम् ।
निवर्तयिष्यामि वनाद्भ्रातरं स्वजनप्रियम् ॥

(२,७३,२६)

ಏಷ ತ್ವಿದಾನೀಮೇವಾಹಮಪ್ರಿಯಾರ್ಥಂ ತವಾನಘಂ ।
ನಿವರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ವನಾದ್ಭ್ರಾತರಂ ಸ್ವಜನಪ್ರಿಯಂ ॥

(೨,೭೩,೨೬)

*eṣa tvidānīmevāhamapriyārthaṁ tavānaghaṁ
nivartayaṣyāmi vanādbhrātaraṁ svajanapriyaṁ* (2, 73, 26)

ಭರತನು ಹಿಂದಿರುಗಿದಮೇಲೆ, ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣಳಾದ ತನ್ನ ತಾಯಿ ಕೈಕೆಯಿಯ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು, ಅವಳನ್ನು ಹಳಿದು, ತನ್ನೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಿಯನಾದ ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ರಾಮನನ್ನು ಕಾಡಿನಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದನು ...

After coming to Ayōdhyā, Bharata took his mother Kaikeyi to task, and vowed to bring back Rāma from the forest



तथैव क्रोशतस्तस्य भरतस्य महात्मनः ।
कौसल्या शब्दमाज्ञाय सुमित्रां चेदमब्रवीत् ॥

(२,७५,५)

ತಥೈವ ಕ್ರೋಶತಸ್ತಸ್ಯ ಭರತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
ಕೌಸಲ್ಯಾ ಶಬ್ದಮಾಜ್ಞಾಯ ಸುಮಿತ್ರಾಂ ಚೇದಮಬ್ರವೀತ್ ||

(೨,೭೫,೫)

*tathaiva krośatastasya bharatasya mahātmanah
kausalyā śabdamāgnāya sumitrām cedamabravīt* (2, 75, 5)

ಭರತನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಅವಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಯ್ಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೌಸಲ್ಯೆಯು
ಕೇಳಿ, ಸುಮಿತ್ರೆಗೆ ಹೇಳಿದಳು ...

While Bharata was loudly reprimanding his mother Kaikeyi, Kausalya
heard his harsh words and told Sumitra about them



ತಮೇವಂ ಶೋಕಸಂತಪ್ತಂ ಭರತಂ ಕೈಕಯಿಸುತಮ್ ।
ಉವಾಚ ವದತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ವಸಿಷ್ಠಃ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗೃಷಿಃ ॥
ಅಲಂ ಶೋಕೇನ ಭದ್ರಂ ತೇ ರಾಜಪುತ್ರ ಮಹಾಯಶಾಃ ।
ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಂ ನರಪತೇಃ ಕುರು ಸಂಯಾನಮುತ್ತಮಮ್ ॥ (೨,೭೬,೧-೨)

ತಮೇವಂ ಶೋಕಸಂತಪ್ತಂ ಭರತಂ ಕೈಕಯಿಸುತಮ್ ।
ಉವಾಚ ವದತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ವಸಿಷ್ಠಃ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗೃಷಿಃ ॥
ಅಲಂ ಶೋಕೇನ ಭದ್ರಂ ತೇ ರಾಜಪುತ್ರ ಮಹಾಯಶಾಃ ।
ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಂ ನರಪತೇಃ ಕುರು ಸಂಯಾನಮುತ್ತಮಮ್ ॥ (೨,೭೬,೧-೨)

*tamevaṃ śokasantaptam bharatam kaikayīsutam
uvāca vadatām śreṣṭhō vasiṣṭhaḥ śreṣṭhavāgrṣiḥ
alam śokena bhadram te rājaputra mahāyaśāḥ
prāptakālam narapateḥ kuru samyānamuttamam*
(2, 76, 1-2)

ರಾಜಗುರುವಾದ ವಸಿಷ್ಠನು ಶೋಕದಿಂದ ಕಂಗಾಲಾದ ಭರತನನ್ನು ಕುರಿತು, “ಅರಸುಮಗನೇ, ದುಃಖದಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡುವ ಕಾಲವಲ್ಲ ಇದು. ದುಗುಡವನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡು. ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಅಪರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಮಯ ಇದು,” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು ...

The Royal priest and preceptor, Vasiṣṭha, told Bharata, “Enough sorrowing, my dear child, it is time you performed the last rites for your dead father.”



ದೃಶ್ಯತೇ ವಿಕೃತಂ ಯೇನ ವಿಕ್ರಿಯಂತೇ ತಪಸ್ವಿನಃ ||

(೨,೧೧೬,೫)

ದೃಶ್ಯತೇ ವಿಕೃತಂ ಯೇನ ವಿಕ್ರಿಯಂತೇ ತಪಸ್ವಿನಃ ||

(೨,೧೧೬,೫)

drśyate vikṛtaṁ yena vikriyante tapasvinah

(2,116,5)

ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣ - ಸೀತೆಯರೊಂದಿಗೆ ಜನಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿದಾಗ, ಅಲ್ಲಿನ ಮುನಿಗಳೂ ತಾಪಸರೂ ರಾಕ್ಷಸರ ಉಪಟಳದಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು ...

When Rāma, along with Lakṣmaṇa and Sītā crossed the river Gangā and entered the forest known as Janasthāna, he found the hermits there in great distress owing to the attacks from the *rākṣasa*-s ...



ರಾವಣಾವರಜಃ ಕಶ್ಚಿತ್ ಖರೋ ನಾಮೇಹ ರಾಕ್ಷಸಃ |
ಉತ್ಪಾಟ್ಯ ತಾಪಸಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಜನಸ್ಥಾನ ನಿವಾಸಿನಃ || (೨,೧೧೬,೧೧)

ರಾವಣಾವರಜಃ ಕಶ್ಚಿತ್ ಖರೋ ನಾಮೇಹ ರಾಕ್ಷಸಃ |
ಉತ್ಪಾಟ್ಯ ತಾಪಸಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಜನಸ್ಥಾನ ನಿವಾಸಿನಃ || (೨,೧೧೬,೧೧)

rāvaṇāvarajah kaścit kharo nāmeha rākṣasaḥ
utpāṭya tāpasān sarvān janasthāna nivāsinah (2,116,11)

ರಾವಣನ ತಮ್ಮ ಖರನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಮುನಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆದರಿಸಿ ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ...

Khara, younger brother of Rāvaṇa, was the most audacious and wicked
rākṣasa, who was uprooting the hermits dwelling in Janasthāna ...



दर्शयन्ति हि दुष्टास्ते त्यक्ष्याम इममाश्रमम्॥

(२,११६,१९)

ದರ್ಶಯಂತಿ ಹಿ ದುಷ್ಟಾಸ್ತೇ ತ್ಯಕ್ಷ್ಯಾಮ ಇಮಮಾಶ್ರಮಮಂ॥

(೨,೧೧೬,೧೯)

darśayanti hi duṣṭāste tyakṣyāma imamāśramam

(2,116,19)

ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ಮುನಿಗಳು ರಾಕ್ಷಸರ ಹಾವಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ತಂತಮ್ಮ ಬೀಡುಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ
ಓಡಿಹೋಗುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು ...

Terrorised by the onslaught of the *rākṣasa*-s, hermits and sages, resident
until then in Janasthāna, were intent on abandoning their abodes and
poised to flee ...



ಅಹಂ ವನಮಿದೋ ದುರ್ಗಂ ವಿರಾಧೋ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸಃ ॥

ಚರಾಮಿ ಸಾಯುಧೋ ನಿದ್ಯಂ ಋಷಿಮಾಂಸಾನಿ ಭಕ್ಷಯನ್ ॥ (೩,೨,೧೨-೧೩)

ಅಹಂ ವನಮಿದಂ ದುರ್ಗಂ ವಿರಾಧೋ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸಃ ॥

ಚರಾಮಿ ಸಾಯುಧೋ ನಿದ್ಯಂ ಋಷಿಮಾಂಸಾನಿ ಭಕ್ಷಯನ್ ॥ (೩,೨,೧೨-೧೩)

aham vanamidam durgam virādhō nāma rākṣasaḥ

carāmi sāyudho nityam ṛṣimāmsāni bhakṣayan (3,2,12-13)

ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಸೀತೆಯೊಂದಿಗೆ ದಂಡಕಾರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ವಿರಾಧನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಅವರಿಗೆ, “ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಯುಧ ಹಿಡಿದು ಮುನಿಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿಂದು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವೆನು,” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು ...

When Rāma, Lakṣmaṇa and Sītā entered the forest Daṇḍkāraṇya, they encountered a *rākṣasa* called Virādhā, who informed them, “I roam all over this forest, armed, and gorge myself on the flesh of sages,” ...





निहतं दूषणं दृष्ट्वा रणे त्रिशिरसा सह ।
खरस्याप्यभवत् त्रासो दृष्ट्वा रामस्य विक्रमम् ॥

(३,२८,१)

ನಿಹತಂ ದೂಷಣಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಣೇ ತ್ರಿಶಿರಸಾ ಸಹ ।
ಖರಸ್ಯಾಪ್ಯಭವತ್ ತ್ರಾಸೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಮಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮಮ್ ॥

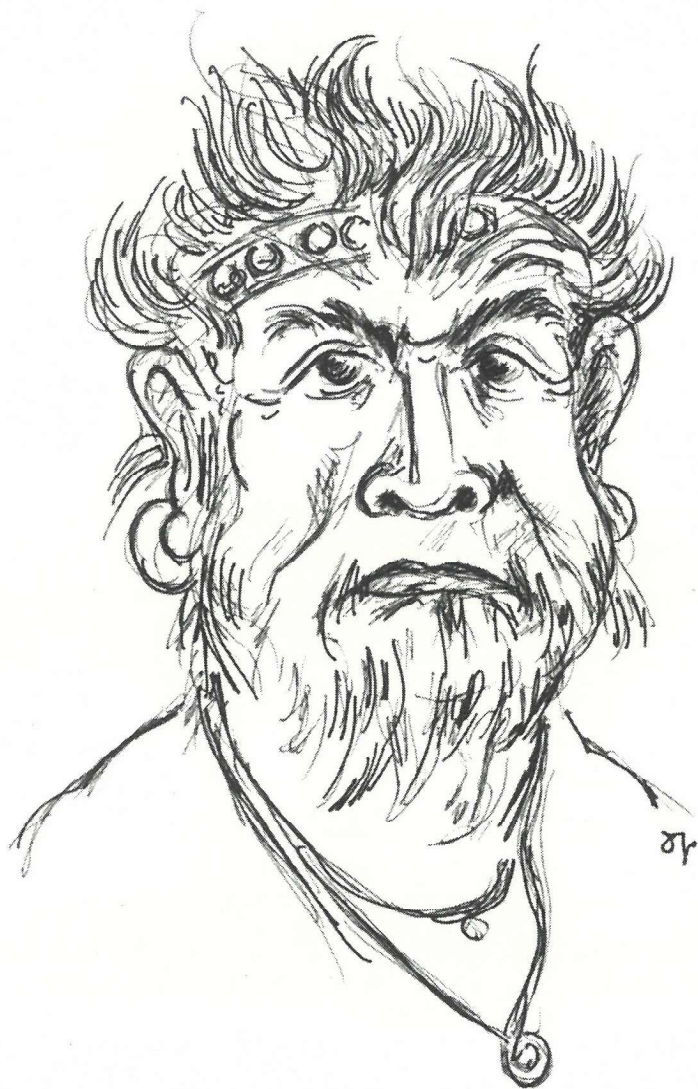
(೩,೨೮,೧)

nihatam dūṣaṇam dr̥ṣṭvā raṇe triśirasā sah
kharasyāpyabhavat trāso dr̥ṣṭvā rāmasya vikramam (3,28,1)

ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ತ್ರಿಶಿರಸ್ಸು ಮತ್ತು ದೂಷಣ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೂ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು
ಕೊಂದುಹಾಕಿದುದನ್ನು ಕಂಡು, ರಾಮನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಖರನು ಬೆದರಿದನು ...

Seeing that the undaunted *rākṣasa*-s Trīśiras and Dūṣaṇa were killed
by Rāma and Lakṣmaṇa, Khara got panicky, wondering at the valour and
might of Rāma ...







ತ್ವರಮಾಣಸ್ತತೋ ಗತ್ವಾ ಜನಸ್ಥಾನಾದಕಂಪನಃ ।	(೩,೩೧,೧)
ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಲಂಕಾಂ ವೇಗೇನ ರಾವಣಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ॥	(೩,೩೧,೨೧)
ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಜನಸ್ಥಾನಂ ರಾಮಂ ಹಂತುಂ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಮ್ ॥	(೩,೩೧,೨೭)
ನ ಹಿ ರಾಮೋ ದಶಾಗ್ರೀವ ಶಕ್ಯೋ ಜೇತುಂ ರಣೇ ತ್ವಯಾ ।	(೩,೩೧,೨೭)
ತಸ್ಯಾಪಹರ ಭಾರ್ಯಾ ತ್ವಂ ಪ್ರಮಥ್ಯ ಮಾವನೇ ।	(೩,೩೧,೩೧)
ಸೀತಯಾ ರಹಿತೋ ರಾಮೋ ನ ಚೈವ ಹಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥	(೩,೩೧,೩೩)
ಬಾಧಂ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಹ್ಯೇಕಃ ಸಾರಥಿನಾ ಸಹ ।	
ಆನೇಷ್ಯಾಮಿ ಚ ವೈದೇಹೀಮಿಮಾಂ ಹೃಷ್ಠೋ ಮಾಹಾಪುರಿಮ್ ॥	

ತ್ವರಮಾಣಸ್ತತೋ ಗತ್ವಾ ಜನಸ್ಥಾನಾದಕಂಪನಃ ।	(೩,೩೧,೧)
ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಲಂಕಾಂ ವೇಗೇನ ರಾವಣಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ॥	(೩,೩೧,೨೧)
ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಜನಸ್ಥಾನಂ ರಾಮಂ ಹಂತುಂ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಮ್ ।	(೩,೩೧,೨೭)
ನ ಹಿ ರಾಮೋ ದಶಾಗ್ರೀವ ಶಕ್ಯೋ ಜೇತುಂ ರಣೇ ತ್ವಯಾ ।	(೩,೩೧,೨೭)
ತಸ್ಯಾಪಹರ ಭಾರ್ಯಾ ತ್ವಂ ಪ್ರಮಥ್ಯ ಮಾವನೇ ।	(೩,೩೧,೩೧)
ಸೀತಯಾ ರಹಿತೋ ರಾಮೋ ನ ಚೈವ ಹಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥	(೩,೩೧,೩೩)
ಬಾಧಂ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಹ್ಯೇಕಃ ಸಾರಥಿನಾ ಸಹ ।	(೩,೩೧,೩೩)
ಆನೇಷ್ಯಾಮಿ ಚ ವೈದೇಹೀಮಿಮಾಂ ಹೃಷ್ಠೋ ಮಾಹಾಪುರಿಮ್ ॥	(೩,೩೧,೩೩)

<i>tvaramaṇastato gatvā janasthānādakampanaḥ</i>	(3,31,1)
<i>praviśya lankāṃ vegena rāvaṇaṃ vākyaṃabravīt</i>	(3,31,21)
<i>gamiṣyāmi janasthānaṃ rāmaṃ hantaṃ sa lakṣmaṇaṃ</i>	(3,31,27)
<i>na hi rāmo daśagrīva śakyo jetuṃ raṇe tvayā</i>	(3,31,27)
<i>tasyāpahara bhāryāṃ tvaṃ taṃ pramathya mahāvane</i>	(3,31,31)
<i>sītayā rahito rāmo na caiva hi bhaviṣyati</i>	(3,31,31)
<i>bādhaṃ kalyaṇaṃ gamiṣyāmi hyeka sārathinā saḥ</i>	(3,31,33)
<i>āneṣyāmi ca vaiḍehīmimāṃ hṛṣṭo mahāpurīm</i>	(3,31,33)

ಜನಸ್ಥಾನದಿಂದ ಅಕಂಪನನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸಸೇನಾಧಿಪತಿಯು ಬೇಗನೆ ಲಂಕೆಗೆ ಓಡಿಬಂದು ರಾವಣನ ಮುಂದೆ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಖರದೂಷಣರನ್ನು ಕೊಂದದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ತಾನೇ ಜನಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಾಗಿ ರಾವಣನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ರಾಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಕಂಪನನು ಹೇಳಿದನು. ರಾಮನ ಮಡದಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕದ್ದೊಯ್ದರೆ, ವಿರಹದಿಂದ ರಾಮ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಅಕಂಪನನು ಸೂಚಿಸಿದನು. ಆಗ ರಾವಣನು “ಒಳ್ಳೆಯದು, ನಾಳೆ ನಾನೊಬ್ಬನೆ ಸಾರಥಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕದ್ದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತರುತ್ತೇನೆ,” ಎಂದು ನುಡಿದನು

Akampana, commander of the rākṣasa army, hurriedly dashed to Lanka and told Rāvaṇa about the unrest in Janasthāna (3,31,1). Rāvaṇa decides to go there and kill Rāma and Lakṣmaṇa (3,31,21). Akampana, however, says that it is impossible for Rāvaṇa to defeat Rāma in an encounter (3,31,27). He suggests that Rāvaṇa carry away Sītā, for, separation from her would itself kill Rāma (3,31,31). Rāvaṇa thereupon, resolves to go to Janasthāna alone with his charioteer, abduct Sītā and bring her to Lankā (3,31,33)







इत्युक्तो लक्ष्मणस्तस्या क्रुद्धो रामस्य पश्यतः ।

उद्धृत्य खड्गं चिच्छेद कर्णनासे महाबलः ॥

(३,१८,२१)

ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ತಸ್ಯಾ ಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಮಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ ।

ಉದ್ಧೃತ್ಯ ಖಡ್ಗಂ ಚಿಚ್ಛೇದ ಕರ್ಣನಾಸೇ ಮಹಾಬಲಃ ॥

(೩,೧೮,೨೧)

*ityukto lakṣmaṇastasyā kruddho rāmasya paśyataḥ
uddhṛtya khadgaṁ ciccheda karṇanāse mahābalaḥ*

(3,18,21)

ರಾಮ, ಸೀತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವಾಗ ರಾವಣನ ತಂಗಿ ಶೂರ್ಪಣಖೆ ರಾಮನು ತನ್ನನ್ನು ವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದ ಆ ಘೋರರೂಪಿನ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಿ ಓಡಿಸೆಂದು ರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತನ್ನ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಶೂರ್ಪಣಖೆಯ ಮೂಗು, ಕಿವಿಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ, ನೋವಿನಿಂದ, ಅವಮಾನದಿಂದ ಅವಳು ಅಣ್ಣ ರಾವಣನಲ್ಲಿ ದೂರಿದಲು ಓಡುತ್ತಾಳೆ

While residing in Janasthāna, with Sītā and Lakṣmaṇa, Rāma was harassed by the terrible fiendess Śūrpaṇakhā, Rāvaṇa's sister, to marry her. Disgusted by her persistence to listen to reason, Rāma asked Lakṣmaṇa to disfigure her and drive her away. Lakṣmaṇa cut off her ears and nose with his sword, and Śūrpaṇakhā ran away to seek Rāvaṇa's help







कर्मणानेन केनासि कापथं प्रतिपादितः ।

सुखसुप्तस्य ते राजन् प्रहृतं केन मूर्धनि ॥

(३, ३१, ४५)

ಕರ್ಮಣಾನೇನ ಕೇನಾಸಿ ಕಾಪಥಂ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಃ ।

ಸುಖಸುಪ್ತಸ್ಯ ತೇ ರಾಜನ್ ಪ್ರಹೃತಂ ಕೇನ ಮೂರ್ಧನಿ ॥

(೩, ೩೧, ೪೫)

karmanānena kenāsi kāpatham pratipāditah

sukhasuptasya te rājan prahr̥tam kena mūrdhani (3, 31, 45)

ರಾವಣನು ದಂಡಕಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಾರೀಚನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಮಾರೀಚನಿಗೆ ದಿಗಿಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ರಾವಣನಿಗೆ, “ಯಾರು ನಿನಗೆ ಈ ಕೆಟ್ಟ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟವರು? ರಾಮನ ಗೊಡವೆ ನಿನಗೆ ಬೇಡ. ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ದೊಣ್ಣೆಯಿಂದ ಹೊಡೆದಂತೆ ಈ ಉಪಾಯ !” ಎಂದು ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ರಾವಣನು ಲಂಕೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ ...

When Rāvaṇa arrived in the Daṇḍaka forest and met Mārīca to appraise him of his plan, Mārīca dissuaded Rāvaṇa from this wild adventure. “Which fool or wicked one set you on this wrong track? I am indeed terribly scared of Rāma; don’t have anything to do with him. It is like hitting hard on the head of a person asleep peacefully. That will be your plight.” Listening to this advice, Rāvaṇa returned to Lankā.







ರಾಮೋ ವಿಗ್ರಹವಾನ್ ಧರ್ಮಃ ಸಾಧುಃ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ ॥

ಕಥಂ ನು ತಸ್ಯ ವೈದೇಹೀಂ ರಕ್ಷಿತಾಂ ಸ್ವೇನ ತೇಜಸಾ ।

ಇಚ್ಛಸೇ ಪ್ರಸಭಂ ಹರ್ತುಂ ಪ್ರಭಾಮಿವ ವಿವಸ್ವತಃ ॥

(೩, ೩೭, ೧೩-೧೪)

ರಾಮೋ ವಿಗ್ರಹವಾನ್ ಧರ್ಮಃ ಸಾಧುಃ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ ।

ಕಥಂ ನು ತಸ್ಯ ವೈದೇಹೀಂ ರಕ್ಷಿತಾಂ ಸ್ವೇನ ತೇಜಸಾ ।

ಇಚ್ಛಸೇ ಪ್ರಸಭಂ ಹರ್ತುಂ ಪ್ರಭಾಮಿವ ವಿವಸ್ವತಃ ॥

(೩, ೩೭, ೧೩-೧೪)

rāmo vighrahavān dharmah sādhuḥ satyaparākramah

katham nu tasya vaidehīm rakṣitām svena tejasā

icchase prasabham hartum prabhāmiva vivasvataḥ

(3, 37, 13-14)

ಇದಾದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಶೂರ್ಪನಖೆಯು ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ರಾವಣನ ಬಳಿ ಬಂದು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ತನ್ನನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಿದುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಹೇಗಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಪಾಠ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹಮಾಡಿದಾಗ, ಮತ್ತೆ ರಾವಣನು ದಂಡಕಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಾರೀಚನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಾರೀಚ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಇದು — “ರಾಮನೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಧರ್ಮವೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತೆ ಇರುವ ಸಾಧು ಅವನು; ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಶೂರನೂ ಹೌದು. ಅವನ ಮಡದಿಯನ್ನು ನೀನು ಕದ್ದೊಯ್ಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಅವನ ತೇಜಸ್ಸೇ ಅವಳನ್ನು ಕಾಪಿಟ್ಟಿದೆ. ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಬೆಳಕನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ಯಬೇಕೆಂದಿರುವೆಯಾ ನೀನು?” ...

A few days later, Sūrpanakhā ran to Rāvaṇa, her brother, with urgency, and told him how Rāma and Lakṣmaṇa have deformed her, and urged him to punish the brothers. Rāvaṇa thereupon, goes to the Dandaka forest again and meets Mārīca. Having listened to Rāvaṇa's plan, Mārīca counseled : “Do not take Rāma for an ordinary man. He is the very embodiment of *dharmā*; he is a good man and truly valourous. How can you carry away Sītā, who is protected by his might? It would be like taking away by force the effulgence from the sun.” ...







उपायतो महाञ्ज शूरो महामायाविशारदः ॥
 सौवर्णस्त्वं मृगो भूत्वा चित्रो रजतबिन्दुभिः ।
 आश्रमे तस्य रामस्य सीतायाः प्रमुखे चर ॥ (३, ३६, १६-१८)

ಉಪಾಯತೋ ಮಹಾಞ್ಜೂರೋ ಮಹಾಮಾಯಾವಿಶಾರದಃ ॥
 ಸೌವರ್ಣಸ್ತ್ವಂ ಮೃಗೋ ಭೂತ್ವಾ ಚಿತ್ರೋ ರಜತಬಿಂದುಭಿಃ ।
 ಆಶ್ರಮೇ ತಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಸೀತಾಯಾಃ ಪ್ರಮುಖೇ ಚರ ॥ (೩, ೩೬, ೧೬-೧೮)

upāyato mahāñśūro mahāmāyāviśāradaḥ
sauvvarṇastvaṃ mṛgo bhūtvā citrō rajatabindubhiḥ
āśrame tasya rāmasya sītāyāḥ pramukhe cara
 (3, 36, 16-18)

ಆದರೆ ರಾವಣನು ಮಾರೀಚನನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದನು. “ನೀನು ಮಹಾಶೂರ, ನಿನಗೆ ಮಾಯಾವಿದ್ಯೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಬಂಗಾರದ ಜಿಂಕೆಯಾಗಿ, ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಚುಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತ ರಾಮನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಮುಂದೆ ಸುಳಿದಾಡು, ಅಷ್ಟು ಸಾಕು.” ...

But Rāvaṇa was adamant, and insisted that Mārīca should help him.
 “You are heroic, and an expert in magic. Assume the form of a golden deer, with silver spots, and move about within Sītā’s sight in their hermitage.”







शरीरं मृगरूपस्य विनिर्भिद्य शरोत्तमः ।

मारीचस्यैव हृदयं बिभेदाशनि संनिभः ॥

(३,४४,१५-१६)

ಶರೀರಂ ಮೃಗರೂಪಸ್ಯ ವಿನಿರ್ಭಿದ್ಯ ಶರೋತ್ತಮಃ ।

ಮಾರೀಚಸ್ಯೈವ ಹೃದಯಂ ಬಿಭೇದಾಶನಿ ಸಂನಿಭಃ ॥

(೩,೪೪,೧೫-೧೬)

śarīraṁ mṛgarūpasya vinirbhidya śarottamaḥ

māricasyaiva hṛdayaṁ bibhedāśani sannibhaḥ (3,44,15-16)

ರಾಮನ ಅಮೋಘವಾದ ಬಾಣವು ಜಿಂಕೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಮಾರೀಚನ ಒಡಲನ್ನು ಸಿಡಲಿನಂತೆ ಎರಗಿ ಸೀಳಿಹಾಕಿತು. ಜಿಂಕೆಯ ರೂಪ ಹೋಗಿ ರಾಕ್ಷಸನ ರೂಪವೇ ತೋರಿಕೊಂಡಿತು. ರಾವಣನಿಗೆ ನೆರವಾಗಲು, ಮಾರೀಚನು ತಾನು ಸಾಯುವ ಮೊದಲು 'ಹಾ! ಸೀತೇ ! ಓ! ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ!' ಎಂದು ಅರಚಿಕೊಂಡನು. ಸೀತೆಯ ಅಪಹರಣಕ್ಕೆ ಇದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಯಿತು

The glorious dart coming out of Rāma's bow pierced the heart of Mārīca who was disguised as the spotted deer, and killed him. Before his death Mārīca, now assuming his real form, loudly wailed "Oh! Sītā, Oh! Lakṣmaṇa". This was the prelude for Sītā's abduction by Rāvaṇa







ತಂ ಶಬ್ದಮವಸುಪ್ತಸ್ತು ಜಟಾಯುರಥ ಶುಶ್ರುವೇ ।
ನಿರೈಕ್ಷದ್ರಾವಣಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವೈದೇಹೀಂ ಚ ದದರ್ಶ ಸಃ ॥

(೩,೪೦,೧)

ತಂ ಶಬ್ದಮವಸುಪ್ತಸ್ತು ಜಟಾಯುರಥ ಶುಶ್ರುವೇ ।
ನಿರೈಕ್ಷದ್ರಾವಣಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವೈದೇಹೀಂ ಚ ದದರ್ಶ ಸಃ ॥

(೩,೫೦,೧)

*taṁ śabdamavasuptastu jaṭāyuratha śuśruve
niraikṣadrāvaṇaṁ kṣipraṁ vaidehīm ca dadarśa saḥ*

(3,50,1)

ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ದನು; ತನ್ನ ರಥದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಅರಚುತ್ತಿದ್ದ ಸೀತೆಯ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ವೃದ್ಧನಾಗಿ ಜೀರ್ಣನಾಗಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಟಾಯುವು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದನು. ನೋಡಿದಾಗ ರಾವಣನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ, ಸೀತೆಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಳು.

(ಮುಂದೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಟ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು, ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಭಿದ್ರವಾಗಿ ನೆಲಕಚ್ಚಿ ಕ್ಷೀಣನಾಗಿದ್ದ ಜಟಾಯುವನ್ನು ಸಂಧಿಸುತ್ತಾರೆ.) ...

Rāvaṇa carried away Sītā, while Mārīca died. As Sītā was being carried away in Rāvaṇa's chariot, she cried piteously and called upon Rāma and Lakṣmaṇa to rescue her. Jaṭāyu the old and injured chieftain of the Gr̥dhra tribe, who was sleeping, heard the cry and woke up. He looked up and saw Rāvaṇa and also Sītā.

(Later, Rāma and Lakṣmaṇa, while searching for Sītā, came and met Jaṭāyu, whose wings had been cut off by Rāvaṇa.)s





आसेदतुश्च तद्रक्षस्तावुभौ प्रमुखे स्थितम् ।
विवृद्धमशिरोग्रीवं कबन्धमुदरे मुखम् ॥

(३,६९,२७)

ಆಸೇದತುಶ್ಚ ತದ್ರಕ್ಷಸ್ತಾವುಭೌ ಪ್ರಮುಖೇ ಸ್ಥಿತಂ ।
ವಿವೃದ್ಧಮಶಿರೋಗ್ರೀವಂ ಕಬಂಧಮುದರೇ ಮುಖಂ ॥

(೩,೬೯,೨೭)

*āsedatuśca tadrakṣastāvubhau pramukhe sthitam
vivṛddhamasirogrīvaṁ kabandhamudare mukham (3,69,27)*

ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಜನಸ್ಥಾನದಿಂದ ಮೂರು ಕ್ರೋಶ ದೂರವಿದ್ದ ಕ್ರೌಂಚಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಕಬಂಧನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕಂಡರು. ಬೆಟ್ಟದಂಥ ಮೈ, ನೀಳವಾದ ತೋಳುಗಳು, ಅದರ ತಲೆಯೇ ಇಲ್ಲ, ಕುತ್ತಿಗೆಯೂ ಇಲ್ಲ! ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿದೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ತಿನ್ನಲೆಂದು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕಬಂಧನ ತೋಳುಗಳನ್ನು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಕತ್ತಿಗಳಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದರು. ಒಡನೆಯೇ ಕಬಂಧನಿಗೆ ಶಾಪದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿಯಾಗಿ ಆ ಮೈಯಿಂದ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನೊಬ್ಬ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ

Searching for Sītā, Rāma and Lakṣmaṇa came to Krauñcā forest, three *krośa*-s away from Janasthāna. Here they encountered Kabandha, the seated demon with a huge body and long arms, but altogether devoid of neck and head. His outstretched arms caught hold of Rāma and Lakṣmaṇa, but the brothers quickly cut off the demon's arms with their swords. This released the celestial being from the body of the demon.....



सोऽहं रूपमिदं कृत्वा लोकवित्रासनं महत् ।

ऋषीन्वनगतान् राम त्रासयामि ततस्ततः ।

(३,७१,२-३)

ಸೋಽಹಂ ರೂಪಮಿದಂ ಕೃತ್ವಾ ಲೋಕವಿತ್ರಾಸನಂ ಮಹತ್ ।

ಋಷೀನ್‌ವನಗತಾನ್ ರಾಮ ತ್ರಾಸಯಾಮಿ ತತಸ್ತತಃ ।

(೩,೭೧,೨-೩)

*sosham rūpamidam kṛtvā lokavitrāsanam mahat
ṛṣīnvanagatān rāma trāsayāmi tatastataḥ*

(3,71,2-3)

ಕಬಂಧನು ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ತಾನು ಈ ಘೋರರೂಪವನ್ನು ತಳೆದು ಲೋಕಭಯಂಕರನಾಗಿ ವನದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ
ಮುನಿಗಳನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು, ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ...

Kabandha had been cursed. After he was released from this curse by
Rāma and Lakṣmaṇa, Kabandha tells Rāma about it and the resultant
terrible transformation which frightened the sages who lived there



ಶ್ರೂಯತಾಂ ರಾಮ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸುಗ್ರೀವೋ ನಾಮ ವಾನರಃ |
 ಋಷ್ಯಮೂಕೇ ಗಿರಿವರೇ ಪಂಪಾಪರ್ಯಂತಶೋಭಿತೇ |
 ನಿವಸತ್ಯಾತ್ಮವಾನ್ ವೀರಶ್ಚತುರ್ಭಿಃ ಸಹ ವಾನರೈಃ ||
 ಭ್ರಾತ್ರಾ ವಿವಾಸಿತೋ ವೀರ ರಾಜ್ಯಹೇತೋರ್ಮಹಾತ್ಮನಾ ||
 ಸ ತೇ ಸಹಾಯೋ ಮಿತ್ರಂ ಚ ಸೀತಾಯಾಃ ಪರಿಮಾರ್ಗಣೇ |
 ಭವಿಷ್ಯತಿ ಹಿ ತೇ ರಾಮ ಮಾ ಚ ಶೋಕೇ ಮನಃ ಕೃಥಾಃ || (೩, ೭೨, ೧೧-೧೫)

ಶ್ರೂಯತಾಂ ರಾಮ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸುಗ್ರೀವೋ ನಾಮ ವಾನರಃ |
 ಋಷ್ಯಮೂಕೇ ಗಿರಿವರೇ ಪಂಪಾಪರ್ಯಂತಶೋಭಿತೇ |
 ನಿವಸತ್ಯಾತ್ಮವಾನ್ ವೀರಶ್ಚತುರ್ಭಿಃ ಸಹ ವಾನರೈಃ ||
 ಭ್ರಾತ್ರಾ ವಿವಾಸಿತೋ ವೀರ ರಾಜ್ಯಹೇತೋರ್ಮಹಾತ್ಮನಾ |
 ಸ ತೇ ಸಹಾಯೋ ಮಿತ್ರಂ ಚ ಸೀತಾಯಾಃ ಪರಿಮಾರ್ಗಣೇ |
 ಭವಿಷ್ಯತಿ ಹಿ ತೇ ರಾಮ ಮಾ ಚ ಶೋಕೇ ಮನಃ ಕೃಥಾಃ || (೩, ೭೨, ೧೧-೧೫)

*Śrūyatām rāma vakṣyāmi sugrīvo nāma vānarah
 ṛṣyamūke girivare pampāparyanta śobhite
 nivasatyātmavān vīraścaturbhiḥ saha vānaraihi
 bhrātrā vivāsito vīra rājyahetormahātmanā
 sa te sahāyo mitram ca sītāyāḥ parimārgaṇe
 bhaviṣyati hi te rāma mā ca śoke manah kṛthāḥ (3, 72, 11-15)*

ಶಾಪಮುಕ್ತನಾಗಿ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಕಬಂಧನು ರಾಮನಿಗೆ ವಾನರ ರಾಜನಾದ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ಸಂಧಿಸುವಂತೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಂಪಾತೀರದಲ್ಲಿ ಋಷ್ಯಮೂಕವೆಂಬ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ವಾನರರೊಂದಿಗೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದೂ, ರಾಜ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಅಣ್ಣನಿಂದ ಓಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಸುಗ್ರೀವನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಗೆ ನೆರವಾಗುವನೆಂದೂ, ರಾಮನ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗುವನೆಂದೂ ಕಬಂಧನು ಹೇಳಿ, ರಾಮನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ ...

Kabandha, assuming his normal celestial form, informs Rāma that the Vānara chieftain Sugrīva, who lived in the mountain called Ṛṣyamūka on the banks of Pampā, along with four Vānara associates, would help him in his search for Sītā.. Sugrīva had been banished by his brother on account of the kingdom. Kabandha predicts that Sugrīva will turn out to be a great friend of Rāma.



ತೌ ಪುಷ್ಕರಿಣ್ಯಾಃ ಪಂಪಾಯಾಸ್ತೀರಮಾಸಾಘ ಪಶ್ಚಿಮಮ್ |

ಅಪಶ್ಯತಾಂ ತತಸ್ತತ್ರ ಶಬರ್ಯಾ ರಮ್ಯಮಾಶ್ರಮಮ್ ||

ತೌ ತಮಾಶ್ರಮಮಾಸಾಘ ದ್ರುಮೈರ್ಬಹುಭಿರಾವೃತಮ್ |

ಸುರಮ್ಯಮಭಿವೀಕ್ಷಂತೌ ಶಬರೀಮಭ್ಯುಪೇಯತುಃ ||

(೩, ೭೪, ೪-೫)

(ಶ್ರಮಣಿಂ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಿತಾಂ)

ತೌ ಪುಷ್ಕರಿಣ್ಯಾಃ ಪಂಪಾಯಾಸ್ತೀರಮಾಸಾಘ ಪಶ್ಚಿಮಂ |

ಅಪಶ್ಯತಾಃ ತತಸ್ತತ್ರ ಶಬರ್ಯಾ ರಮ್ಯಮಾಶ್ರಮಂ ||

ತೌ ತಮಾಶ್ರಮಮಾಸಾಘ ದ್ರುಮೈರ್ಬಹುಭಿರಾವೃತಂ |

ಸುರಮ್ಯಮಭಿವೀಕ್ಷಂತೌ ಶಬರೀಮಭ್ಯುಪೇಯತುಃ ||

(೩, ೭೪, ೪-೫)

tau puṣkarinyāḥ pampāyāstīramāsādyā paścimam

apaśyātā tatastatra śabaryā ramyamāśramam

tau tamāśramamāsādyā drumairbahubhirāvṛtam

suramyamabhivīkṣantau śabarīmabhyupeyatuh (3, 74, 4-5)

ಕಬಂಧನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಪಂಪಾಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಕಡೆ ನಡೆದುಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಶ್ರಮಣಿಯೂ ಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯೂ ಆದ ಶಬರಿಯ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡರು. ಮನೋಹರವಾದ, ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಮರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಚೆಲುವಾದ ಆ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು, ಶಬರಿಯನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದರು

As directed by Kabandha, Rāma and Lakṣmaṇa turned their steps towards the Lake Pampā. Walking along the banks of the lake, they espied the lovely hermitage of the lady ascetic Śabari. They entered the hermitage filled with charming trees of various kinds, and met Śabari





ತೌ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾತ್ಮಾನೌ ಭ್ರಾತರೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ |
ವರಾಯುಧಧರೌ ವೀರೌ ಸುಗ್ರೀವಃ ಶಂಕಿತೋಽಭವತ್ ||

(೪,೨,೧)

ತೌ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾತ್ಮಾನೌ ಭ್ರಾತರೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ |
ವರಾಯುಧಧರೌ ವೀರೌ ಸುಗ್ರೀವಃ ಶಂಕಿತೋಽಭವತ್ ||

(೪,೨,೧)

tau tu dr̥ṣṭvā mahātmānau bhrātarau rāmalakṣmaṇau
varāyudhadharau vīrau sugrīvaḥ śaṅkitoḥbhavat (4,2,1)

ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಋಷ್ಯಮೂಕಪರ್ವತದ ಕಡೆ ನಡೆದುಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿದ್ದ ಸುಗ್ರೀವನು
ಆಯುಧಪಾಣಿಗಳಾದ ಇವರನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಂಡು ಬೆದರಿದನು

Sugrīva, who was atop the R̥ṣyamūka-hill, saw the armed pair, Rāma and Lakṣmaṇa, walking towards the hill, and became frightened. He wondered if they were not sent by his brother Vāli to kill him ...







उद्विग्न हृदयः सर्वा दिशः समवलोकयन् ।
 न व्यतिष्ठत कस्मिंश्चिद्देशे वानरपुङ्गवः ॥
 नैव चक्रे मनः स्थातुं वीक्षमाणो महाबलौ ।
 कपेः परमभीतस्य चित्तं व्यवसाद ह ॥

(४,२,२-३)

ಉದ್ವಿಗ್ನಹೃದಯಃ ಸರ್ವಾ ದಿಶಃ ಸಮವಲೋಕಯನ್ |
 ನ ವ್ಯತಿಷ್ಠತ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿದ್ದೇಶೇ ವಾನರಪುಂಗವಃ ||
 ನೈವ ಚಕ್ರೇ ಮನಃಸ್ಥಾತುಂ ವೀಕ್ಷಮಾಣೋ ಮಹಾಬಲೌ |
 ಕಪೇಃ ಪರಮಭೀತಸ್ಯ ಚಿತ್ತಂ ವ್ಯವಸಾದ ಹ ||

(೪,೨,೨-೩)

*udvigna hrdayaḥ sarvā diśaḥ samavalokayan
 na vyatiṣṭhata kasmimściddeśe vānarapuṅgavaḥ
 naiva cakre manahsthātum vīkṣamaṇo mahābalau
 kapeḥ paramabhītasya cittam vyavasāda ha*

(4,2,2-3)

ಸುಗ್ರೀವನ ಒಡಲು ಕಳವಳಗೊಂಡಿತು. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತ , ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆಗಾಣದೆ, ಕೂತಲ್ಲಿ
 ಕೂಡಲಾಗದೆ, ಒದ್ದಾಡಿದ ; ಮನಸ್ಸು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬೆದರಿ ಬಸವಳಿದ ;
 ಚಿತ್ತವು ತಲ್ಲಣಗೊಂಡಿತು

Sugrīva became agitated. He looked all round and saw no safety
 anywhere. He could not sit at a place. His mind was distraught. His
 fright was immense





ಉವಾಚ ಹನುಮಾನ್ ವಾಕ್ಯಂ ಸುಗ್ರೀವಂ ವಾಕ್ಯಕೋವಿದಃ |
 ಸಂಭ್ರಮಸ್ತಯಜ್ಯತಾಮೇಷ ಸರ್ವೈರ್ವಾಲಿಕೃತೇ ಮಹಾನ್ |
 ಮಲಯೋಽಯಂ ಗಿರಿವರೋ ಭಯಂ ನೇಹಾಸ್ತಿ ವಾಲಿನಃ || (೪,೨,೧೩-೧೪)

ಉವಾಚ ಹನುಮಾನ್ ವಾಕ್ಯಂ ಸುಗ್ರೀವಂ ವಾಕ್ಯಕೋವಿದಃ |
 ಸಂಭ್ರಮಸ್ತಯಜ್ಯತಾಮೇಷ ಸರ್ವೈರ್ವಾಲಿಕೃತೇ ಮಹಾನ್ |
 ಮಲಯೋಽಯಂ ಗಿರಿವರೋ ಭಯಂ ನೇಹಾಸ್ತಿ ವಾಲಿನಃ || (೪,೨,೧೩-೧೪)

*uvāca hanumān vākyaṃ sugrīvaṃ vākya-kovidah
 sambhramastyajyatāmeṣa sarvairvālikṛte mahān
 malayosyaṃ girivaro bhayaṃ nehāsti vālinah (4, 2, 13-14)*

ಸುಗ್ರೀವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಹನುಮಂತನು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು : “ಏತಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಳವಳ ?
 ಈ ಮಲಯಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ವಾಲಿ ಬರಲಾರನಷ್ಟೆ ? ಅವನಿಂದ ನಿನಗೆ ಎಂಥ ಬೆದರಿಕೆ ? ಹೆದರಬೇಡ !” ಎಂದು
 ಹೇಳಿದನು

Hanumān, who was with Sugrīva, noticed the troubled condition of
 Sugrīva, and tried to reassure him - “Why are you scared? Stop this
 needless agitation. You know that Vāli cannot step on this hill, and
 therefore there is no threat from him!”







ಬುದ್ಧಿವಿಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನ ಇಂಗಿತೈಃ ಸರ್ವಮಾಚರ |
ನಹ್ಯಬುದ್ಧಿಂ ಗತೋ ರಾಜಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಶಾಸ್ತಿ ಹಿ ||

(೪,೨,೧೮)

ಬುದ್ಧಿವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನ ಇಂಗಿತೈಃ ಸರ್ವಮಾಚರ |
ನಹ್ಯಬುದ್ಧಿಂ ಗತೋ ರಾಜಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಶಾಸ್ತಿ ಹಿ ||

(೪,೨,೧೮)

buddhivignānasampanna iṅgitaiḥ sarvamācara
nahyabuddhiṃ gato rājā sarvabhūtāni śāsti hi

(4, 2, 18)

ಹನುಮಂತನು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ನೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಹೇಳಿದನು : “ನಾಡಿನ ಅರಸನಾಗುವವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇರಬೇಕು ; ಬುದ್ಧಿಯಿರದವನು ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನು ಆಳುವುದು ಹೇಗೆ ? ನೀನು ಅರಸನಾಗುವವನು. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿರಬೇಕು, ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು; ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು ನಡೆಯಬೇಕು,” ...

Hanumān also instructs Sugrīva about political foresight and diplomacy :
“You are a ruler, and you cannot rule over people unless you have wisdom. You should therefore act with wisdom, expert knowledge and understanding of implications,”







सुग्रीवस्तु शुभं वाक्यं श्रुत्वा सर्वं हनूमतः ।

ततः शुभतरं वाक्यं हनूमन्तमुवाच ह ॥

(४,२,१९)

ಸುಗ್ರೀವಸ್ತು ಶುಭಂ ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವಂ ಹನೂಮತಃ ।

ತತಃ ಶುಭತರಂ ವಾಕ್ಯಂ ಹನೂಮಂತಮುವಾಚ ಹ ॥

(೪,೨,೧೯)

sugrīvastu śubham vākyam śrutvā sarvaṃ hanūmataḥ

tataḥ śubhataram vākyam hanūmantamuvāca ha (4,2,19)

ಸುಗ್ರೀವನು ಹನುಮಂತನ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಹನುಮಂತನನ್ನೆ ಅವರು
ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರಲು ಕಳುಹಿಸಿದನು ...

After listening to the good advice given by Hanumān, Sugrīva asked him
to go and find out who the two persons were ...







ತಥೇತಿ ಸಂಪೂಜ್ಯ ವಚಸ್ತು ತಸ್ಯ
 ಕಪೇಃ ಸುಭೀತಸ್ಯ ದುರಾಸದಸ್ಯ ।
 ಮಹಾನುಭಾವೋ ಹನುಮಾನ್ ಯಯೌ ತದಾ
 ಸ ಯತ್ರ ರಾಮೋಽತಿಬಲೀ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಃ

(೪,೨,೨೯)

ತಥೇತಿ ಸಂಪೂಜ್ಯ ವಚಸ್ತು ತಸ್ಯ
 ಕಪೇಃ ಸುಭೀತಸ್ಯ ದುರಾಸದಸ್ಯ ।
 ಮಹಾನುಭಾವೋ ಹನುಮಾನ್ ಯಯೌ ತದಾ
 ಸ ಯತ್ರ ರಾಮೋಽತಿಬಲೀ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ॥

(೪,೨,೨೯)

tatheti sampūjya vacastu tasya
kapeḥ subhītasya durāsadasya
mahānubhāvo hanumān yayau tadā
sa yatra rāmostibalī salakṣmaṇaḥ

(4,2,29)

ಬೆದರಿ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ ಸುಗ್ರೀವನ ಮಾತನ್ನು ಮಾನ್ಯಮಾಡಿ ಹನುಮಂತನು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಸಂಧಿಸುವ
 ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟನು

Hanumān agreed to Sugrīva's suggestion and went out to meet the two
 brothers, Rāma and Lakṣmaṇa. He knew that Sugrīva was in the grip of
 great fear ...







वचो विज्ञाय हनुमान् सुग्रीवस्य महात्मनः ।
पर्वतादृष्यमूकात् तु पुप्लुवे यत्र राघवौ ॥

(४,३,१)

ವಚೋ ವಿಜ್ಞಾಯ ಹನುಮಾನ್ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಪರ್ವತಾದೃಷ್ಯಮೂಕಾತ್ ತು ಪುಪ್ಲುವೇ ಯತ್ರ ರಾಘವೌ ॥

(४,३,१)

*vaco vighnāya hanumān sugrīvasya mahātmanah
parvatādr̥ṣyamūkāt tu pupluve yatra rāghavau*

(4, 3, 1)

ಸುಗ್ರೀವನ ಆಣತಿಯಂತೆ ಹನುಮಂತನು ಋಷ್ಯಮೂಕಪರ್ವತದಿಂದ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಹಾರಿದನು
....

In accordance with Sugrīva's wish, Hanumān leapt down from the
R̥ṣyamūka-hill and reached the spot where Rāma and Lakṣmaṇa were
walking along







कपिरूपं परित्यज्य हनुमान्मारुतात्मजः ।

भिक्षुरूपं ततो भेजे शठबुद्धितया कपिः ॥

(४,३,२)

ಕಪಿರೂಪಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಹನುಮಾನ್ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।

ಭಿಕ್ಷುರೂಪಂ ತತೋ ಭೇಜೇ ಶಠಬುದ್ಧಿತಯಾ ಕಪಿಃ ॥

(४,३,२)

kapirūpaṃ parityajya hanumānmārutātmajaḥ

bhikṣurūpaṃ tato bheje śaṭhabuddhitayā kapiḥ

(4,3,2)

ವಾಯುಸುತನಾದ ಹನುಮಂತನು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಎಂದಿನ ರೂಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಭಿಕ್ಷುವಿನ
ವೇಷವನ್ನು ತಳೆದು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು ...

Hanumān, who was exceedingly clever, gave up his usual dress and
demeanor (of a chieftain from the Vānara-tribe), and assumed the form
of a mendicant. This is how he met Rāma and Lakṣmaṇa ...







ऋष्यमूकात्तु हनुमान् गत्वा तं मलयं गिरिम् ।
आचक्षे तदा वीरौ कपिराजाय राघवौ ॥

(४,५,१)

ಋಷ್ಯಮೂಕಾತ್ತು ಹನುಮಾನ್ ಗತ್ವಾ ತಂ ಮಲಯಂ ಗಿರಿಂ ।
ಆಚಚಕ್ಷೇ ತದಾ ವೀರೌ ಕಪಿರಾಜಾಯ ರಾಘವೌ ॥

(४,५,१)

*ṛṣyamūkāttu hanumān gatvā taṁ malayaṁ girim
ācacakṣe tadā vīrau kaporājāya rāghavau*

(4,5,1)

ಹನುಮಂತನು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನಂತರ, ಅವರಿಂದ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಉಪಕಾರವೇ ಆದೀತೆಂದು ಬಗೆದು, ಅವರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಋಷ್ಯಮೂಕದಿಂದ ಮಲಯಗಿರಿಗೆ ಹೋದನು ...

Having met the two brothers and satisfying himself that they meant no ill, Hanumān hurried from Ṛṣyamūka to Malaya-hill to appraise Sugrīva of the arrival of Rāma and Lakṣmaṇa who could after all, be allies to him ...







भवता सत्यकामौ तौ भ्रातरौ रामलक्ष्मणौ ।
प्रगृह्य चार्चयस्वैतौ पूजनीयतमावुभौ ॥

(४,५,७)

ಭವತಾ ಸತ್ಯಕಾಮೌ ತೌ ಭ್ರಾತರೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ ।
ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಚಾರ್ಚಯಸ್ವೈತೌ ಪೂಜನೀಯತಮಾವುಭೌ ॥

(४,५,७)

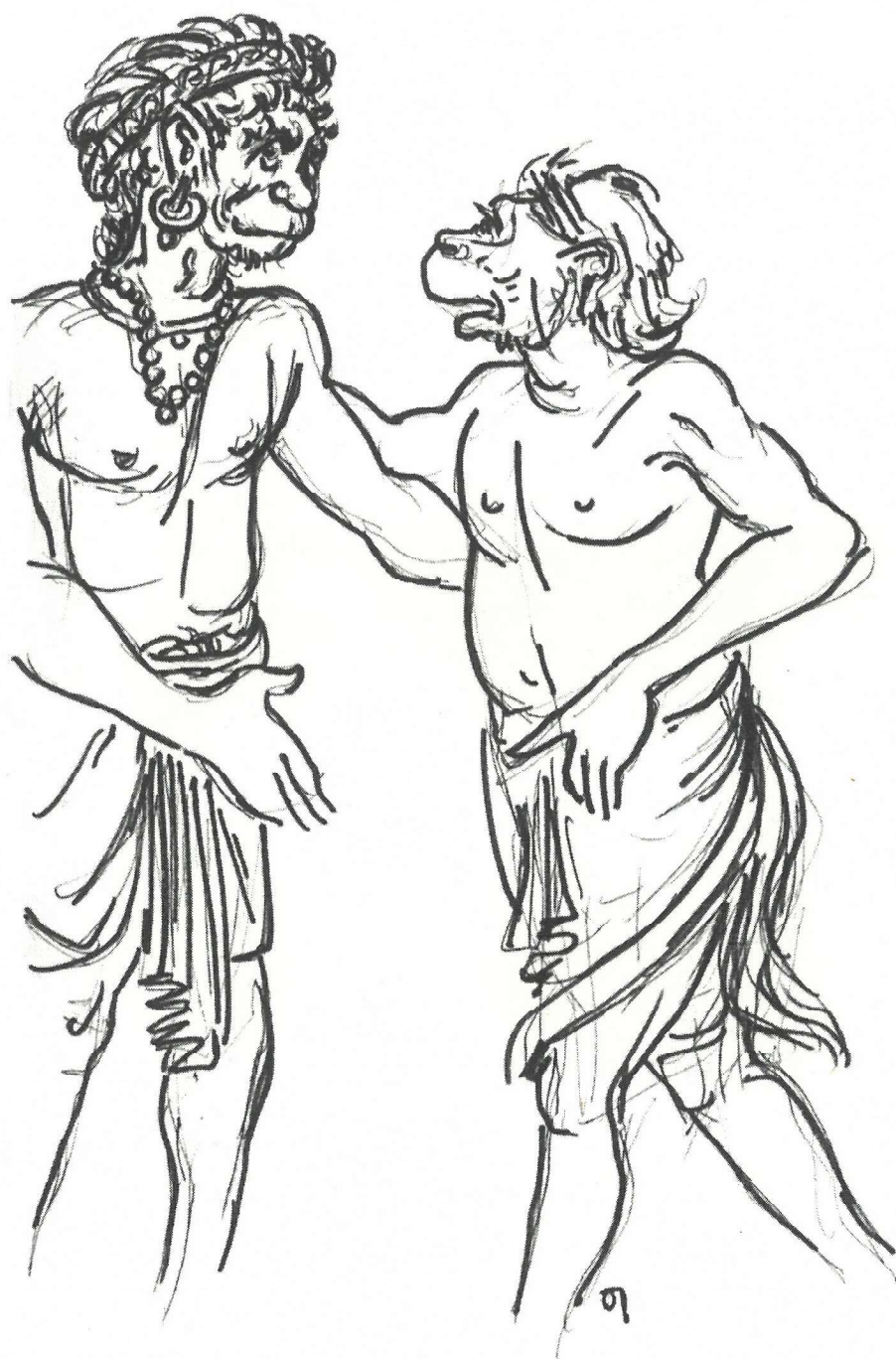
bhavatā satyakāmau tau bhrātarau rāmalakṣmaṇau
pragrhya cārcayasvaitau pūjanīyatamāvubhau

(4, 5, 7)

ಹನುಮಂತನು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಸೋದರರಾದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಅರುಹಿ, “ಇವರು ಸತ್ಯವಂತರು, ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಗೌರವದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು,” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದನು ...

Hanumān suggested to Sugrīva that he must warmly and respectfully receive the two royal brothers who were distinguished by nobility, rectitude and integrity ...







ಅಲಂ ವೈಕಲ್ಯಮಾಲಂಬ್ಯ ಧೈರ್ಯಮಾತ್ಮಗತಂ ಸ್ಮರ |
 ತ್ವದ್ವಿಧಾನಾಂ ನ ಸದೃಶಮೀದೃಶಂ ಬುದ್ಧಿಲಾಘವಮ್ ||

(೪,೫,೭)

ಅಲಂ ವೈಕಲ್ಯಮಾಲಂಬ್ಯ ಧೈರ್ಯಮಾತ್ಮಗತಂ ಸ್ಮರ |
 ತ್ವದ್ವಿಧಾನಾಂ ನ ಸದೃಶಮೀದೃಶಂ ಬುದ್ಧಿಲಾಘವಮ್ ||

(೪,೭,೫)

*alam vaiklavyamālambya dhairyamātmagatam smara
 tvadvidhānām na sadrśamīdrśam buddhilāghavam*

(4, 7, 5)

ಸುಗ್ರೀವನು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಸೀತಾವಿರಹದಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿರುವ ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು : “ನೀನು ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲೇ ಶೂರ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ. ಇದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರಿಸಿಕೋ. ಮನಸ್ಸು ಮುದುಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ; ನಿನಗದು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ,” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದನು

Sugrīva received the two brothers cordially, and after listening to Rāma's tale of grief owing to separation from Sītā, he advised Rāma : “You are by nature full of valour and courage. Remember that, and do not give room to sorrow and helplessness. This loss of fortitude does not go well with you!”







उत्तरीयं गृहीत्वा तु स तान्याभरणानि च ।
इदं पश्येति रामस्य दर्शयामास वानरः ॥

(४,६,१५)

ಉತ್ತರೀಯಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ತು ಸ ತಾನ್ಯಾಭರಣಾನಿ ಚ ।
ಇದಂ ಪಶ್ಯೇತಿ ರಾಮಸ್ಯ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ವಾನರಃ ॥

(४,६,१५)

*uttariyaṃ grhītvā tu sa tānyābharaṇāni ca
idaṃ paśyēti rāmasya darśayāmāsa vānarah*

(4,6,15)

ರಾವಣನು ತನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸೀತೆಯು ತನ್ನ ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಉತ್ತರೀಯದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೆಳಗೆ ಎಸೆದಿದ್ದಳು ; ಅದು ಋಷ್ಯಮೂಕಪರ್ವತದ ಮೇಲೇ ಬಿದ್ದಿತು ; ಸುಗ್ರೀವ ಮತ್ತು ಅವನ ನಾಲ್ವರು ವಾನರ ಅನುಚರರು ಆ ಗಂಟನ್ನು ಗುಹೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಈಗ ಸುಗ್ರೀವನು ರಾಮನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಸೀತೆಯ ಒಡವೆಗಳೇ ಅವು ಎಂಬುದನ್ನು ರಾಮನು ಖಚಿತಮಾಡಿಕೊಂಡನು

When Rāvaṇa was carrying away Sītā, Sītā removed her ornaments, tied them up in her veil and threw the bundle down. It fell on the Ṛṣyamūka hill. Sugrīva and his vānara associates who were there, had picked up the bundle, and had secreted it in a cavern. Now Sugrīva took the bundle out and showed it to Rāma ...





ಅಥ ತಸ್ಯ ನಿನಾದಂ ತಂ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।

ಶುಶ್ರಾವಾಂತಃಪುರಗತೌ ವಾಲೀ ಭ್ರಾತುರಮರ್ಷಣಃ ॥

(೪,೧೫,೧)

ಅಥ ತಸ್ಯ ನಿನಾದಂ ತಂ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।

ಶುಶ್ರಾವಾಂತಃಪುರಗತೌ ವಾಲೀ ಭ್ರಾತುರಮರ್ಷಣಃ ॥

(೪,೧೫,೧)

atha tasya ninādam taṁ sugrīvasya mahātmanah

śuśrāvāntaḥpuragato vālī bhrāturamarṣaṇaḥ

(4, 15, 1)

ವಾಲಿಯ ವಧೆಗೆ ರಾಮನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದಮೇಲೆ, ಸುಗ್ರೀವನು ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಗೆ ಹೋಗಿ ವಾಲಿಯನ್ನು ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತ ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡಿದನು. ತನ್ನ ಸೋದರನ ಭೀಮನಾದವನ್ನು ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ವಾಲಿಯು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡನು ...

Being assured by Rāma that Vālī would be killed, Sugrīva went to Kiṣkindha and vociferously invited Vālī for an encounter. Vālī, who was resting in his private apartment, heard his brother's roar ...





ತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಿನದಂ ಭ್ರಾತುಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ವಾಲೀ ಮಹಾಬಲಃ |
ನಿಷ್ಪಪಾತ ಸುಸಂರಬ್ಧೋ ಭಾಸ್ಕರೋಽಸ್ತತಟಾದಿವ ||

(೪,೧೨,೧೬)

ತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಿನದಂ ಭ್ರಾತುಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ವಾಲೀ ಮಹಾಬಲಃ |
ನಿಷ್ಪಪಾತ ಸುಸಂರಬ್ಧೋ ಭಾಸ್ಕರೋಽಸ್ತತಟಾದಿವ ||

(೪,೧೨,೧೬)

taṁ śrutvā ninadaṁ bhrātuh kruddho vālī mahābalaḥ
niṣpapāta susamrabdho bhāskarosstataṭādiva (4,12,16)

ಸೋದರನ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ವಾಲಿಯು ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರದಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಾಚಲದಿಂದ
ಸಮುದ್ರದೊಳಗೆ ನುಗ್ಗುವಂತೆ ಹೊರಬಂದು ಸುಗ್ರೀವನತ್ತ ನುಗ್ಗಿದನು

Hearing his brother's roar, Vāli rushed out with indignation, even as the
sun jumps off the mountain where he sets.....







उवाच त्रस्तसंभ्रान्ता हितोदर्कमिदं वचः ॥

श्रूयतां क्रियतां चैव तव वक्ष्यामि यद्धितम् ।

यौवराज्येन सुग्रीवं तूर्णं साध्वभिषेचय ॥

(४, १५, ६ च २३)

ಉವಾಚ ತ್ರಸ್ತಸಂಭ್ರಾನ್ತಾ ಹಿತೋದರ್ಕಮಿದಂ ವಚಃ ॥

ಶ್ರೂಯತಾಂ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಚೈವ ತವ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯದ್ಧಿತಂ ।

ಯೌವರಾಜ್ಯೇನ ಸುಗ್ರೀವಂ ತೂರ್ಣಂ ಸಾಧ್ವಭಿಷೇಚಯ ॥ (೪, ೧೫, ೬ ಮತ್ತು ೨೩)

uvāca trastasambhrāntā hitodarkamidam vacaḥ

śrūyatām kriyatām caiva tava vaksyāmi yaddhitam

yauvarājyena sugrīvaṁ tūrṇaṁ sādhwabhiṣecaya

(4, 15, 6 and 23)

ವಾಲಿಯು ಸಮರಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ, ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಹೊರಟದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ತಾರೆಯು ಬೆದರಿ ಅವನಿಗೆ ಹಿತವಚನವನ್ನು ನೀಡಿದಳು — “ಸುಗ್ರೀವ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸೇನಸಲು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು ; ನಿನ್ನ ಒಳಿತಿಗಾಗಿಯೇ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಂತೆ ಮಾಡು. ಬೇಗನೆ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ಒಲುಮೆಯಿಂದ ಯುವರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೋ.” ...

Seeing Vāli rushing out furiously, his wife Tārā was frightened and became quite concerned. She called Vāli and gave him this wise counsel : “Listen to what I say and act accordingly ; it will be for your own good. Make peace with your brother Sugrīva, and make him next in command to you!” ...





नगर्या निर्ययौ क्रुद्धो महसर्प इव श्वसन् ।

(४,१६,१३)

नगर्या निर्ययौ क्रुद्धो महसर्प इव श्वसन् ।

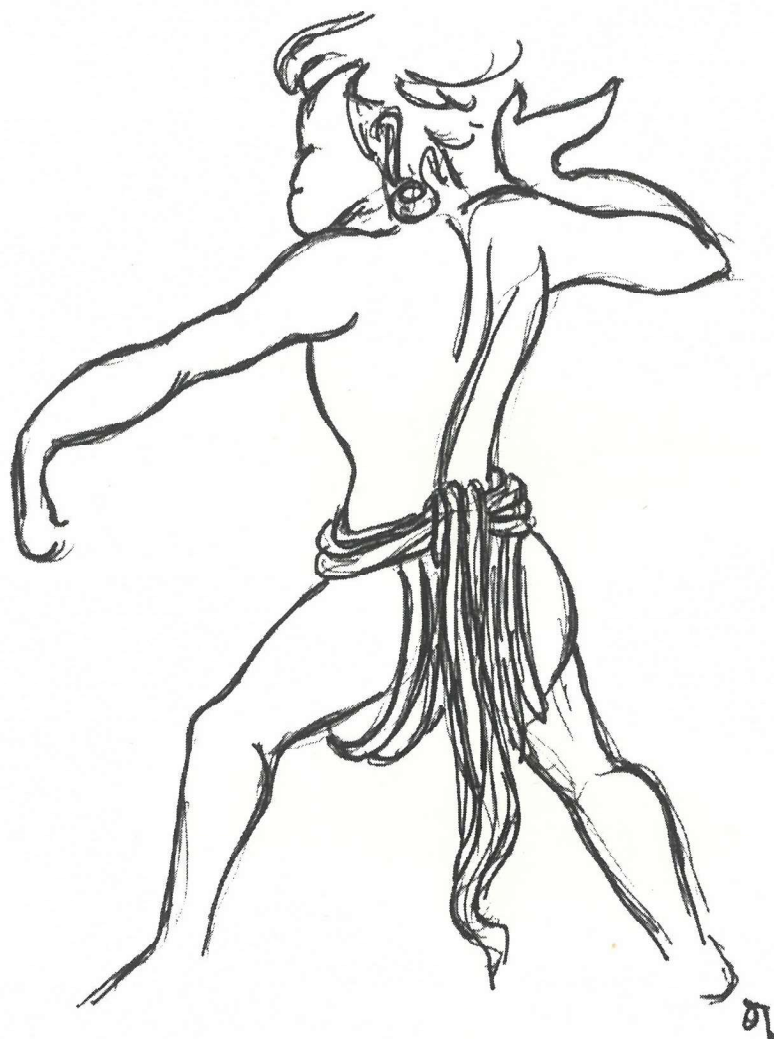
(४,१६,१३)

nagaryā niryayau kruddho mahasarpa iva śvasan

(4,16,13)

ವಾಲಿ ಇದಕ್ಕೊಪ್ಪದೆ, ಸುಗ್ರೀವನೊಂದಿಗೆ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ, ಬುಸುಗುಟ್ಟಿ ಮೇಲೇಳುವ ಮಹಾಸರ್ಪದಂತೆ, ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ ನಗರಿಯಿಂದ ಸುಗ್ರೀವನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ದಡಬಡಿಸುತ್ತ ಓಡಿದನು

Vāli was not inclined to accept this advice. He resolved to fight with Sugrīva and finish him off. Hissing like a great angered serpent, he rushed out of town to confront Sugrīva





ತೆ ವಾಲೀ ಕ್ರೋಧತಾಮ್ರಾಕ್ಷಃ ಸುಗ್ರೀವಂ ರಣಕೋವಿದಮ್ |
 ಆಪತಂತೆ ಮಹಾವೇಗಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ||
 ಁಷ ಮುಱಿರ್ಮಹಾನ್ ಬದ್ಧೋ ಗಾಢಃ ಸುನಿಯತಾಙ್ಗುಲಿಃ |
 ಮಯಾ ವೇಗವಿಮುಕ್ತಸ್ತೇ ಪ್ರಾಣಾನಾಢಾಯ ಯಾಸ್ಯತಿ || (೪,೧೬,೧೯-೨೦)

ತಂ ವಾಲೀ ಕ್ರೋಧತಾಮ್ರಾಕ್ಷಃ ಸುಗ್ರೀವಂ ರಣಕೋವಿದಂ |
 ಆಪತಂತಂ ಮಹಾವೇಗಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ||
 ಏಷ ಮುಷ್ಠಿರ್ಮಹಾನ್ ಬದ್ಧೋ ಗಾಢಃ ಸುನಿಯತಾಙ್ಗುಲಿಃ |
 ಮಯಾ ವೇಗವಿಮುಕ್ತಸ್ತೇ ಪ್ರಾಣಾನಾಢಾಯ ಯಾಸ್ಯತಿ || (೪,೧೬,೧೯-೨೦)

*taṁ vālī krodhatāmrākṣaḥ sugrīvaṁ raṇakovidam
 āpatantaṁ mahāvegamidam vacanamabravīt
 eṣa muṣṭirmahān baddho gāḍhaḥ suniyatāṅguliḥ
 mayā vegavimuktaste prāṇānādāya yāsyati* (4, 16, 19-20)

ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೆಂಪಡರಿದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ವಾಲಿಯು ಸುಗ್ರೀವನತ್ತ ವೇಗವಾಗಿ ನುಗ್ಗಿ, “ಇದೋ, ಬಿಗಿಹಿಡಿದ ನನ್ನ ಮುಷ್ಟಿ! ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೊಯ್ಯದೆ ಬಿಡದು!” ಎಂದು ಆರ್ಭಟಿಸಿದನು

Vāli, his eyes red with anger, sneered at Sugrīva and rushed on him with force and urgency. He clenched his fist and before striking Sugrīva, thundered at him - “Here, this great fist of mine will land on you with speed and take your life away!”







ಸುಗ್ರೀವೇಣ ತು ನಿಃಶಂಕಂ ಸಾಲಮುತ್ಪಾಡ್ಯ ತೇಜಸಾ |
ಗಾತ್ರೇಷ್ವಭಿಹಿತೋ ವಾಲೀ ವಜ್ರೇಣೇವ ಮಹಾಗಿರಿಃ ||

(೪,೧೬,೨೩)

ಸುಗ್ರೀವೇಣ ತು ನಿಃಶಂಕಂ ಸಾಲಮುತ್ಪಾಡ್ಯ ತೇಜಸಾ |
ಗಾತ್ರೇಷ್ವಭಿಹಿತೋ ವಾಲೀ ವಜ್ರೇಣೇವ ಮಹಾಗಿರಿಃ ||

(೪,೧೬,೨೩)

sugrīveṇa tu niḥśaṅkaṃ sālmutpāḍya tejasā
gātreṣvabhihito vālī vajreṇeva mahāgiriḥ

(4, 16, 23)

ಸುಗ್ರೀವನಾದರೋ ಸಾಲವೃಕ್ಷವೊಂದನ್ನೆ ಬುಡಸೆಹಿತ ಕಿತ್ತು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ವಜ್ರವು ದೊಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟವೊಂದರ
ಮೇಲೆ ಎರಗಿದಂತೆ, ವಾಲಿಗೆ ಬಿರುಸಾಗಿ ಹೊಡೆದನು

Sugrīva uprooted a *Sāla* tree and furiously struck Vālī with it, even as
the thunderbolt descends on a big mountain.





ತತಸ್ತೇನ ಮಹಾತೇಜಾ ವೀರ್ಯಯುಕ್ತಃ ಕಪಿಶ್ವರಃ |
ವೇಗೇನಾಭಿಹತೋ ವಾಲೀ ನಿಪಪಾತ ಮಹಿತಲೇ ||

(೪, ೧೬, ೩೬)

ತತಸ್ತೇನ ಮಹಾತೇಜಾ ವೀರ್ಯಯುಕ್ತಃ ಕಪಿಶ್ವರಃ |
ವೇಗೇನಾಭಿಹತೋ ವಾಲೀ ನಿಪಪಾತ ಮಹಿತಲೇ ||

(೪, ೧೬, ೩೬)

tatastena mahātejā vīryayuktaḥ kapīśvarah
vegenābhihato vālī nipapāta mahītale

(4, 16, 36)

ಈ ನಡುವೆ, ರಾಮನು ವಾಲಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಮೋಘವಾದ ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಬಲಿಷ್ಠನೂ, ವೀರ್ಯವಂತನೂ, ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆದ ವಾಲಿಯು ನೆಲಕ್ಕೂರಗಿದನು

In the meantime, Rāma shot Vāli with his arrow and Vāli, the great leader full of valour, might and lustre, fell down on ground





ರಾಢಬಾಣೇನ ಒಾಕ್ಲಾಂತೋ ಜೀವಿತಾಂತೋ ಢುಢೋಹ ಸಃ ॥

(೪,೨೯,೨)

ರಾಢಬಾಣೇನ ಒಾಕ್ಲಾಂತೋ ಜೀವಿತಾಂತೋ ಢುಢೋಹ ಸಃ ॥

(೪,೨೯,೨)

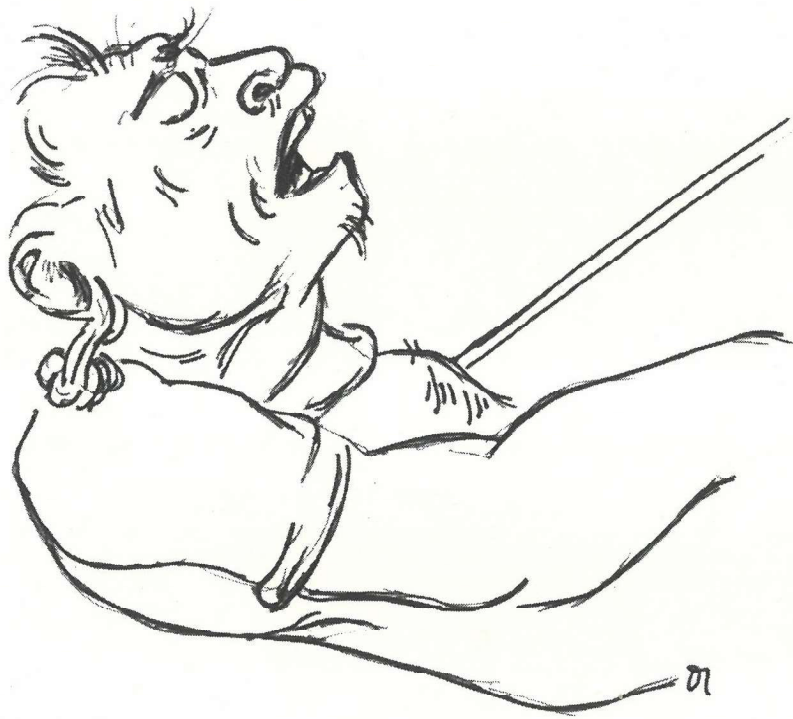
rāṃabāṇena cāklānto jīvitānte mumoha sah

(4,19,2)

ರಾಢನ ಬಾಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ವಾಲಿಯು ಸತ್ತುಬಿದ್ದನು ...

Struck by Rāma's arrow, Vāli died







ये त्वङ्गदपरीवारा वानरा हि महाबलाः ।
ते सकार्मुकमालोक्य रामं त्रस्ताः प्रदुद्रुवुः ॥

(४,१९,५)

ಯೇ ತ್ವಂಗದಪರೀವಾರಾ ವಾನರಾ ಹಿ ಮಹಾಬಲಾಃ |
ತೇ ಸಕಾರ್ಮುಕಮಾಲೋಕ್ಯ ರಾಮಂ ತ್ರಸ್ತಾಃ ಪ್ರದುದ್ರುವುಃ ||

(४,१९,५)

ye tvaṅgadaparīvārā vānarā hi mahābalāḥ
te sakārmukamālokya rāmaṁ trastāḥ pradudruvuh (4,19,5)

ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತ ರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ ವಾನರವೀರರೂ ಬೆದರಿ ಓಡತೊಡಗಿದರು

Beholding Rāma standing with his bow, even the mighty Vānaras took
fright and began to flee







सा ददर्श ततस्त्रस्तान् हरीनापततो द्रुतम् ।
यूथादेव परिभ्रष्टान् मृगान् नियतयूथपान् ॥

(४,१९,६)

ಸಾ ದದರ್ಶ ತತಸ್ತ್ರಸ್ತಾನ್ ಹರಿನಾಪತತೋ ದ್ರುತಂ ।
ಯೂಥಾದೇವ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟಾನ್ ಮೃಗಾನ್ ನಿಯತಯೂಥಪಾನ್ ॥

(४,१९,६)

*sā dadarśa tatastrastān harīnāpatato drutaṁ
yūthādeva paribhraṣṭān mṛgān niyatayūthapān*

(4,19,6)

ಹೀಗೆ, ಹಿಂಡಿನಿಂದ ಹೊರದೂಡಿದ ಮೃಗಗಳು ಓಡಿಹೋಗುವಂತೆ, ಹೆದರಿ ಬೇಗನೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ
ವಾನರರನ್ನು ತಾರೆಯು ನೋಡಿದಳು

Tārā saw the Vānara heroes running away in fright, even as an
animal banished from its horde takes to its heels







ಶೋಚ್ಯಾ ಶೋಚಸಿ ಕಂ ಶೋಚ್ಯಂ ದೀನಂ ದೀನಾನುಕಂಪಸೇ ।
 ಕಶ್ಚ ಕಸ್ಯಾನುಶೋಚ್ಯೋಽಸ್ತಿ ದೇಹೇಽಸ್ಮಿನ್ ಬುಧ್ಬುದೋಪಮೇ ॥
 ಅಂಗದಸ್ತು ಕುಮಾರೋಽಯಂ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯೋ ಜೀವಪುತ್ರಯಾ ।

(೪,೨೧,೩-೪)

ಶೋಚ್ಯಾ ಶೋಚಸಿ ಕಂ ಶೋಚ್ಯಂ ದೀನಂ ದೀನಾನುಕಂಪಸೇ ।
 ಕಶ್ಚ ಕಸ್ಯಾನುಶೋಚ್ಯೋಽಸ್ತಿ ದೇಹೇಽಸ್ಮಿನ್ ಬುಧ್ಬುದೋಪಮೇ ॥
 ಅಂಗದಸ್ತು ಕುಮಾರೋಽಯಂ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯೋ ಜೀವಪುತ್ರಯಾ ।

(೪,೨೧,೩-೪)

*śocyā śocasi kaṁ śocyam dīnaṁ dīnānukampase
 kaśca kasyānuśocyossti dehessmin budbudopame
 aṅgadastu kumārosyam draṣṭavyo jīvaputrayā*

(4, 21, 3-4)

ವಾಲಿಯು ಸತ್ತನಂತರ ದುಃಖದಿಂದ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾಗಿದ್ದ ತಾರೆಯನ್ನು ಹನುಮಂತನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ — “ಯಾರಿಗಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದೀ ತಾರೆ ? ನಿನಗಾಗಿ ಬೇರೆಯವರು ಅಳಬೇಕು ! ನೀನೇ ದೀನ, ಅನಾಥ; ಬೇರೆ ಯಾವ ದೀನನಿಗೆ, ಅನಾಥನಿಗೆ ನೀನು ಅಳುವೆ ? ಈ ದೇಹ ನೀರಮೇಲಣ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ. ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಅಳಬೇಕು ? ಅಂಗದನು ಹುಡುಗ ; ಅವನನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡವೆ ?” ...

Vāli's death plunged Tārā in inconsolable grief. Hanumān went up to her and consoled her : “For whom are you crying? Others should cry for you! Which helpless one are you worrying for? You are yourself helpless! In this body, which is like a water-bubble, who should sorrow for whom? Aṅgada is still a boy; he needs to be looked after.”





अस्यां महिष्यां तु भृशं रुदत्यां
 पुरेऽतिविक्रोशति दुःखतप्ते ।
 हते नृपे संशयितेऽङ्गदे च
 न राम राज्ये रमते मनो मे ॥
 क्रोधादमर्षादतिविप्रधर्षाद्
 भ्रातुर्वधो मेऽनुमतः पुरस्तात् ।
 हते त्विदानीं हरियूथपेऽस्मिन्
 सुतीक्ष्णमिक्ष्वाकुवर प्रतप्स्ये ॥

(४, २४, ५-६)

ಅಸ್ಯಾಂ ಮಹಿಷ್ಯಾಂ ತು ಭೃಶಂ ರುದತ್ಯಾಂ
 ಪುರೇಽತಿವಿಕ್ರೋಶತಿ ದುಃಖತಪ್ತೇ ।
 ಹತೇ ನೃಪೇ ಸಂಶಯಿತೇಽಂಗದೇ ಚ
 ನ ರಾಮ ರಾಜ್ಯೇ ರಮತೇ ಮನೋ ಮೇ ॥
 ಕ್ರೋಧಾದಮರ್ಷಾದತಿವಿಪ್ರಧರ್ಷಾದ್
 ಭ್ರಾತುರ್ವಧೋ ಮೇಽನುಮತಃ ಪುರಸ್ತಾತ್ ।
 ಹತೇ ತ್ವಿದಾನೀಂ ಹರಿಯೂಥಪೇಽಸ್ಮಿನ್
 ಸುತೀಕ್ಷ್ಣಮಿಕ್ಷ್ವಾಕುವರ ಪ್ರತಪ್ಸ್ಯೇ ॥

(४, २४, ५-६)

asyām mahiṣyām tu bhr̥ṣaṃ rudatyām
 pureṣṭivikrośati duḥkhatapte
 hate nr̥pe saṁśayiteṣṅgade ca
 na rāma rājye ramate mano me
 krodhādamarṣādativipradharṣād
 bhr̥āturvadho meṣnumataḥ purastāt
 hate tvidānīm hariyūthapeṣmin
 sutīkṣṇamikṣvākuvara pratapsye

(4, 24, 5-6)

ವಾಲಿಯ ಮರಣ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ದುಃಖಕ್ಕೀಡುಮಾಡಿತು. “ತಾರೆ ದೀನಳಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ; ಜನರೆಲ್ಲ
 ಶೋಕದಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅರಸನೇ ಸತ್ತ; ಅಂಗದನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಂಕೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇರುವಾಗ, ರಾಮ,
 ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನರಸಿತು? ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ, ಅಸಹನೆಯಿಂದ,
 ಕಟುಸ್ವಭಾವದಿಂದ, ನಾನೇ ನನ್ನ ಸೋದರನ ವಧೆಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದೆನಲ್ಲವೆ? ಈಗ ಈ ವಾನರವೀರ
 ಸತ್ತಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.” ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡಲು
 ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ

Beholding the dead Vāli, Sugrīva too was smitten with great sorrow and
 repentance. “Tārā is crying inconsolably; the whole town is sunk in
 tears. The king is dead; and Aṅgada is suspicious. How can I aspire for
 the kingdom, Rāma? In my anger and unremitting ill-feeling, I consented
 earlier for the killing of my brother. Now when he is dead, great remorse
 overtakes me.”





ಸುಗ್ರೀವೇಣ ತತಃ ಸಾರ್ಥಂ ಸೋಽಙ್ಗದಃ ಪಿತರಂ ರುದನ್ |
ಚಿತಾಮಾರೋಪಯಾಮಾಸ ಶೋಕೇನಾಭಿಪ್ಲುತೇಂದ್ರಿಯಃ ||

(೪,೨೫,೪೯)

ಸುಗ್ರೀವೇಣ ತತಃ ಸಾರ್ಥಂ ಸೋಽಙ್ಗದಃ ಪಿತರಂ ರುದನ್ |
ಚಿತಾಮಾರೋಪಯಾಮಾಸ ಶೋಕೇನಾಭಿಪ್ಲುತೇಂದ್ರಿಯಃ ||

(೪,೨೫,೪೯)

*sugrīveṇa tataḥ sārdham sos ṅgadah pitaram rudan
citāmāropayāmāsa śokenābhiplutendriyaḥ*

(4,25,49)

ಅಂಗದನು ದುಃಖದಿಂದ ಅಳುತ್ತಲೆ, ಸುಗ್ರೀವನ ನೆರವಿನಿಂದ, ವಾಲಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಚತುರ್ಗೇಷಿ,
ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು

Aṅgada (Vāli's son), crying bitterly and besides himself with great
sorrow, set Vāli's body on the funeral pyre, assisted by Sugrīva ...







ಸುಗ್ರೀವೇಣ ದೀನೇನ ದೀನೋ ಭೂತ್ವಾ ಮಹಾಬಲಃ |

ಸಮಾನಶೋಕಃ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಾಣ್ಯಕಾರಯತ್ ||

(೪,೨೫,೪೩)

ಸುಗ್ರೀವೇಣ ದೀನೇನ ದೀನೋ ಭೂತ್ವಾ ಮಹಾಬಲಃ |

ಸಮಾನಶೋಕಃ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಾಣ್ಯಕಾರಯತ್ ||

(೪,೨೫,೫೩)

sugrīveṇa dīnena dīno bhūtvā mahābalaḥ

samānaśokaḥ kākutsthaḥ pretakāryāṇyakārayat

(4,25,53)

ಸುಗ್ರೀವನು ದುಃಖದಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದನು ; ರಾಮನಿಗೂ ಅಷ್ಟೇ ದುಃಖವಿದ್ದಿತು. ವಾಲಿಯ ಮಗ ಅಂಗದನು ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ತಂದೆಯ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ . ಅಪರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ರಾಮನ ಆಣತಿಯಂತೆ ಸುಗ್ರೀವನೇ ಮುಗಿಸಿದನು.

Sugrīva was woe-begotten and Rāma was equally sorrow-stricken. Rāma asked Sugrīva to perform the last rites for Vāli, for Vāli's son Aṅgada was still a small boy







रामस्य तु वचः कुर्वन् सुग्रीवो वानरेश्वरः ।
अङ्गदं संपरिष्वज्य यौवराज्येऽभ्यषेचयत् ॥

(४, २६, ३८)

ರಾಮಸ್ಯ ತು ವಚಃ ಕುರ್ವನ್ ಸುಗ್ರೀವೋ ವಾನರೇಶ್ವರಃ ।
ಅಂಗದಂ ಸಂಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಯೌವರಾಜ್ಯೇಽಭ್ಯಷೇಚಯತ್ ॥

(೪, ೨೬, ೩೮)

*rāmasya tu vacaḥ kurvan sugrīvo vānareśvaraḥ
aṅgadam sampaṛiṣvajya yauvarājyēs bhyaṣecayat*

(4, 26, 38)

ವಾಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಗಳು ಮುಗಿದಮೇಲೆ, ಸುಗ್ರೀವನು ತನ್ನ ಸೋದರನ ಮಗ
ಅಂಗದನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ರಾಮನ ಆಣತಿಯಂತೆ ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದನು

When the last rites for Vāli were completed, Sugrīva hugged Aṅgada,
Vāli's son, and as indicated by Rāma, crowned him as the prince-
successor (*yuva-rājā*)





(ಹರೀಶ್ವರಮುಪಾಗಮ್ಯ ಹನೂಮಾನ್ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ |)

ಕರ್ತುಂ ದಾಶರಥೇಃ ಪ್ರೀತಿಮಾಜ್ಞಾಯಾಂ ಕಿಂ ನ ಸಜ್ಜಸೇ |

ಕಾಮಂ ಖಲು ಶರೈಃ ಶಕ್ತಃ ಸುರಾಸುರಮಹೋರಗಾನ್ |

ವಶೋ ದಾಶರಥಿಃ ಕರ್ತುಂ ತ್ವತ್ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮವೇಕ್ಷತೇ ||

(೪,೨೯,೨೧-೨೨)

(ಹರೀಶ್ವರಮುಪಾಗಮ್ಯ ಹನೂಮಾನ್ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ |)

ಕರ್ತುಂ ದಾಶರಥೇಃ ಪ್ರೀತಿಮಾಜ್ಞಾಯಾಂ ಕಿಂ ನ ಸಜ್ಜಸೇ |

ಕಾಮಂ ಖಲು ಶರೈಃ ಶಕ್ತಃ ಸುರಾಸುರಮಹೋರಗಾನ್ |

ವಶೋ ದಾಶರಥಿಃ ಕರ್ತುಂ ತ್ವತ್ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮವೇಕ್ಷತೇ ||

(೪,೨೯,೨೧-೨೨)

(*harīśvaramupāgamy hanūmān vākyamabravīt*)

kartum dāśaratheḥ prītimāgnāyām kiṃ na sajjase

kāmaṃ khalu śaraiḥ śaktaḥ surāsuramahoragān

vaśe dāśarathiḥ kartum tvatpratignāmavekṣate

(4,29,21-22)

ಸುಗ್ರೀವನು ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಗಿ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು, ತಾನು ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತಾನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುವೆನೆಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಮಾತನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದಾಗ ಹನುಮಂತನು ಅವನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ — “ರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಏಕೆ ಇನ್ನೂ ತೊಡಗಿಲ್ಲ? ರಾಮನು ಶೂರ; ತನ್ನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳು, ದೈತ್ಯರು, ನಾಗರು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸದೆಬಡಿಯಲು ಸಮರ್ಥ. ನಿನ್ನನ್ನೇನು ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ಪೂರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಅಷ್ಟೆ!”

Sugrīva, now the king of Kiṣkindha, spent all his time in sensual enjoyment, and forgot all about his promise to Rāma to help in his search for Sītā. Hanumān reminds him and warns him that Rāma, the mighty one of whom the devas, asuras and the nāgas are scared, is only waiting for Sugrīva to keep his word



ಸ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ತ್ವಂ ಬ್ರೂಹಿ ವಾನರಪುಂಜವಂ ।
ಮೂರ್ಖಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಸುಖೇ ಸಕ್ತಂ ಸುಗ್ರೀವಂ ವಚನಾನ್ಮಮ ॥
ವ್ಯತಿತಾಂಶ್ಚತುರೋ ಮಾಸಾನ್ ವಿಹರನ್ ನಾವಬುದ್ಧಯತೇ ॥

(೪, ೩೦, ೭೦ ಚ ೭೮)

ಸ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ತ್ವಂ ಬ್ರೂಹಿ ವಾನರಪುಂಜವಂ ।
ಮೂರ್ಖಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಸುಖೇ ಸಕ್ತಂ ಸುಗ್ರೀವಂ ವಚನಾನ್ಮಮ ॥
ವ್ಯತಿತಾಂಶ್ಚತುರೋ ಮಾಸಾನ್ ವಿಹರನ್ ನಾವಬುದ್ಧಯತೇ ॥

(೪, ೩೦, ೭೦ ಮತ್ತು ೭೮)

*sa kiṣkindhām praviśya tvam brūhi vānarapuṅgavam
mūrkham grāmyasukhe saktam sugrīvam vacānānmama
vyatītāmścaturō māsān viharan nāvabudhyate*

(4, 30, 70 and 78)

ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆದರೂ ಸುಗ್ರೀವನು ಸೀತಾನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಯಾವ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ಕೈಗೊಳ್ಳದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮನಿಗೆ ಬೇಸರವಾಯಿತು, ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದ — “ನೀನು ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಷಯಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಹೇಳು - ‘ನೀನು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಿಲ್ಲ. ವಾಲಿ ಹೋದ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ನೀನೂ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳುಗಳು ಕಳೆದದ್ದು ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ’-ವೆಂದು ಹೇಳು,”

When Sugrīva did not do anything about the search for Sītā for four months, Rāma became annoyed. Rāma asked Lakṣmaṇa to go to Kiṣkindhā and remind Sugrīva about his promise. “Tell that fool, who is immersed in vulgar pleasures, that he has not noticed that four months have gone by!”





ತತಃ ಸುಗ್ರೀವಭವನಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಹರಿಪುಂಙ್ಗವಾಃ |
 ಕ್ರೋಧಮಾಗಮನಂ ಚೈವ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ನ್ಯವೇದಯನ್ ||
 ತಾರಯಾ ಸಹಿತಃ ಕಾಮೀ ಸಕ್ತಃ ಕಪಿವೃಷಸ್ತದಾ |
 ನ ತೇಷಾಂ ಕಪಿಸಿಂಹಾನಾಂ ಶುಶ್ರಾವ ವಚನಂ ತದಾ || (೪, ೩೧, ೨೧-೨೨)

ತತಃ ಸುಗ್ರೀವಭವನಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಹರಿಪುಂಙ್ಗವಾಃ |
 ಕ್ರೋಧಮಾಗಮನಂ ಚೈವ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ನ್ಯವೇದಯನ್ ||
 ತಾರಯಾ ಸಹಿತಃ ಕಾಮೀ ಸಕ್ತಃ ಕಪಿವೃಷಸ್ತದಾ |
 ನ ತೇಷಾಂ ಕಪಿಸಿಂಹಾನಾಂ ಶುಶ್ರಾವ ವಚನಂ ತದಾ || (೪, ೩೧, ೨೧-೨೨)

tataḥ sugrīvabhavanam praviśya haripuṅgavāḥ
krodhamāgamanam caiva lakṣmaṇasya nyavedayan
tārayā sahitaḥ kāmī saktaḥ kapivrṣastadā
na teṣāṃ kapisimhānām śuśrāva vacanam tadā
 (4, 31, 21-22)

ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಅಸಾಧ್ಯ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದನು. ವಾನರ ವೀರರು ಭಯಗೊಂಡು ಸುಗ್ರೀವನ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕೋಪದಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಆದರೆ ತಾರೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾಮಕೇಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಗ್ರೀವನು ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಇಲ್ಲ

The infuriated Lakṣmaṇa stormed into Kiṣkindhā, and sent for Sugrīva. The Vānara courtiers were frightened by Lakṣmaṇa's anger and urgency. They hurriedly went to Sugrīva's palace, and told him about the arrival and fury of Lakṣmaṇa. But Sugrīva, preoccupied as he was with sensual sport with Tārā, did not heed to what his courtiers were telling







स निद्राक्लान्तसंवीतो वानरो न विबुद्धवान् ।
बभूव मदमत्तश्च मदनेन च मोहितः ॥

(४,३१,३८)

ಸ ನಿದ್ರಾಕ್ಲಾಂತಸಂವೀತೋ ವಾನರೋ ನ ವಿಬುದ್ಧವಾನ್ ।
ಬಭೂವ ಮದಮತ್ತಶ್ಚ ಮದನೇನ ಚ ಮೋಹಿತಃ ॥

(೪,೩೧,೩೮)

*sa nidrāklāntasamvīto vānaro na vibuddhavān
babhūva madamattasca madanena mohitaḥ*

(4,31,38)

ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಅತಿಯಾದ ಕಾಮಕೇಳಿಯಿಂದಾಗಿ ನಿದ್ರೆಯ ಜೋಂಪು ಹತ್ತಿದ್ದಿತು ; ಕುಡಿದಿದ್ದನಾಗಿ
ಮದದಿಂದ ಮೈಮರೆತೂ ಇದ್ದನು ; ರತಿ ಚಾಪಲ್ಯವೂ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದಿತು

Sugrīva after excessive carnal enjoyment was feeling drowsy, and he was
also inebriated by drink and lust







ಅಥವಾ ಸ್ವಯಮೇವೈನಂ ದ್ರಷ್ಟುಮರ್ಹಸಿ ಭಾಮಿನಿ ।
ವಚನೈಃ ಸಾಂತವನಯುಕ್ತೈಶ್ಚ ಪ್ರಸಾದಯಿತುಮರ್ಹಸಿ ॥

(೪, ೩೩, ೩೫)

ಅಥವಾ ಸ್ವಯಮೇವೈನಂ ದ್ರಷ್ಟುಮರ್ಹಸಿ ಭಾಮಿನಿ ।
ವಚನೈಃ ಸಾಂತವನಯುಕ್ತೈಶ್ಚ ಪ್ರಸಾದಯಿತುಮರ್ಹಸಿ ॥

(೪, ೩೩, ೩೫)

*athavā svayamevainaṁ draṣṭumarhasi bhāmini
vacanaiḥ sāntvayuktaisca prasādayitumarhasi*

(4, 33, 35)

ಎಚ್ಚರ ತಿಳಿದೆದ್ದಮೇಲೆ ಸುಗ್ರೀವನು ತಾರೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, “ನೀನೇ ಹೋಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕಂಡು, ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸು,” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು

When Sugrīva became normal, he pleaded with Tārā to go and meet Lakṣmaṇa. He begged her to pacify him with pleasant words





ತಮಪ್ರತಿಹತಂ ಕ್ರುದ್ಧಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಂ ಪುರುಷರ್ಷಭಂ ।
ಸುಗ್ರೀವೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬಭೂವ ವ್ಯಥಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ॥

(೪, ೩೪, ೧)

ತಮಪ್ರತಿಹತಂ ಕ್ರುದ್ಧಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಂ ಪುರುಷರ್ಷಭಂ ।
ಸುಗ್ರೀವೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬಭೂವ ವ್ಯಥಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ॥

(೪, ೩೪, ೧)

tamapratihatam kruddham praviṣṭam puruṣarṣabham
sugrīvo lakṣmaṇam dr̥ṣṭvā babhūva vyathitendriyaḥ

(4, 34, 1)

ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು ಒಳಗೆ ಬಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕಂಡು ಸುಗ್ರೀವನು ಬೆದರಿ ಬೆಂಡಾದನು

Sugrīva became agitated and worried when he saw the indignant and
invincible Lakṣmaṇa entering into the inner apartment to meet him



अहोभिर्दशभिर्ये च नागच्छति ममाज्ञया ।
हन्तव्यास्ते दुरात्मानो राजशासनदूषकाः ॥

(४, ३७, १२)

ಅಹೋಭಿರ್ದಶಭಿರ್ಯೇ ಚ ನಾಗಚ್ಛತಿ ಮಮಾಜ್ಞಯಾ ।
ಹನ್ತವ್ಯಾಸ್ತೇ ದುರಾತ್ಮಾನೋ ರಾಜಶಾಸನದೂಷಕಾಃ ॥

(४, ३७, १२)

*ahobhirdaśabhirye ca nāgacchati mamāñnayā
hantavyāste durātmāno rājaśāsanadūṣakāḥ*

(4, 37, 12)

ಸುಗ್ರೀವನು ತನ್ನ ರಾಜದಂಡವನ್ನು ಕಾಣಿಸಿ, ತನ್ನ ಸೇನಾಪ್ರಮುಖರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆಯಿಸುವ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು — 'ಹತ್ತು ದಿನಗಳೊಳಗೆ ಯಾರು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂಥ ಕೆಡುಕರು, ರಾಜಶಾಸನವನ್ನು ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ಕಾಣುವವರು ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವರು,' ಎಂಬ ನಿರೂಪವನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು

Sugrīva thereupon exercised his authority as ruler, and issued a proclamation : 'All officers and army commanders should arrive here and meet me within ten days. Any one who fails to do so will be regarded as a bad character who defies the royal order, and will be executed,'



ऊर्ध्वं मासान्न वस्तव्यं वसन्वध्यो भवेन्मम ।
सिद्धार्थाः संनिवर्तध्वमधिगम्य च मैथिलीम् ॥

(४,४०,७०)

ಉರ್ಧ್ವಂ ಮಾಸಾನ್ನ ವಸ್ತವ್ಯಂ ವಸನ್ವದ್ಯೋ ಭವೇನ್ಮಮ ।
ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಾಃ ಸಂನಿವರ್ತಧ್ವಮಧಿಗಮ್ಯ ಚ ಮೈಥಿಲೀಮ್ ॥

(४,४०,७०)

*ūrdhvaṃ māsāṇṇa vastavyaṃ vasanvadyo bhavenmama
siddhārthāḥ sannivartadhvamadhigamya ca maithilīm*

(4,40,70)

ಸುಗ್ರೀವನು ಸೀತಾನ್ವೇಷಣೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ಸೇನಾನಿಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಅಟ್ಟಿದನು ; “ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ಮೀರದೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕು,” ಎಂದಪ್ಪಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದನು. ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಬೆದರಿಸಿದನು

Later, when all the officers and commanders had gathered, Sugrīva divided the search party in four groups and sent them in all directions. He also warned them : “You must not stay anywhere after a month from today, but return. You must complete the work for which you have been sent, and be here before the month passes.” He threatened that anyone who overstayed would have to face death penalty....



ತತಃ ಪ್ರಸ್ಥಾಪ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಸ್ತನ್ಮಹದ್ವಾನರಂ ಬಲಮ್ |

ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ವಾನರಾನಭಿಲಕ್ಷಿತಾನ್ ||

(೪,೪೧,೧)

(ನೀಲಂ, ಅಙ್ಗದಂ, ಹನೂಮಂತಂ, ಜಾಂಬವಂತಂ, ಸುಹೋತ್ರಂ, ಶರಾರಿಂ, ಗಜಂ, ಗವಾಕ್ಷಂ, ಗವಯಂ, ಸುಷೇಣಂ, ವೃಷಭಂ, ಮೈಂದಂ, ದ್ವಿವಿದಂ, ಗಂಧಮಾದನಂ, ಉಲ್ಕಾಮುಖಂ, ಅನಂಗಳಂ)

ಗತಿಂ ವಿದಿತ್ವಾ ವೈದೇಹ್ಯಾಃ ಸನ್ನಿವರ್ತಿಸುಮರ್ಹಥ ||

(೪,೪೧,೪೬)

ತತಃ ಪ್ರಸ್ಥಾಪ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಸ್ತನ್ಮಹದ್ವಾನರಂ ಬಲಮ್ |

ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ವಾನರಾನಭಿಲಕ್ಷಿತಾನ್ ||

(೪,೪೧,೧)

(ನೀಲಂ, ಅಙ್ಗದಂ, ಹನೂಮಂತಂ, ಜಾಂಬವಂತಂ, ಸುಹೋತ್ರಂ, ಶರಾರಿಂ, ಗಜಂ, ಗವಾಕ್ಷಂ, ಗವಯಂ, ಸುಷೇಣಂ, ವೃಷಭಂ, ಮೈಂದಂ, ದ್ವಿವಿದಂ, ಗಂಧಮಾದನಂ, ಉಲ್ಕಾಮುಖಂ, ಅನಂಗಳಂ)

ಗತಿಂ ವಿದಿತ್ವಾ ವೈದೇಹ್ಯಾಃ ಸನ್ನಿವರ್ತಿಸುಮರ್ಹಥ ||

(೪,೪೧,೪೬)

tataḥ prasthāpya sugrīvastanmahadvānaram balaṁ

dakṣiṇāṁ preṣayāmāsa vānarānabhilakṣitān

(4,41,1)

gatiṁ viditvā vaidehyāḥ sannivartitumarhatha

(4,41,46)

ದೊಡ್ಡ ವಾನರಸೇನೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆ ಹೋಗಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾನರವೀರರನ್ನು (ನೀಲ, ಅಙ್ಗದ, ಹನುಮಂತ, ಜಾಂಬವಂತ, ಸುಹೋತ್ರ, ಶರಾರಿ, ಗಜ, ಗವಾಕ್ಷ, ಗವಯ, ಸುಷೇಣ, ವೃಷಭ, ಮೈಂದ, ದ್ವಿವಿದ, ಗಂಧಮಾದನ, ಉಲ್ಕಾಮುಖ, ಅನಂಗ ಮೊದಲಾದವರು) ಆರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ, “ಸೀತೆಯ ಸುಳಿವನ್ನು ತಿಳಿದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು

Sugrīva despatched the huge Vānara army in all directions.choosing the best among them to go in the Southern direction (Nīla, Aṅgada, Hanumān, Jāmbavān, Suhotra, Śārāri, Gaja, Gavākṣa, Gavaya, Sushēṇa, Vṛṣabha, Mainda, Dvidida, Gandhamādana, Ulkā mukha, Anaṅga and others) ; and he told the latter with confidence, “Get to know the whereabouts of Sītā and return.”





ಅಥ ಪ್ರಸ್ಥಾಪ್ಯ ಸ ಹರೀನ್ ಸುಗ್ರೀವೋ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಿಶಮ್ ।
ಅಬ್ರವೀನ್ಮೇಘಸಂಕಾಶಂ ಸುಷೇಣಂ ನಾಮ ವಾನರಮ್ ॥

(೪,೪೨,೧)

ಅಥ ಪ್ರಸ್ಥಾಪ್ಯ ಸ ಹರೀನ್ ಸುಗ್ರೀವೋ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಿಶಂ ।
ಅಬ್ರವೀನ್ಮೇಘಸಂಕಾಶಂ ಸುಷೇಣಂ ನಾಮ ವಾನರಂ ॥

(೪,೪೨,೧)

*atha prasthāpya sa harīn sugrīvo dakṣiṇām diśam
abravīnmeghasaṅkāśam suṣeṇam nāma vānaram* (4,42,1)

ಸುಗ್ರೀವನು ವಾನರರನ್ನು ಸೀತಾವೇಷಣೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತ ತನಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರಿಯನಾದ, ತುಂಬ
ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ, ಮೇಘದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಸುಷೇಣನೊಂದಿಗೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದನು ...

Having ordered the chosen group to move in the southern direction,
Sugrīva talked with Suṣeṇa, who shone like a huge cloud ...







ಪ್ಲವಙ್ಗಮಾನಾಂ ತು ಭಯಾರ್ಥಿತಾನಾಂ
 ಶ್ರುತ್ವಾ ವಚಸ್ತಾರ ಇದಂ ಬಭಾಷೇ |
 ಅಲಂ ವಿಷಾದೇನ ಬಿಲಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ
 ವಸಾಮ ಸರ್ವೇ ಯದಿ ರೋಚತೇ ವಃ ||

(೪,೫೩,೨೬)

ಪ್ಲವಂಗಮಾನಾಂ ತು ಭಯಾರ್ಥಿತಾನಾಂ
 ಶ್ರುತ್ವಾ ವಚಸ್ತಾರ ಇದಂ ಬಭಾಷೇ |
 ಅಲಂ ವಿಷಾದೇನ ಬಿಲಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ
 ವಸಾಮ ಸರ್ವೇ ಯದಿ ರೋಚತೇ ವಃ ||

(೪,೫೩,೨೬)

plavaṅgamānāṃ tu bhayārditānāṃ
śrutvā vacastāra idam babhāṣe
alam viṣādena bilam praviśya
vasāma sarve yadi rocate vah

(4,53,26)

ತಿಂಗಳ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂದರೂ ಸೀತೆಯ ಸುಳಿವು ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ, ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದ ವಾನರರು ಸುಗ್ರೀವನ ಆಜ್ಞೆಗೆ (ಮರಣದಂಡನೆಗೆ) ಬೆದರಿ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ತಾರನೆಂಬ ವಾನರವೀರನು, “ಶೋಕಪಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ ನಾವು ತಿಂಗಳನಂತರ ಹಿಂದಿರುಗಿದರೆ ಮರಣದಂಡನೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಹಿಂದಿರುಗುವುದಾದರೂ ಏಕೆ ? ನೀವೆಲ್ಲ ಒಪ್ಪಿದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ವಾಸಿಸೋಣ,” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದನು ...

When nearly a month had passed without any clue to Sītā's whereabouts, the Vānaras became concerned and scared, for Sugrīva would surely carry out the threat of execution on them. Tāra, one of the Vānara heroes told them : “Why worry? Sugrīva would kill us, if we return now, after a month, without succeeding in our search for Sītā. We will not go back at all! Let us enter this cave and dwell there, if you all agree,” ...







ವೀರ ವಾನರಲೋಕಸ್ಯ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿದಾಂ ವರ ।
ತುಷ್ಣಿಮೇಕಾಂತಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಹನೂಮನ್ ಕಿಂ ನ ಜಲ್ಪಸಿ ॥

(೪, ೬೬, ೨)

ವೀರ ವಾನರಲೋಕಸ್ಯ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿದಾಂ ವರ ।
ತುಷ್ಣಿಮೇಕಾಂತಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಹನೂಮನ್ ಕಿಂ ನ ಜಲ್ಪಸಿ ॥

(೪, ೬೬, ೨)

vīra vānaralokasya sarvaśāstravidāṃ vara
tūṣṇīmekāntamāśritya hanūman kiṃ na jalpasi

(4, 66, 2)

ಅನಂತರ ವಾನರರು ಸಂಪಾತಿಯನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ಸೀತೆಯು ಸಮುದ್ರದಾಚೆ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾವಣನಿಗೆ ಬಂದಿಯಾಗಿ ಇರುವುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟುವವರು ಯಾರು ? ಹೇಗೆ ? ಎಂದೆಲ್ಲ ವಾನರರು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಹನುಮಂತನು ಮಾತನಾಡದೆ ದೂರ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಜಾಂಬವಂತನು ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, “ಹನುಮಂತ, ವಾನರಸಮೂಹದಲ್ಲೇ ನೀನು ಎಣೆಯಿರದ ವೀರ ! ಮೇಲಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನು. ಹೀಗೇಕೆ ಮಾತನಾಡದೆ, ಒಬ್ಬನೇ ಕುಳಿತಿದ್ದೀ ?” ಎಂದನು.

Then the Vānaras met Sampāti, who informed them that Sītā was Rāvaṇa's captive in Laṅkā, across the ocean. But who would cross the ocean? And how? While the Vānaras were discussing about this, Hanumān sat silently at a distance, not participating in the discussion. Jāmbavān saw this, went up to Hanumān, and asked him : “O valiant one, you are the mightiest among all of us, and are the most learned. Why are you sitting silent and alone, and not talking?” ...







हनूमन्हरिराजस्य सुग्रीवस्य समो ह्यसि ।
रामलक्ष्मणयोश्चापि तेजसा च बलेन च ॥

(४, ६६, ३)

ಹನೂಮನ್‌ಹರಿರಾಜಸ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ಸಮೋ ಹ್ಯಸಿ |
ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಯೋಶ್ಚಾಪಿ ತೇಜಸಾ ಚ ಬಲೇನ ಚ ||

(೪, ೬೬, ೩)

hanūmanharirājasya sugrīvasya samo hyasi
rāmalakṣmaṇayoscāpi tejasā ca balena ca

(4, 66, 3)

ಜಾಂಬವಂತ ಮುಂದುವರಿದು ಹೇಳಿದ — “ಹನುಮಂತ, ನೀನು ಶೌರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಒಡೆಯನಾದ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಸರಿಸಮ. ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸು, ಬಲ ಇವುಗಳು ರಾಮನಿಗಾಗಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗಾಗಲಿ ಇರುವಷ್ಟೇ ಇವೆ,” ...

Jāmbavān also told Hanumān : “My friend, you are equal to our ruler Sugrīva in valour and courage. In might and brilliance, you are equal even to Rāma and Lakṣmaṇa,”







उत्तिष्ठ हरिशार्दूल लङ्घयस्व महार्णवम् ।
परा हि सर्वभूतानां हनुमन्या गतिस्तव ॥

(४, ६६, ३६)

ಉತ್ತಿಷ್ಠ ಹರಿಶಾರ್ದೂಲ ಲಙ್ಘಯಸ್ವ ಮಹಾರ್ಣವಂ ।
ಪರಾ ಹಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಹನುಮನ್ಯಾ ಗತಿಸ್ತವ ॥

(४, ६६, ३६)

*uttiṣṭhahariśārdūla laṅghayasva mahārṇavam
parā hi sarvabhūtānāṃ hanumanyā gatistava*

(4, 66, 36)

(ಜಾಂಬವಂತನ ಮಾತು) : “ಹರಿಶಾರ್ದೂಲನಾದ ಹನುಮಂತನೇ, ಏಳು, ಈ ದೊಡ್ಡ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟು. ನಿನ್ನ ವೇಗ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವೇಗವನ್ನು ಮೀರಿದ್ದು,” ...

(Jāmbavān continues:) “Get up, lion among Vānāra-s, cross this vast ocean! Your speed is beyond the capacity of all living beings,” ...







ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜೃಂಭಮಾಣಂ ತೇ ಕ್ರಮಿತುಂ ಶತಯೋಜನಮ್ |

ವೇಗೇನಾಪೂರ್ಯಮಾಣಂ ಚ ಸಹಸಾ ವಾನರೋತ್ತಮಮ್ ||

(೪,೬೭,೧)

ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜೃಂಭಮಾಣಂ ತೇ ಕ್ರಮಿತುಂ ಶತಯೋಜನಂ |

ವೇಗೇನಾಪೂರ್ಯಮಾಣಂ ಚ ಸಹಸಾ ವಾನರೋತ್ತಮಂ ||

(೪,೬೭,೧)

*taṁ dr̥ṣṭvā jṛmbhamāṇaṁ te kramitum śatayojanaṁ
vegeṇāpūryamāṇaṁ sahasā vānarottamaṁ*

(4,67,1)

ಜಾಂಬವಂತನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ತನ್ನ ಬಲ, ಪರಾಕ್ರಮಗಳ ನೆನಪು ಬಂದಿತು. ಮೈನಿಮಿರಿಕೊಂಡು ಎದ್ದ. ನೂರು ಯೋಜನವಿರುವ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಲು ಸಿದ್ಧನಾದ. ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಒಡನೆಯೆ ಮೈಯುಬ್ಬಿತು. ಉತ್ಸಾಹ ತೋರಿಕೊಂಡಿತು

All the Vānaras beheld Hanumān at once roused into action by Jāmbavān's words. Hanumān swelled into a gigantic shape to cross the ocean which stretched for a hundred *yojana*-s







संस्तूयमानो हनुमान् व्यवर्धत महाबलः ।
समाविद्ध्य च लाङ्गूलं हर्षाद् बलमुपेयिवान् ॥

(४, ६७, ४)

ಸಂಸ್ತೂಯಮಾನೋ ಹನುಮಾನ್ ವ್ಯವರ್ಧತ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಸಮಾವಿಧ್ಯ ಚ ಲಾಂಗೂಲಂ ಹರ್ಷಾದ್ ಬಲಮುಪೇಯಿವಾನ್ ॥

(४, ६७, ४)

samstūyamāno hanumān vyavardhata mahābalaḥ
samāvidhya ca lāṅgūlaṃ harṣād balamupeyivān (4, 67, 4)

ಎಲ್ಲರೂ ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಹನುಮಂತನು ಬಾಲವನ್ನು ಬಡಿದುಕೊಂಡು
ಅಪರಿಮಿತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬೆಳೆದು ನಿಂತನು

The Vānaras were amazed, and praised him. He, the powerful one, became even more powerful by his roused zeal and delight. He struck the ground resoundingly with his tail and grew mightily







विधमिष्यामि जीमूतान् कम्पयिष्यामि पर्वतान् ।

सागरं शोषयिष्यामि प्लवमानः समाहितः ॥

(४, ६७, २२)

ವಿಧಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಜೀಮೂತಾನ್ ಕಂಪಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಪರ್ವತಾನ್ ।

ಸಾಗರಂ ಶೋಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಪ್ಲವಮಾನಃ ಸಮಾಹಿತಃ ॥

(೪, ೬೭, ೨೨)

vidhamiṣyāmi jīmūtān kṁpayiṣyāmi parvatān

sāgaram śoṣayiṣyāmi plavamānaḥ samāhitah

(4, 67, 22)

ಅಮಿತವಾದ ತನ್ನ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೂ , ಎಣೆಯಿರದ ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ನೆನೆಸೆದನು, —
“ಮೋಡಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸುವೆನು, ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಅಳಿಸುವೆನು, ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಬರಿದುಮಾಡಿಬಿಡುವೆನು !
ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗುವೆನು,” ಎಂದು ಅಭ್ಯರಿಸಿದನು

Hanumān, the mighty one, was now supremely self-confident ; ‘I shall pound the clouds, shake the mountains, dry up the seas! Surely I shall cross this ocean that is in front of me and go to Lañkā,’







अहं द्रक्ष्यामि वैदेहीं प्रमोदध्वं प्लवङ्गमाः ॥

(४,६७,२६)

ಅಹಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ವೈದೇಹೀಂ ಪ್ರಮೋದಧ್ವಂ ಪ್ಲವಂಗಮಾಃ ॥

(೪,೬೭,೨೬)

aham drakṣyāmi vaiidehīm pramodadhvam plavaṅgamāh

(4,67,26)

“ಸೀತೆಯನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ನೋಡುವೆನು, ವಾನರರೇ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡಿ!” ಎಂದು ಹನುಮಂತ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಸಾರಿದನು

“I shall surely behold Sītā. Enjoy yourselves, O ye Vānaras” was, what Hanumān told the Vānaras







ततो हि ववृधे गन्तुं दक्षिणो दक्षिणां दिशम् ॥

ववृधे रामवृद्धयर्थं समुद्र इव पर्वसु ॥

(५,१,९-१०)

ತತೋ ಹಿ ವವೃಧೇ ಗನ್ತುಂ ದಕ್ಷಿಣೋ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಿಶಂ ||

ವವೃಧೇ ರಾಮವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಸಮುದ್ರ ಇವ ಪರ್ವಸು ||

(೫,೧,೯-೧೦)

*tato hi vavṛdhe gantum dakṣiṇo dakṣiṇām diśam
vavṛdhe rāmaṇvṛddhyartham samudra iva parvasu*

(5,1,9-10)

ಅನಂತರ ಸಮುದ್ರದ ನೆರೆಗೆ ಬಂದು ದಕ್ಷಿಣದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ ನೆಗೆಯಲು ಮೈಯನ್ನುಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡನು.
ರಾಮನ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೇ ಬೆಳೆದು ನಿಂತನು — ಚಂದ್ರೋದಯದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ಉಬ್ಬಬರುವಂತೆ
.....

Then, Hanumān faced the southern direction and swelled, standing on the shore of the ocean.

It was for Rāma's glory - prosperity and delight - even as the ocean swells up on moon-rise







उद्वहन्नुरुवेगेन जगाम विमलेऽम्बरे ॥

(५,१,४६)

ಉದ್ವಹನ್ನರುವೇಗೇನ ಜಗಾಮ ವಿಮಲೇಽಂಬರೇ ॥

(೫,೧,೪೬)

udvahannuruvegena jagāma vimalessmbare

(5,1,46)

ಶಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲು ಮೈಯನ್ನೆತ್ತಿ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಆಕಾಶದತ್ತ ಜಿಗಿದನು

Hanumān lifted his body and raised himself in the air above, before crossing the ocean





q.





तस्य वानरसिंहस्य प्लवमानस्य सागरं ।
कक्षान्तरगतो वायुर्जीमूत इव गर्जति ॥

(५,१,६४)

ತಸ್ಯ ವಾನರಸಿಂಹಸ್ಯ ಪ್ಲವಮಾನಸ್ಯ ಸಾಗರಂ ।
ಕಕ್ಷಾನ್ತರಗತೋ ವಾಯುರ್ಜೀಮೂತ ಇವ ಗರ್ಜತಿ ॥

(೫,೧,೬೪)

*tasya vānarasimhasya plavamānasya sāgaram
kaksāntaragato vāyurjīmūta iva garjati*

(5,1,64)

ವಾನರರಲ್ಲಿ ಸಿಂಹನಂತಿದ್ದ ಹನುಮಂತನು ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ, ಈಜತೊಡಗಿದನು. ಅವನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಈಜುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅವನ ಕಂಕುಳಸಂದಿಗಳಿಂದ ಹಾದುಹೋಗುವ ಗಾಳಿಯ ಮೊರೆತ ಮೋಡದ ಗುಡುಗಿನಂತಿದ್ದಿತು

Hanumān, the lion among the Vānaras, leapt into the waters and began to swim across the ocean. The air that gushed out of his arm-pits as he swam, resounded like thunder







स सागरमनाधृष्यमतिक्रम्य महाबलः ।
त्रिकूटस्य तटे लङ्कां स्थितः स्वस्थो ददर्श ह ॥

(५,२,१)

ಸ ಸಾಗರಮನಾಧೃಷ್ಯಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ಮಹಾಬಲಃ |
ತ್ರಿಕೂಟಸ್ಯ ತಟೇ ಲಂಕಾಂ ಸ್ಥಿತಃ ಸ್ವಸ್ಥೋ ದದರ್ಶ ಹ ||

(೫,೨,೧)

*sa sāgaramanādhṛṣyamatikramya mahābalaḥ
trikūtasya taṭe laṅkāṃ sthitaḥ svastho dadarśa ha*

(5,2,1)

ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಹನುಮಂತನು ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿ, ಆಚೆ ದಡವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ
ತ್ರಿಕೂಟವೆಂಬ ಬೆಟ್ಟದ ಕೋಡನ್ನೇರಿ, ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಲಂಕೆಯನ್ನು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ನೋಡಿದನು

Hanumān, the mighty one, swam across the ocean and reached the shore beyond. He climbed the peak of a hill known as Trikūṭa and looked at Laṅkā that spread in front of him





ಸೋಽವತೀರ್ಯ ಧ್ರುಮಾತ್ತಸ್ಮಾದ್ವಿದ್ರುಮಪ್ರತಿಮಾನನಃ ।

ವಿನೀತವೇಷಃ ಕೃಪಣಃ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯೋಪಸೃತ್ಯ ಚ ॥

ತಾಮಬ್ರವೀನ್ಮಹಾತೇಜಾ ಹನೂಮಾನ್ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।

(೪, ೩೩, ೧-೨)

ಸೋಽವತೀರ್ಯ ದ್ರುಮಾತ್ತಸ್ಮಾದ್ವಿದ್ರುಮಪ್ರತಿಮಾನನಃ ।

ವಿನೀತವೇಷಃ ಕೃಪಣಃ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯೋಪಸೃತ್ಯ ಚ ॥

ತಾಮಬ್ರವೀನ್ಮಹಾತೇಜಾ ಹನೂಮಾನ್ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।

(೫, ೩೩, ೧-೨)

sos vatīrya drumāttasmādvidrumapratimānanah

vinītaveṣaḥ kṛpanaḥ praṇipatyopasṛtya ca

tāmabravīnmahātejā hanūmānmārutātmajah

(5, 33, 1-2)

ಮುಂದೆ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ರಾವಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದನು. ಸೀತೆಯು ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಳು. ಆಗ ಹನುಮಂತನು ಆ ಮರವನ್ನೇರಿದ್ದವನು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಸೀತೆಯೆದುರು ವಿನೀತಭಾವದಿಂದ, ದೀನನಂತೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು

Eventually Hanumān found out that Sītā was in captivity in the Aśoka grove, of which Rāvaṇa was very fond. He climbed the tree under which Sītā was sitting, surrounded by *rākṣasī*-s. She was in great distress, and was planning to give up her life. Hanumān came down from the tree and presented himself in front of Sītā. He prostrated before her with humility and spoke to her, consoling her and reassuring her that Rāma would soon arrive to liberate her



ತತೋ ಮಾರುತವತ್ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಾರುತಿರ್ಭೀಮವಿಕ್ರಮಃ |

ಉರುವೇಗೇನ ಮಹತಾ ದ್ರುಮಾನ್ ಕ್ಷೇಪ್ತುಮಥಾರಭತ್ ||

(೪,೪೧,೧೪)

ತತೋ ಮಾರುತವತ್ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಾರುತಿರ್ಭೀಮವಿಕ್ರಮಃ |

ಉರುವೇಗೇನ ಮಹತಾ ದ್ರುಮಾನ್ ಕ್ಷೇಪ್ತುಮಥಾರಭತ್ ||

(೫,೪೧,೧೪)

tato mārutavat kruddho mārutirbhīmavikramah

uruvegena mahatā drumān kṣeptumathārabhat

(5,41,14)

ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮನ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ಸೀತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದಮೇಲೆ ರಾವಣನನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಂಡುಬರಲು ದಾರಿಯಾಗಲೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಅಶೋಕವನವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದನು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ರಾವಣನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಆ ಕಪಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರಲು ಸೇನೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ರಾಕ್ಷಸರು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದಾಗ, ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಹನುಮಂತನು ಮರಗಳನ್ನೆ ಕಿತ್ತು ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಬೀಸತೊಡಗಿದನು

Hanumān met Sītā, reassured her, presented to her the signet-ring of Rāma, and wanted to have a look at Rāvaṇa once before leaving Laṅkā. In order to achieve that end, he planned to destroy the Aśoka grove which was dear to Rāvaṇa. When Rāvaṇa heard about this, he sent an army of rākṣasas to capture this impudent monkey. And the army began to torment Hanumān. Hanumān got wild, and began to uproot trees and throw them on the rākṣasas



तेन बद्धस्ततोऽस्त्रेण राक्षसेन स वानरः ।

अस्त्रेणापि हि बद्धस्य भयं मम न जायते । (५,४८,३८ च ४३)

ತೇನ ಬದ್ಧಸ್ತತೋಽಸ್ತ್ರೇಣ ರಾಕ್ಷಸೇನ ಸ ವಾನರಃ |

ಅಸ್ತ್ರೇಣಾಪಿ ಹಿ ಬದ್ಧಸ್ಯ ಭಯಂ ಮಮ ನ ಜಾಯತೇ | (೫,೪೮, ೩೮ ಮತ್ತು ೪೩)

tena baddhastatosstreṇa rakṣasena sa vānarah

astreṇāpi hi baddhasya bhayam mama na jāyate

(5, 48, 38 and 43)

ರಾವಣನನ್ನು ನೋಡುವ ಸಲುವಾಗಿ, ರಾವಣನ ಮಗ ಇಂದ್ರಜಿತ್ತು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದ
ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತನು. ರಾಕ್ಷಸರು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಹಗ್ಗಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಬಿಗಿದರು.
ಆದರೆ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಭಯವೇನು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ರಾವಣನ ಬಳಿ ತನ್ನನ್ನು ಒಯ್ಯಲೆಂದೇ
ಅಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬದ್ಧನಾದದ್ದು

Hanumān allowed himself to be restrained by the Brahmāstra missile that he was hit with by Indrajit, the son of Rāvaṇa. His plan was to have an opportunity to meet Rāvaṇa. He was not frightened by the missile





आजगाम महातेजाः पुनर्मध्येन सागरं ।
 व्यामुक्त इव नाराचो महावेगोऽभ्युपागमत् ॥
 निशम्य नदतो नादं वानरास्ते समन्ततः ।
 बभूवुरुत्सुकाः सर्वे सुहृद्दर्शनकांक्षिणः ॥ (५,५७,१३-१४;२१-२२)

ಆಜಗಾಮ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪುನರ್ಮಧ್ಯೇನ ಸಾಗರಂ ।
 ವ್ಯಾಮುಕ್ತ ಇವ ನಾರಾಚೋ ಮಹಾವೇಗೋಽಭ್ಯುಪಾಗಮತ್ ॥
 ನಿಶಮ್ಯ ನದತೋ ನಾದಂ ವಾನರಾಸ್ತೇ ಸಮನ್ತತಃ ।
 ಬಭೂವುರುತ್ಸುಕಾಃ ಸರ್ವೇ ಸುಹೃದ್ದರ್ಶನಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ ॥ (೫,೫೭,೧೩-೧೪;೨೧-೨೨)

ājagāma mahātejāḥ punarmadhyena sāgaram
vyāmukta iva nārāco mahāvegosa bhyupāgamat
niśamya nadato nādam vānarāste samantataḥ
babhūvurutsukāḥ sarve suhrddarśanakāṅkṣiṇaḥ
 (5, 57, 13-14; 21-22)

ಹನುಮಂತನು ಲಂಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮತ್ತೆ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ, ಸಮುದ್ರದ ಅತ್ತಣ ತೀರದಲ್ಲಿ ತನಗಾಗಿ
 ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ವಾನರ ವೀರರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡನು. ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಬಿರುಸಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣ ಹೋಗುವಂತೆ
 ಹನುಮಂತನು ಬಂದನು. ಬರುವಾಗ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದು
 ತಮ್ಮ ನೆಚ್ಚಿನ ಸ್ನೇಹಿತ ಹನುಮಂತನದೇ ಎಂದುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಕಾಣಲು ಅವರೆಲ್ಲ ತವಕಗೊಂಡರು

Hanumān left Laṅkā, swam across the ocean to rejoin his Vānara
 associates. He arrived straight like an arrow shot in great speed. As he
 approached he roared. All the Vānaras waiting for him on this side of the
 ocean heard this roar and became eager to sight their dear friend





ಭಕ್ಷಯಂತಃ ಸುಗಂಧೀನಿ ಮೂಲಾನಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ ।

ಜಗ್ಮುಃ ಪ್ರಹರ್ಷ ತೇ ಸರ್ವೇ ಬಭೂವುಶ್ಚ ಮದೋತ್ಕಟಾಃ ॥

(೪, ೬೧, ೧೪)

ಭಕ್ಷಯಂತಃ ಸುಗಂಧೀನಿ ಮೂಲಾನಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ ।

ಜಗ್ಮುಃ ಪ್ರಹರ್ಷಂ ತೇ ಸರ್ವೇ ಬಭೂವುಶ್ಚ ಮದೋತ್ಕಟಾಃ ॥

(೫, ೬೦, ೧೪)

bhakṣayantaḥ sugandhīni mūlāni ca phalāni ca

jagmuḥ prahaṣaṁ te sarve babhūvuśca madotkaṭāḥ (5, 61, 14)

ಹನುಮಂತನಿಂದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದಮೇಲೆ ಸೀತೆಯ ಸುಳಿವು ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದೂ, ತಮ್ಮ ಯಾತ್ರೆ ಸಫಲವಾಯಿತೆಂದೂ ವಾನರರಿಗೆಲ್ಲ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯ ಬಳಿ ಬಂದಾಗ ಆನಂದವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ, ಅಂಗದನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಮಧುವನವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಹುಚ್ಚಿದ್ದು ಕುಣಿದಾಡುತ್ತ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ, ಮರಗಳಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವುದು, ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು ಹೀಗೆ ವನವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಳುಮಾಡಿದರು.....

The Vānaras were besides themselves with joy at having accomplished their mission. On their return journey, when they neared Kiṣkindhā, they sought permission from Aṅgada and entered Sugrīva's grove called Madhuvana. In their uncontrollable glee, they went on a rampage and almost destroyed the grove. They were also inebriated with drink



मुदिताश्च ततस्ते च प्रनृत्यन्ति ततस्ततः ॥

(५,६१,१५)

ಮುದಿತಾಶ್ಚ ತತಸ್ತೇ ಚ ಪ್ರನೃತ್ಯಂತಿ ತತಸ್ತತಃ ॥

(೫,೬೧,೧೫)

muditāśca tataste ca pranṛtyanti tatastataḥ

(5,61,15)

ವಾನರರು ಮಧುವನದಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚರಂತೆ ಮತ್ತರಂತೆ ಆಡತೊಡಗಿದರು. ಕೆಲವರು ಆನಂದವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದರು. ಕೆಲವರು ಕುಣಿದಾಡತೊಡಗಿದರು

They behaved like mad. Some rolled in joy and some danced around



गायन्ति केचित्प्रहसन्ति केचि -

नृत्यन्ति केचित् प्रणमन्ति केचित् ।

पतन्ति केचित्प्रचरन्ति केचित्

प्लवन्ति केचित्प्रलपन्ति केचित् ॥

(५, ६१, १६)

ಗಾಯಂತಿ ಕೇಚಿತ್ಪ್ರಹಸಂತಿ ಕೇಚಿ -

ನ್ನೃತ್ಯಂತಿ ಕೇಚಿತ್ ಪ್ರಣಮಂತಿ ಕೇಚಿತ್ ।

ಪತಂತಿ ಕೇಚಿತ್ಪ್ರಚರಂತಿ ಕೇಚಿತ್

ಪ್ಲವಂತಿ ಕೇಚಿತ್ಪ್ರಲಪಂತಿ ಕೇಚಿತ್ ॥

(೫, ೬೧, ೧೬)

gāyanti kecitprahasanti keci -

nnrtyanti kecit prañamanti kecit

patanti kecitpracaranti kecit

plavanti kecitpralapanti kecit

(5, 61, 16)

ಕೆಲವರು ಹಾಡತೊಡಗಿದರು; ಕೆಲವರು ಕಿಲಕಿಲ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು; ಕೆಲವರು ಕುಣಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು;
ನಮಸ್ಕರಿಸುವವರು ಕೆಲವರು, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡುವವರು ಕೆಲವರು, ಸುಮ್ಮನೆ
ಓಡಿಯಾಡುವವರು ಕೆಲವರು ; ಕೆಲವರು ಹಾರಾಡುವರು ; ಕೆಲವರು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಅಳುವರು

Some were singing ; some laughed loudly; some danced about.
Prostrating were some; some fell on the ground and rolled; some moved
about aimlessly; some jumped and leaped and some wept without a
cause



(एतस्मिन्नन्तरे घोरः संग्रामः समपद्यत ।)

एवं तैर्वानरैः शूरैः शूरास्ते रजनीचराः ।

द्वन्द्वे विमथितास्तत्र दैत्या इव दिवौकसैः ॥

(६,४३,४२)

(ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ಘೋರಃ ಸಂಗ್ರಾಮಃ ಸಮಪದ್ಯತ ।)

ಏವಂ ತೈರ್ವಾನರೈಃ ಶೂರೈಃ ಶೂರಾಸ್ತೇ ರಜನೀಚರಾಃ ।

ದ್ವಂದ್ವೇ ವಿಮಥಿತಾಸ್ತತ್ರ ದೈತ್ಯಾ ಇವ ದಿವೌಕಸೈಃ ॥

(೬,೪೩,೪೨)

(etasminnantare ghorah sañgrāmah samapadyata)

evam tairvānaraiḥ śūraiḥ śūrāste rajanīcarāḥ

dvandve vimathitāstatra daityā iva divaukasaiḥ (6,43,42)

ಮುಂದೆ ರಾಕ್ಷಸಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ವಾನರವೀರರು ಕಾದಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಹಗರಣಗಳು ನಡೆದುವು. ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧವೂ ಒಂದು. ಹಿಂದೆ ದೇವತೆಗಳೂ ದೈತ್ಯರೂ ಕಾದಾಡಿದಂತೆ ವಾನರರೂ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಕಾದಾಡಿದರು

Later, when the battle between the vānaras and rākṣasas began, they fought in all manner. At one time there were duels between vānara heroes and the rakṣasas like the ancient fight between the *deva*-s and the *daitya*-s



इत्युक्तः परुषं वाक्यं न्यायवादी विभीषणः ।

उत्पपात गदापाणिश्चतुर्भिः सहराक्षसैः ॥

(६, १६, १७)

ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪರುಷಂ ವಾಕ್ಯಂ ನ್ಯಾಯವಾದೀ ವಿಭೀಷಣಃ ।

ಉತ್ಪಪಾತ ಗದಾಪಾಣಿಶ್ಚತುರ್ಭಿಃ ಸಹರಾಕ್ಷಸೈಃ ॥

(೬, ೧೬, ೧೭)

ityuktaḥ parusaṁ vākyaṁ nyāyavādī vibhīṣaṇaḥ

utpapāta gadāpāṇiścaturbhiḥ saharākṣasaiḥ

(6, 16, 17)

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ರಾವಣನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ತಮ್ಮನೂ ನ್ಯಾಯವಾದಿಯೂ ವಿವೇಕಿಯೂ ಸಾತ್ವಿಕನೂ ಆದ ವಿಭೀಷಣನು ಮಾಡಿದ ಸೂಚನೆಗೆ (ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಸಲಹೆಗೆ) ರಾವಣನು ಮುನಿದು ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಕಟುವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಹಳಿದು ದೇಶಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ವಿಭೀಷಣನು ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು ಗದಾಪಾಣಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ನಾಲ್ವರು ರಾಕ್ಷಸ ಅನುಚರರೊಂದಿಗೆ ಎದ್ದು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ

In the court of Rāvaṇa, his brother, Vibhīṣaṇa who was virtuous and just, counsels Rāvaṇa to send Sītā back to Rāma forthwith. Rāvaṇa becomes furious, scoffs at Vibhīṣaṇa's advice and asks him to leave the kingdom. Thereupon, the angry Vibhīṣaṇa, wielding his mace gets up and leaves with his four rākṣasa companions



ತತಃ ಕ್ರೋಧಸಮಾವಿಷ್ಟಃ ಸುಷೇಣೋ ಹರಿಪುಂಙ್ಗವಃ |

ಶಿಲಾಂ ಸುಮಹತೀಂ ಗೃಹ್ಯ ನಿಶಾಚರಮಭಿದ್ರವತ್ ||

(೬,೪೩,೩೮)

ತತಃ ಕ್ರೋಧಸಮಾವಿಷ್ಟಃ ಸುಷೇಣೋ ಹರಿಪುಂಙ್ಗವಃ |

ಶಿಲಾಂ ಸುಮಹತೀಂ ಗೃಹ್ಯ ನಿಶಾಚರಮಭಿದ್ರವತ್ ||

(೬,೪೩,೩೮)

tataḥ krodhasamāviṣṭaḥ suṣeṇo haripuṅgavaḥ

śilāṃ sumahatīm grhya niśācaramabhidravat

(6,43,38)

ಯುದ್ಧ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ವಿದ್ಯುನ್ಮಲಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ವಾನರವೀರನಾದ ಸುಷೇಣನನ್ನು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಇದರಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡ ಸುಷೇಣನು ಒಂದು ಬಂಡೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಅವನ ರಥದತ್ತ ಎಸೆದನು. ರಥವು ಮುರಿದುಬಿದ್ದಿತು

In the battle, a rākṣasa named Vidyunmāli mounted on a chariot and struck the Vānara hero Suṣeṇa. Angered by this, Suṣeṇa lifted a huge rock from the ground and threw it at Vidyunmāli's chariot. The chariot shattered into pieces



ಡ್ರುಮೈಃಪ್ರಢಥಿತಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ನಿಪೇತುರ್ಧರಣೀತಲೇ ॥

(೬,೪೭,೩೧)

ದ್ರುಢೈಃ ಪ್ರಢಥಿತಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ನಿಪೇತುರ್ಧರಣೀತಲೇ ॥

(೬,೫೨,೩೧)

drumaiḥ pramathitāścānye nipeturdharaṇītale (6,52,31)

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಾನರರು ಢರಗಲನ್ನೆ ಬುಡಸಹಿತ ಕಿತ್ತು ರಾಕ್ಷಸರ ಢೇಲೆಸೆದು ಅವರನ್ನು
ನೆಲಕ್ಕೂರಗಿಸಿದರು

Some Vānaras during the battle, uprooted trees and used them as
missiles to kill rākṣasas





चिन्तामभ्यगमत् श्रीमानजानंस्ता महौषधीः ।

तस्य बुद्धिः समुत्पन्ना मारुतेरमितौजसः ।

इदमेव गमिष्यामि गृहीत्वा शिखरं गिरेः ॥ (६, १०१, ३३-३४)

ಚಿಂತಾಮಭ್ಯಗಮತ್ ಶ್ರೀಮಾನ್‌ಜಾನಂಸ್ತಾ ಮಹೌಷಧೀಃ ।

ತಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿಃ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ಮಾರುತೇರಮಿತೌಜಸಃ ।

ಇದಮೇವ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಶಿಖರಂ ಗಿರೇಃ ॥ (೬, ೧೦೧, ೩೩-೩೪)

cintāmaḥyagamacchrīmānajanāṁstā mahauṣadhiḥ

tasya buddhiḥ samutpannā māruteramitaujasah

idameva gamiṣyāmi grhītvā śikharam gireḥ (6, 101, 33-34)

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಜಿತ್ ಬಾಣದ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಮೂರ್ಛಗೊಂಡನು. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿತು. ಆಗ ವಾನರರಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯನಾದ ಸುಷೇಣನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ದೂರದ ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಸಂಜೀವಿನಿಯೆಂಬ ಔಷಧದ ಗಿಡವೊಂದನ್ನು ತರಲು ಹನುಮಂತನು ಹೊರಟನು. ಬೇಗನೆ ತಾನು ಗಿಡವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗದ್ದರಿಂದ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಈ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಸುಷೇಣನ ಮುಂದಿರಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯಿತು

When the war was on, a powerful arrow shot by Indrajit struck Lakṣmaṇa on his chest and he fell down unconscious in a moribund state. At the suggestion of the Vānara physician, Suṣeṇa, Hanumān went to fetch the plant Sañjivini from the distant hillock. Not being able to recognise the plant, Hanumān decided to lift the hillock itself and carry it to Suṣeṇa. He did so and Lakṣmaṇa was saved





रुधिराक्तः स वेगेन शरीरान्तकरः शरः ।

रावणस्य हरन् प्राणान् विवेश धरणीतलम् ॥

(६,१०८,१९)

ರುಧಿರಾಕ್ತಃ ಸ ವೇಗೇನ ಶರೀರಾಂತಕರಃ ಶರಃ |

ರಾವಣಸ್ಯ ಹರನ್ ಪ್ರಾಣಾನ್ ವಿವೇಶ ಧರಣೀತಲಂ ||

(೬,೧೦೮,೧೯)

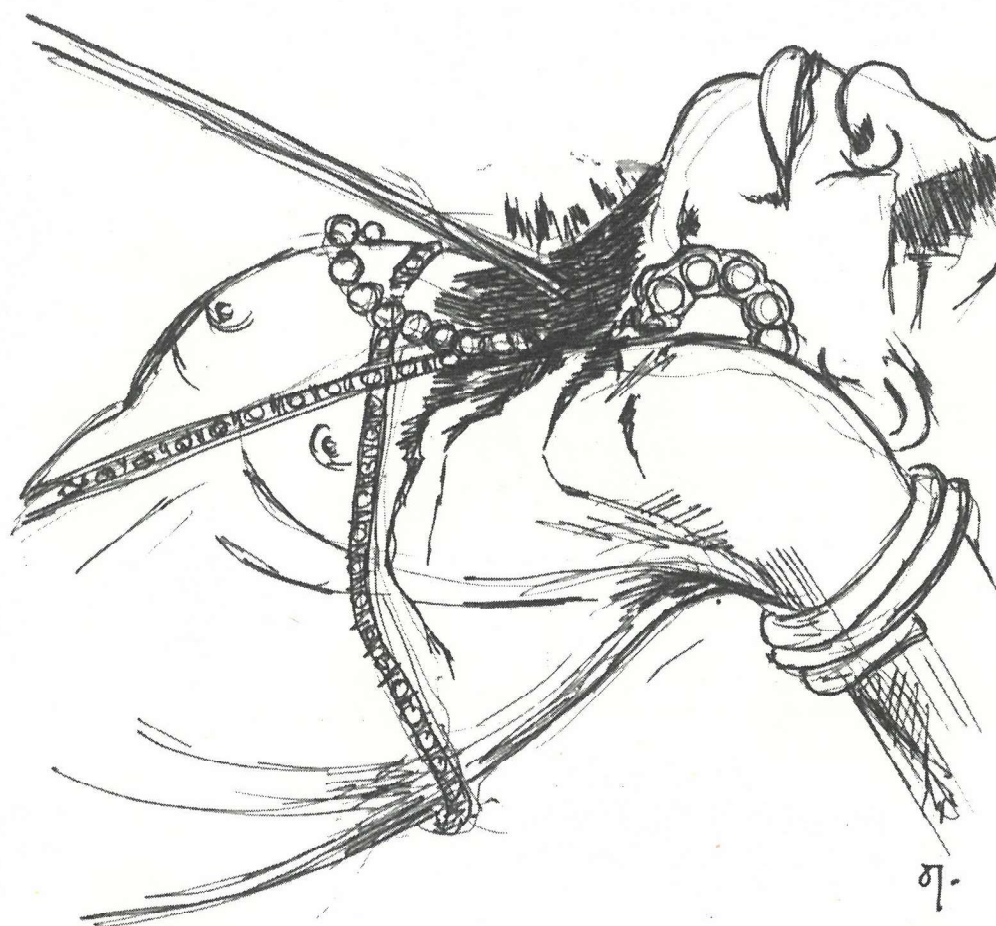
rudhirāktaḥ sa vegena śarīrāntakaraḥ śaraḥ

rāvaṇasya haran prāṇān viveśa dharaṇītalam

(6,108,19)

ಯುದ್ಧದ ಅಂತಿಮ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಬಿಟ್ಟ ಅಮೋಘವಾದ ಬಾಣದಿಂದ ರಾವಣನು ಸತ್ತುಬಿದ್ದನು.

In the final stage of the terrible battle, an arrow shot by Rāma killed Rāvaṇa .



ದದರ್ಶ ಭರತಂ ದೀನಂ ಕೃಷಾಮಾಶ್ರಮವಾಸಿನಮ್ |
 ಉವಾಚ ಪ್ರಾಂಜಲಿರ್ವಾಕ್ಯಂ ಹನೂಮಾನ್ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ |
 ಪ್ರಿಯಮಾಖ್ಯಾಮಿ ತೇ ದೇವ ಶೋಕಂ ತ್ಯಜ ಸುದಾರುಣಮ್ |
 ಅಸ್ಮಿನ್ಮುಹೂರ್ತೇ ಭ್ರಾತ್ರಾ ತ್ವಂ ರಾಮೇಣ ಸಹ ಸಂಗತಃ |
 ನಿಹತ್ಯ ರಾವಣಂ ರಾಮಃ ಪ್ರತೀಲಬ್ಧ್ಯ ಚ ಮೈಥಿಲೀಮ್ ||
 ಉಪಯಾತಿ ಸಮೃದ್ಧಾರ್ಥಃ ಸಹ ಮಿತ್ರೈರ್ಮಹಾಬಲೈಃ |
 ಲಕ್ಷ್ಮಣಶ್ಚ ಮಹಾತೇಜಾ ವೈದೇಹೀ ಚ ಯಶಸ್ವಿನೀ |
 ಸೀತಾ ಸಮಗ್ರಾ ರಾಮೇಣ ಮಹೇಂದ್ರೇಣ ಶಚೀ ಯಥಾ ||

(೬,೧೨೫,೩೦)

(೬,೧೨೫,೩೬)

(೬,೧೨೫,೩೭-೩೯)

ದದರ್ಶ ಭರತಂ ದೀನಂ ಕೃಷಮಾಶ್ರಮವಾಸಿನಂ |
 ಉವಾಚ ಪ್ರಾಂಜಲಿರ್ವಾಕ್ಯಂ ಹನೂಮಾನ್ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ |
 ಪ್ರಿಯಮಾಖ್ಯಾಮಿ ತೇ ದೇವ ಶೋಕಂ ತ್ಯಜ ಸುದಾರುಣಂ |
 ಅಸ್ಮಿನ್ಮುಹೂರ್ತೇ ಭ್ರಾತ್ರಾ ತ್ವಂ ರಾಮೇಣ ಸಹ ಸಂಗತಃ |
 ನಿಹತ್ಯ ರಾವಣಂ ರಾಮಃ ಪ್ರತೀಲಬ್ಧ್ಯ ಚ ಮೈಥಿಲೀಮ್ ||
 ಉಪಯಾತಿ ಸಮೃದ್ಧಾರ್ಥಃ ಸಹ ಮಿತ್ರೈರ್ಮಹಾಬಲೈಃ |
 ಲಕ್ಷ್ಮಣಶ್ಚ ಮಹಾತೇಜಾ ವೈದೇಹೀ ಚ ಯಶಸ್ವಿನೀ |
 ಸೀತಾ ಸಮಗ್ರಾ ರಾಮೇಣ ಮಹೇಂದ್ರೇಣ ಶಚೀ ಯಥಾ ||

(೬,೧೨೫,೩೦)

(೬,೧೨೫,೩೬)

(೬,೧೨೫,೩೭-೩೯)

dadarśa bharataṁ dīnaṁ kṛṣamāśramavāsinam
uvāca prāñjalirvākyaṁ hanūmānmārutātmajaḥ
priyamākhyāmi te deva śokaṁ tyaja sudāruṇam
asminmuhūrte bhratrā tvaṁ rāmeṇa saha saṅgataḥ
nihatya rāvaṇaṁ rāmaḥ pratilabhya ca maithilīm
upayāti samṛddhārthaḥ saha mitrairmahābalaiḥ
lakṣmaṇaśca mahātejā vaidehī ca yaśasvinī
sītā samagrā rāmeṇa mahendreṇa śacī yathā

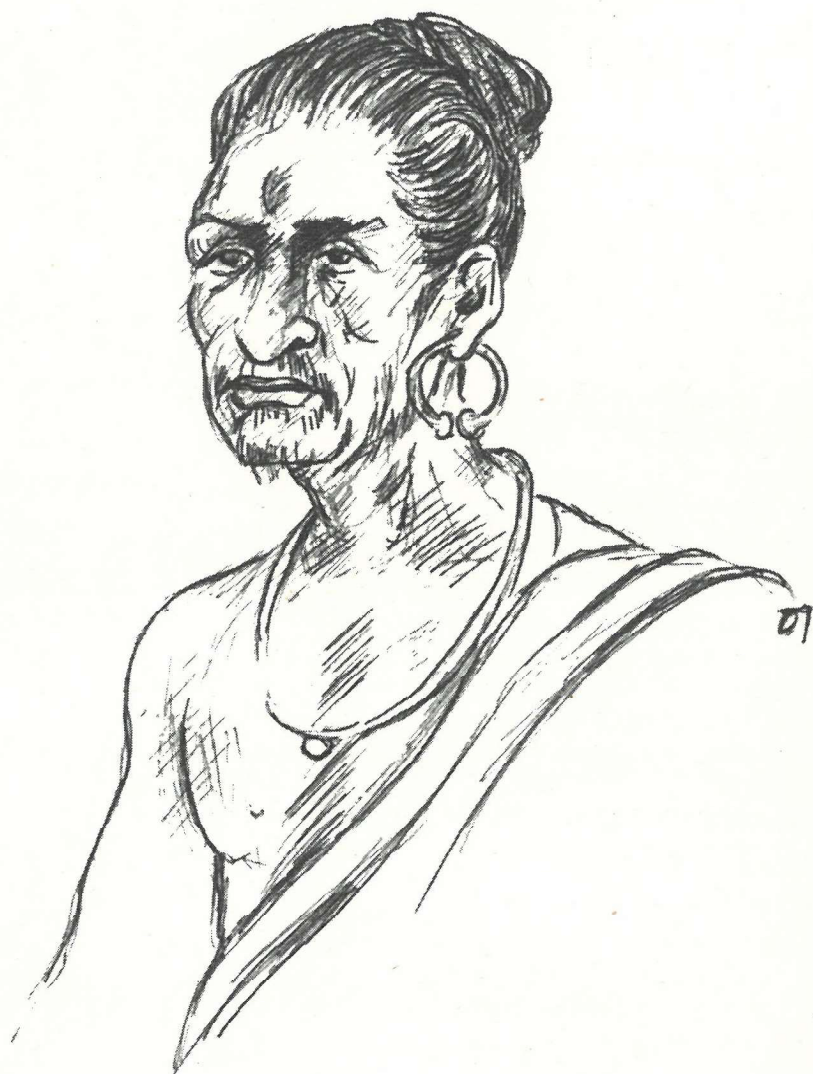
(6,125,30)

(6,125,36)

(6,125,37-39)

ರಾಮನೂ ಅವನ ಪರಿವಾರವೂ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ, ತನ್ನ ಬರವನ್ನೆ ಕಾಯುತ್ತ ನಂದಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಭರತನಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಲು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಮುಂಚೆಯೇ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಹನುಮಂತನು ಕೃಷನೂ, ದೀನನೂ, ಆಶ್ರಮವಾಸಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ಭರತನನ್ನು ಕಂಡು ಕೈಮುಗಿದು, “ದೇವ, ನಿನ್ನ ಶೋಕವನ್ನು ಬಿಡು; ಅಣ್ಣ ರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆಯರೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದು, ಸೀತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಮಿತ್ರರೊಡಗೂಡಿ ವಾನರಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಕುಶಲನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸೀತೆಯೊಂದಿಗೆ ರಾಮನು ಶಚಿಯೊಂದಿಗೆ ಇಂದ್ರನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

Rāma, on his return journey to Ayodhyā, sent Hanumān priorly to tell Bharata about it. Bharata was waiting for him in the village Nandigrāma on the outskirts of Ayodhyā. He was anxious and eager; he was living like a hermit, humble and pious. Hanumān met him and appraised him of the death of Rāvaṇa in a fierce encounter and the recovery of Sītā. He also told him that Rāma with his retinue of Vānaras, and along with Lakṣmaṇa and Sītā would be arriving soon ...



ಮಾಸ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

ವ್ಯಕ್ತಿಚಿಂತನ - ೧ : ೨೦೦೧	: ISBN : 81-88070-00-9
ಕೃತಿಚಿಂತನ - ೧ : ೨೦೦೧	: ISBN : 81-88070-01-7
ಶ್ರೀಮತಿ ನಳಿನಾ ಶ್ರೀರಾಘವನ್ ಅವರ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳು :-	
ನಂದಿನಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು : ೨೦೦೧	: ISBN : 81-88070-02-5
ಧವಳ - ನಾಲ್ಕು ನೀಳ್ಕತೆಗಳು : ೨೦೦೧	: ISBN : 81-88070-03-3
ಸರಸ್ವತಿ ಕಂಠಾಭರಣ ಕರ್ಲವಂಗಲಂ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ : ೨೦೦೧	: ISBN : 81-88070-04-1
ಕರ್ಲಮಂಗಲಂ ನಾಗೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್ (೨೦೦೨)	
ಕೃತಿಚಿಂತನ - ೨ : ೨೦೦೩	: ISBN : 81-88070-06-8
- ಮಾಸ್ತಿಯವರ 'ಸುಬ್ಬಣ್ಣ' - ಏಮರ್ಶಾ ಸಂಕಲನ : (ಸಂ) ಡಾ ಜಿ.ಎಂ. ಹೆಗಡೆ	
ಪ್ರೇಮನದಿಯ ದಡಗಳಲ್ಲಿ - ಸಂಕಲನ: ೨೦೦೩	: ISBN : 81-88070-05-X
ಕಥಾಸಂಕಲನ - ಪ್ರೊ ಆ. ರಾ. ಮಿತ್ರ	
'ಚಿತ್ರ ರಾಮಾಯಣ' - (೨೦೦೩)	
ಪ್ರೊ ಸಾ.ಕೃ. ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್	: ISBN : 81-88070-07-6
ಕೃತಿಚಿಂತನ - ೩: ಪರಾಮರ್ಶನ (೨೦೦೩)	: ISBN : 81-88070-08-4
ಪ್ರೊ ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ	

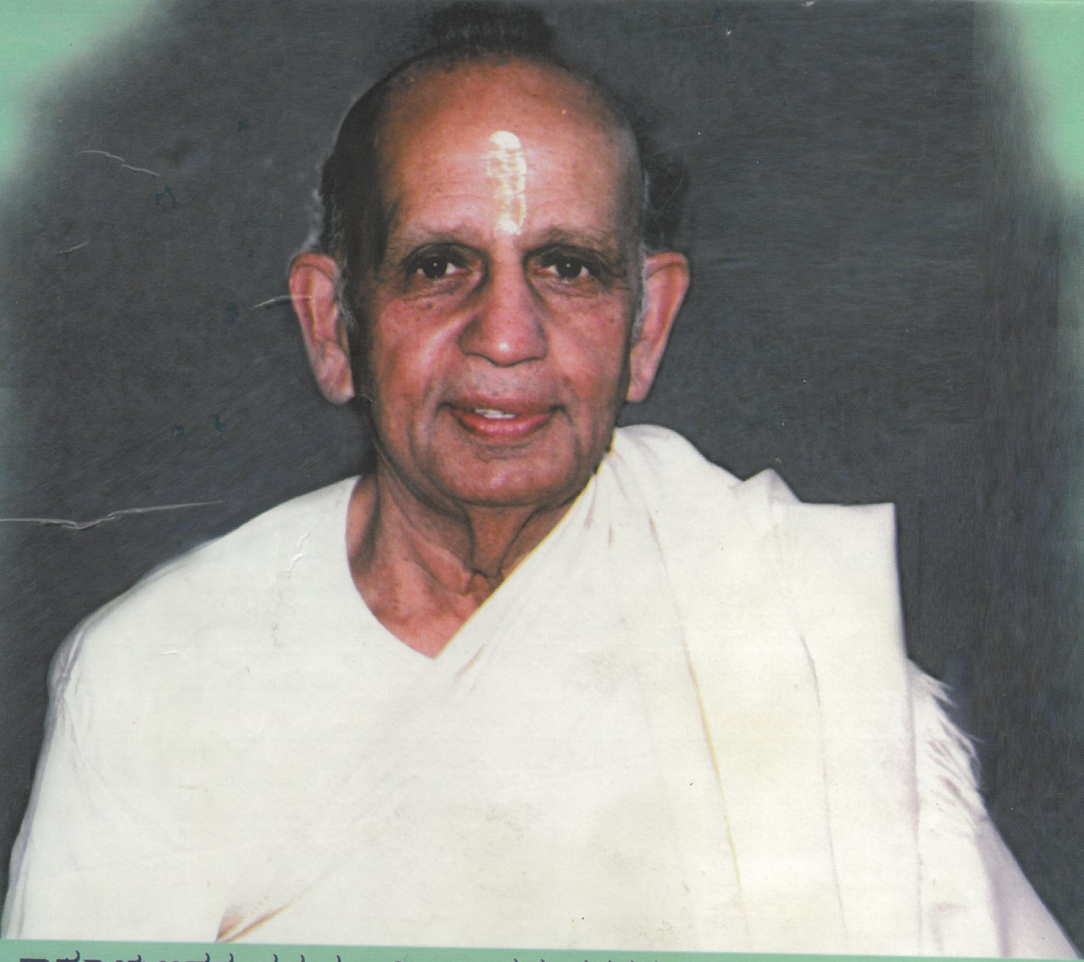
ಚೇತನ - ೬೦ ನಿಮಿಷದ ಧ್ವನಿಸುರುಳಿ ; ಮಾಸ್ತಿಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ೬ ಕವನಗಳು; ಮಾಸ್ತಿಯವರ 'ತಿರುಪಾಣಿ' ನಾಟಕದಿಂದ ಒಂದು ಕೋಲಾಟದ ಪದ; ಮಾಸ್ತಿಯವರ 'ರಂಗನಹಳ್ಳಿಯ ರಾಮ' ಕತೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕೋಲಾಟದ ಪದ; ಒಟ್ಟು ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಮತಿ ಜಯಶ್ರೀ ಆರವಿಂದ್ ಅವರು ಸುಗಮ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

★ ★ ★ ★ ★

ಎಂ.ವಿ.ಜಿ.ಕೆ. ಟ್ರಸ್ಟ್: ಮಾಸ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪದ ಸರಣಿಯ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

ಸಣ್ಣಕತೆಗಳು-ಸಂಪುಟ ೨ (ಸಂಕಲನ-೧೯೯೯)	: ISBN : 81-747-000-0
ಅಂತರಗಂಗೆ (೨೦೦೦)	: ISBN : 81-7747-005-1
ವಿಮರ್ಶೆ ಸಮಗ್ರ ಸಂಪುಟ (೨೦೦೧)	: ISBN : 81-7747-007-8
ಸಣ್ಣಕತೆಗಳು-ಸಂಪುಟ ೩ (ಸಂಕಲನ-೨೦೦೧)	: ISBN : 81-7747-012-4
ಸಣ್ಣಕತೆಗಳು-ಸಂಪುಟ ೪ (ಸಂಕಲನ-೨೦೦೨)	: ISBN : 81-7747-016-7
ಸಣ್ಣಕತೆಗಳು-ಸಂಪುಟ ೫ (ಸಂಕಲನ-೨೦೦೨)	: ISBN : 81-7747-021-3
ಸುಬ್ಬಣ್ಣ - ೧೮ನೆಯ ಮುದ್ರಣ (೨೦೦೨)	: ISBN : 81-7747-025-6
ಚಿಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ- ಮುದ್ರಣ ೬ (೨೦೦೨)	: ISBN : 81-7747-024-8
ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ -೩ನೆಯ ಮುದ್ರಣ:	: ISBN : 81-7747-026-4
(ಸಂಶೋಧನ ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅನುಬಂಧವನ್ನು ಸೇರಿಸಿರುವ ಆವೃತ್ತಿ)	
ಚಿಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ-ಮುದ್ರಣ ೭ (೨೦೦೨)	: ISBN : 81-7747-027-2
(ಸಂಶೋಧನ ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅನುಬಂಧವನ್ನು ಸೇರಿಸಿರುವ ಆವೃತ್ತಿ)	
ಮಾತುಗಾರ ರಾಮಣ್ಣ -೩ನೆಯ ಮುದ್ರಣ: (೨೦೦೩)	: ISBN : 81-7747-028-0
(ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ, ಅನುಬಂಧವನ್ನು ಸೇರಿಸಿರುವ ಆವೃತ್ತಿ)	
ಚಿಂತನ -೩ನೆಯ ಮುದ್ರಣ:	: ISBN : 81-7747-029-9

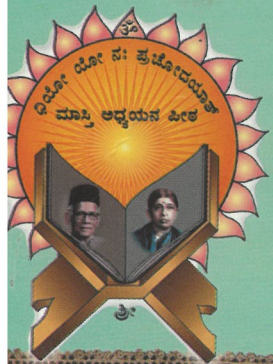
ಸುಬ್ಬಣ್ಣ - ೧೯ನೆಯ ಮುದ್ರಣ (೨೦೦೩); ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ
ಸಂಪಾದಕೀಯ - ವಿಷಯಾನುಗುಣ ಪುನರ್ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಭಾಗಗಳು; ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ
ಪ್ರಸಂಗ - ವಿಷಯಾನುಗುಣ ಪುನರ್ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಭಾಗಗಳು; ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ
ಕನಕಣ್ಣ - ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ; ಕಾಳಿದಾಸ - ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ;
ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ; ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನತೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ - ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ



ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮವರಿತು, ಚಿತ್ರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ
ನನಗಿರದು. ಆಗಾಗ ಮನನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತೋರಿಕೊಂಡ ಚಿತ್ರಗಳು ಇವು.
ಯಾವ ಸಂದರ್ಭವು ಮನನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೋ ಅದನ್ನು ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದೇನೆ.
ಈ ಆಕರಸಾಮಗ್ರಿಗೆ ಮೂಲಪಾಠ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾವಾನುವಾದ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಅನುವಾದ
ಇವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅನುವಾದದ ಜೊತೆಗೆ ಸಂದರ್ಭದ ಅರಿವು ತೋರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ
ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರವಲ್ಲ ; ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಶ್ಲೋಕ!

These sketches are not intended to depict the Rāmāyaṇa in detail -
They appeared, as a few of the verses, clauses and words, and I
dwelt together from time to time.

The text presented is aimed to complement the sketch -
it is not the sketch for the verse!



ಮಾಸ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ,
'ಮಾಸ್ತಿಮನೆ', ೪೯, ಗವಿಪುರದ ಹರವು,
ಡಾ|| ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ರಸ್ತೆ,
ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦ ೦೧೯

ISBN : 81-88070-07-6

Māsti Adhyayana Peetha,
Māsti's House, 49 Gavipur Extension,
Dr. Māsti Venkatesa Iyengar Road,
Bangalore 560 019